DOKA
DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI
EASTERN BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

SÜRMENE KENT KIRSALI TURİZM GELİŞİM MASTER PLANI VE KONSEPT ÇALIŞMALARI

Ana Rapor

www.doka.org.tr

İÇERİK

AMAÇ **15**

HEDEFLER **18**

KAPSAM **19**

GENEL DURUM **20**

HAKİM UNSUR NİTELİKLERİYLE KIRSAL KALKINMA VE ANALİZİ 20

TÜRKİYE'DE KIRSAL KALKINMA YAKLAŞIMLARI VE POLİTİKALARI 21

BÖLGESEL ÖLÇEKTE YÖNLENDİRİCİ PLANLAR, KARARLAR VE STRATEJİLER 23

ONUNCU KALKINMA PLANI 23

DURUM ANALİZİ *23*

AMAÇ VE HEDEFLER *25*

POLİTİKALAR *25*

ULUSAL KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ (2014-2020) 25

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ (2023) VE TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ EYLEM PLANI (2007 – 2013) 28

SÜRDÜRÜLEBİLİR KIŞ TURİZMİ STRATEJİSİ 29

TR90 DOĞU KARADENİZ BÖLGE PLANI (2014 – 2023) 30

STRATEJİLER *30*

TR90 BÖLGESİ 33

COĞRAFİ KONUMU VE FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ 33

İDARİ YAPI 36

DEMOGRAFİK YAPI 36

TRABZON İLİ 41

COĞRAFİ KONUMU VE FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ 41

İDARİ YAPI 50

DEMOGRAFİK YAPI 51

EKONOMİK VE SOSYAL YAPI 52

TRABZON'UN SANAYİ YAPISI *52*

TRABZON'DA TARIM VE HAYVANCILIK *52*

TRABZON'DA TURİZM *53*
SÜRMENE İLÇESİ MEVCUT DURUM ANALİZİ 55
KONUM VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ 55
TARİHSEL GELİŞİMİ VE İDARİ YAPISI 57
DOĞAL YAPI 60
İKLİM *60*
TOPOĞRAFYA *62*
BİTKİ ÖRTÜSÜ *67*
NÜFUS 68
EĞİTİM 69
İSTİHDAM 69
SAĞLIK 70
KÜLTÜR 70
SÜRMENE'DE KÜLTÜR *70*
SÜRMENE'DE TURİZM *71*
SÜRMENE MUTFAĞI *72*
SÜRMENE'YE ÖZGÜ ÜRETİMLER *72*
TARIM VE HAYVANCILIK 74
EKONOMİ *74*
SPOR 75
PAYDAŞ KATILIM ÇALIŞMALARI 76
ÇALIŞMANIN HEDEFİ 76
ÇALIŞMANIN KAPSAMI 76
ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ 77
SORUNLAR 82
DOĞAL ÇEVRE SORUNLARI 82
SU KAYNAKLARI *82*
TARIM *82*
YAPILAŞMIŞ ÇEVRE 82
YAPILAR *82*

YERLEŞİM *82*
EKONOMİ 82
TARIM HAYVANCILIK *82*
TURİZM *83*
SANAYİ *83*
İSTİHDAM *83*
TİCARET *83*
DİĞER *83*
SOSYO- KÜLTÜREL 83
EĞİTİM *83*
SAĞLIK *83*
GÖÇ *83*
SOSYAL ALTYAPI YAŞAM KALİTESİ *84*
GENEL *84*
ALTYAPI 84
ULAŞIM *84*
ENERJİ *84*
KİRLİ TEMİZ SU *84*
ATIK YÖNETİMİ *84*
BEKLENTİLER 90
YAPILAŞMIŞ ÇEVRE 90
YAPILAR *90*
EKONOMİ 90
TARIM HAYVANCILIK *90*
TURİZM *90*
SANAYİ *90*
İSTİHDAM *90*
TİCARET *90*
SOSYO- KÜLTÜREL 91

GÖÇ ... *91*
SOSYAL ALTYAPI YAŞAM KALİTESİ ... *91*
KÜLTÜREL ... *91*
ALTYAPI ... 91
ULAŞIM ... *91*
KİRLİ TEMİZ SU ... *91*
İDARİ- YASAL- YÖNETSEL ... 91
VARLIKLAR ... 96
ANKET SONUÇLARI ... 99
SÜRMENE İLÇESİ KENT KIRSALI TURİZM GELİŞİM PLANLAMASI ... 112
TURİZME AÇILAN KAPI ... 112
PROJE ALANI ANALİZLERİ ... 113
SÜRMENE İLÇESİ KENT KIRSALI TURİZM MASTER PLANI ... 120
SÜRMENE KENT KIRSALI TURİZM GELİŞİM ANA PLAN ... 131
AKSU MAHALLESİOKUL ALANI ... 133
TAŞOKUL ... 140
DİRLİK MAHALLESİ 1184 ADA, 1 PARSEL ... 149
ORTA MAHALLE 257 ADA, 32 PARSEL ... 157
SERENDERLER ... 163
TARİHİ KİLİSE ... 175
CAMİ (ESKİ KİLİSE) ... 179
ATÖLYELER ... 185
DİĞER DESTİNASYON ODAKLARI ... 188
FİLM PLATOSU ... *188*
KARACAKAYA MAHALLESİ (SAĞLIK KÖYÜ) ... *190*
ANIT AĞAÇ VE ARBORETUMU MÜZESİ ... *193*
KENT MERKEZİ ... *195*
MİMARİ TOPOLOJİ ... 198
GENEL DEĞERLENDİRME ... 206

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Türkiye Bölgeleme Haritası....36
Harita 2: Genel Görünüm....41
Harita 3: Trabzon İli Sınırı ve Komşu İller....42
Harita 4: Trabzon İlçe Merkezleri....42
Harita 5: Trabzon Büyükşehir geneli önemli yerleşimler ve koridorlar....43
Harita 6: Trabzon il geneli önemli yerleşim kümelenmeleri ve olası çekim merkezleri....44
Harita 7: Trabzon il geneli iç kesimler olası çekim merkezleri....45
Harita 8: Yeşil Yol Koridorları ve doğal değerlere bağlı kümelenme bölgeleri....46
Harita 9: Yeşil Yol Koridorları ve sahil yolu bağlantı aksları potansiyelleri....46
Harita 10: Bütünleşik kıyı yönetimi ve olası etaplar....47
Harita 11: Yayla koridorlarına (Yeşil Yol aksı) yönelik olası alt bağlantılar....49
Harita 12: Trabzon İlçe Haritası....50
Harita 13: Sürmene İlçesi'nin Konumu....55
Harita 14: Sürmene İlçesi ve Kırsal Karakterli Yerleşimleri....56
Harita 15: İdari Bölünme (Bölge-İl-İlçe)....60
Harita 16: Sürmene İlçesi Topografya Durumu....64
Harita 17: Sürmene İlçesi Eğim Durumu....65
Harita 18: Sürmene İlçesi Yönlenme Durumu....66
Harita 19: Ağaç Türleri Analizi....113
Harita 20: Ekosistemleri Analizi....114
Harita 21: Büyük Toprak Grupları Analizi....116
Harita 22: Doğal Kaynaklar Analizi....117
Harita 23: Jeomorfoloji Analizi....118
Harita 24: Yerleşilebilirlik Analizi....119
Harita 25: Çalışma Alanı Konumu ve Merkezlere Uzaklığı....120
Harita 26: Pilot Bölgeler....121
Harita 27: Önemli ve Bağlantılı Alanlar....122

Harita 28: Çalışma Alanı Mesafe ve Güzergahları 123
Harita 29: Destinasyon Vista Odakları 125
Harita 30: Destinasyon Vista Odakları 126
Harita 31: Doğal ve Riskli Alanlar 128
Harita 32: Yükseklik Haritası 129
Harita 33: Eğim Haritası 130
Harita 34: Kent Kırsalı Turizm Aksı Ana Plan Çalışmaları 131
Harita 35: Aksu Okul Alanı Kadastro Durumu 133
Harita 37: Aksu Okul Alanı Kadastro ve Uydu Görüntüsü 134
Harita 36: Aksu Okul Alanı Vaziyet Planı 134
Harita 38: Taşokul Vaziyet Planı 140
Harita 40: Dirlik Taşokul Kadastrosu 141
Harita 39: Dirlik Taşokul Kadastro ve Uydu Görüntüsü 141
Harita 41: Parsel Durumu 150
Harita 42: Dirlik Mah., 1184 Ada, 1 Parsel Uydu Görüntüsü 150
Harita 43: Dirlik Mah., 1184 Ada 1 Parsel Vaziyet Planı 151
Harita 45: Orta Mahalle Parsel Durumu 158
Harita 44: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel ve Uydu Görüntüsü 158
Harita 46: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Vaziyet Planı 159
Harita 47: Serender Vaziyet Planı 163
Harita 48: Tarihi Kilise Kadastrosu 177
Harita 49: Tarihi Kilise Kadastro ve Uydu Görüntüsü 177
Harita 50: Tarihi Kilise Vaziyet Planı 178
Harita 51: Cami Alanı Vaziyet Planı 184
Harita 52: Atölyeler Alanı Vaziyet Planı 187

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Turizm Aksından Bir Görüntü 15
Resim 2: 1929 Yılına Ait Sürmene Fotoğrafı 59
Resim 3: Karadeniz Taka Maketi 73
Resim 4: Tarihi Kiliseden Turizm Aksı 111
Resim 5: Turizm Aksından Görüntüler 112
Resim 6: Arıcılık Analizi 115
Resim 7: Aksu Okul Alanında Bulunan Petekler 115
Resim 8: Arı Kovanları 115
Resim 9: Alüvyal Ovalar 118
Resim 10: Orta Mahalle, 257 ada, 32 parselden Karadeniz ve Sürmene 124
Resim 11: Aksu Okul Alanı Mevcut Durumu 133
Resim 12: Aksu Okul Alanı Bahçesi Mevcut Durumu 133
Resim 13: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 135
Resim 14: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 135
Resim 15: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 136
Resim 16: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 136
Resim 17: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 137
Resim 18: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 137
Resim 19: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 138
Resim 20: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 138
Resim 21: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi 139
Resim 22: Taşokul 140
Resim 23: Taşokul İçi 140
Resim 24: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 142
Resim 25: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 142
Resim 26: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 143
Resim 27: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 143

Resim 28: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 144
Resim 29: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 144
Resim 30: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 145
Resim 31: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 145
Resim 32: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 146
Resim 33: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 146
Resim 34: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 147
Resim 35: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar 147
Resim 36: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü 149
Resim 38: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü 149
Resim 37: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü 149
Resim 39: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü 149
Resim 40: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 152
Resim 41: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 152
Resim 42: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 153
Resim 43: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 153
Resim 44: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 154
Resim 45: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 154
Resim 46: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 155
Resim 47: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri 155
Resim 48: Orta Mahalle 257 ada, 32 parsel ve Manzarası 157
Resim 49: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri 159
Resim 50: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri 160
Resim 51: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri 160
Resim 52: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri 161
Resim 53: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri 161
Resim 54: Serender Güzergahları - A 163
Resim 55: Serender Güzergahları - B 163
Resim 56: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 164

Resim 57: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 164
Resim 58: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 165
Resim 59: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 165
Resim 60: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 166
Resim 61: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 166
Resim 62: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 167
Resim 63: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 167
Resim 64: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 168
Resim 65: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 168
Resim 66: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 169
Resim 67: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 169
Resim 68: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 170
Resim 69: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 170
Resim 70: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 171
Resim 71: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 171
Resim 72: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 172
Resim 73: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 172
Resim 74: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 173
Resim 75: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları 173
Resim 76: Serender Uygulama Örneği 174
Resim 77: Kaybolmuş Değer Tarihi Kilise 175
Resim 79: Tarihi Kilise Giriş Kapısı 175
Resim 78: Tarihi Kilise Çıkış Yolu 175
Resim 80: Tarihi Kilise Tavanı 175
Resim 81: Tarihi Kilise Kapısıdan Karşı Tepe 176
Resim 83: Kilise Manzarası ve Diğer Odaklar 176
Resim 82: Tarihi Kilise Arka Duvarı 176
Resim 84: Restorasyon Örneği 178
Resim 85: Restorasyon Örneği 178

Resim 86: Dirlik Cami Alanı (Eski Kilise) 179
Resim 87: Camiye Çıkan Merdivenler 180
Resim 89: Cami Girişi 180
Resim 88: Papazın Mezarı 180
Resim 90: Cami Girişi 181
Resim 92: Cami Bahçesi ve Şadırvan 181
Resim 91: Cami Yan Cephesi 181
Resim 93: Cami Tavanı 181
Resim 94: Cami Cephesi 182
Resim 96: Papazın Evine Çıkış 182
Resim 95: Cami Arka Odası 182
Resim 97: Papazın Evi 182
Resim 98: Şelaleye Gidiş 183
Resim 100: Şelale 183
Resim 99: Şelale 183
Resim 101: Şelaleye Çıkış 183
Resim 102: Atölyeler 185
Resim 104: Atölyeler 185
Resim 103: Atölyeler 185
Resim 105: Atölyeler 185
Resim 106: Atölyeler 186
Resim 108: Atölyeler 186
Resim 110: Atölyeler 186
Resim 107: Atölyeler 186
Resim 109: Atölyeler 186
Resim 111: Atölyeler 186
Resim 112: Film Platosu ve Odaklara Gidiş Güzergahı 188
Resim 114: Cami Alanı 188
Resim 113: Film Platosu Girişi / Karşılama Yamacı 188

Resim 115: Tarihi Çeşme 188
Resim 116: Konak Alanı Arka Bahçesi 189
Resim 118: Konak Alanı 189
Resim 121: Cami ve Konak Arası Yürüyüş Yolu 189
Resim 117: Konak Alanı Arka Bahçesi 189
Resim 119: Konak Alanı 189
Resim 120: Konak Alanı 189
Resim 122: Karacakaya Mahallesi 190
Resim 124: Karacakaya Mahallesi 190
Resim 123: Karacakaya Mahallesi 190
Resim 125: Karacakaya Mahallesi 190
Resim 126: Karacakaya Mahallesi'nde Bir Tescilli Yapı 191
Resim 128: Karacakaya Mahallesi'nde Bir Tescilli Yapı 191
Resim 130: Karacakaya Mimari Dokusu 191
Resim 127: Karacakaya Mahallesi'nde Bir Tescilli Yapı 191
Resim 129: Karacakaya Camii 191
Resim 131: Karacakaya Mimari Dokusu 191
Resim 132: Karacakaya Mahallesi 192
Resim 134: Karacakaya Mahallesi 192
Resim 136: Karacakaya Mahallesi 192
Resim 133: Karacakaya Mahallesi 192
Resim 135: Karacakaya Mahallesi 192
Resim 137: Arboretumu Müzesi 193
Resim 139: Arboretumu Müzesi 193
Resim 138: Arboretumu Müzesi 193
Resim 140: Arboretumu Müzesi 193
Resim 141: Arboretum Müzesi 194
Resim 143: 400 Yıllık Anıt Ağaçtan Geriye Kalanlar 194
Resim 142: Arboretum Müzesi 194

Resim 144: Sürmene Kent Merkezi Ürün Tanıtım Standı 195
Resim 145: Belediye ve Kaymakamlık Binası Örnek Avan Proje Çalışması..... 196
Resim 146: Sürmene Merkez Yerel Ürün Sergi Alanları 196
Resim 147: Sürmene Mimari Topolojiler 198
Resim 149: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler..... 203
Resim 148: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler..... 203
Resim 150: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler..... 204
Resim 151: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler..... 204
Resim 152: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler..... 205

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Hedef grupların tanımı 18
Tablo 2: Turizmde Gelişmeler ve Hedefler..... 24
Tablo 3: Kent - Kır Nüfus Yüzde ve Yıllara Göre Dağılımları..... 37
Tablo 4: TR 90 Bölgesi Nüfus İllere Göre Nüfus Artış Hızları 38
Tablo 5: TR90 Nüfus Artış Hızı 38
Tablo 6: Trabzon İli 2017 Yılı Nüfus Dağılımı 51
Tablo 7: Sürmene İlçesi 2007-2017 Yılları Arası Nüfus Değişimi 68
Tablo 8: Aksu Okul Alanı Yaklaşık Maliyet Tablosu..... 139
Tablo 9: Dirlik Taşokul Alanı Yaklaşık Maliyet Tablosu..... 148
Tablo 10: Aksu Okul Alanı Yaklaşık Maliyet Tablosu..... 156
Tablo 11: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Yaklaşık Maliyet Tablosu..... 162
Tablo 12: Serenderler Maliyet Tablosu..... 174
Tablo 13: Proje Genel Maliyet Tablosu 207

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişim Planı Ana Hatları 16
Şekil 2: Stratejik Odaklar 17
Şekil 3: Seyahat Düzeni - A 132
Şekil 4: Seyahat Düzeni - B 132
Şekil 5: Hizmet Binası Örnek Cephe Tasarımı 197
Şekil 6: Hizmet Binası Örnek Kesitleri 197
Şekil 7: Mimari Örnekler 199
Şekil 8: Mimari Örnekler 200
Şekil 9: Konaklama Üniteler Zemin Kat Planı 201
Şekil 10: Konaklama Üniteler Birinci Kat Planı 202

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: TR90 Bölgese Nüfusunun İllere Göre Dağılım 37
Grafik 2: TR90 Nüfus Artış Hızı 38
Grafik 3: TR90 İşgücü Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus, TÜİK 2017 39
Grafik 4: Sürmene İlçesi Nüfus Artış Hızı 68
Grafik 5: Eğitim İmkanları 99
Grafik 6: Altyapı Sorunları 100
Grafik 7: Alışveriş İçin Gidilen Yerler 101
Grafik 8: Bölgedeki Ekonomik Faaliyetler 102
Grafik 9: Anket yapılan kişi ekonomik kaynağı 103
Grafik 10: Tarım Çalışanları Nereden Geliyor? 104
Grafik 11: Göç Alma-Verme Durumu 105
Grafik 12: Göç Verme Durumu 106
Grafik 13: İşsizlik 107
Grafik 14: Sağlık Hizmetlerine Erişim 108
Grafik 15: Güvenlik Problemi 109
Grafik 16: Mahalledeki Yaşam Kalitesi 110

AMAÇ

Trabzon İli'nin Sürmene İlçesi'ne yönelik olarak çalışma kapsamında ilçenin sosyo-ekonomik, aynı zamanda mekânsal gelişimine dair yapılacak çalışmalara altlık oluşturmak ve yerel eylem planlaması yaklaşımına girdi sağlaması amacıyla yerel düzeyde geniş kapsamlı katılımın sağlanması çalışmanın genel amacını oluşturmaktadır. Böylece Trabzon İli için yeni bir destinasyon merkezi oluşturulacaktır. Tarihi, kültürel ve doğal özellikleri içinde barındıran çalışma güzergahı içinde bir çok özellik barındırarak ziyaretçilere benzersiz bir deneyim yaşatacaktır.

Tanımlanan genel amaç çerçevesinde, bireysel, toplumsal ve kurumsal düzeyde; kapsamlı temsil gruplarından detaylı bir şekilde sosyal, ekonomik, teknik ve çevresel yerel girdilerin alınması, büyükşehir oluşumu, metropolitenleşme ve bölgeye yönelik üst ölçekli kalkınma programlarının uygulama sürecinde alınacak kararlar için girdi sağlanması, ilçenin sosyo-kültürel, doğal, beşeri varlık ve değerlerinin yerelin öncelikli bakış açısı ile tespit edilip sunulması çalışmanın özel amacı olarak belirlenmiştir.

Resim 1: Turizm Aksından Bir Görüntü

Çalışma ile birlikte Proje ve Çalışma Alanı olarak; Trabzon - Rize Sahil Yolunda Küçükdere Çayı ve Manahoz Deresi bağlantılarıyla turizm aksı Karadeniz İniş Güzergahının Sürmene Kırsalı ve Kent Çeperine yakın turizm gezi ve işletim noktalarının Sürmene Kent Merkezini Çevreleyen bir turizm işletim ulaşım ringi içinde tanımlanarak belirlendiği Sürmene Kültür ve Doğal Turizm Kuşağının Doğu Karadeniz'de giderek artan turizm destinasyonları ve doğal turizm safarisine kazandırılması hedeflenmektedir.

Çalışmanın ana hatları ve özellikleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

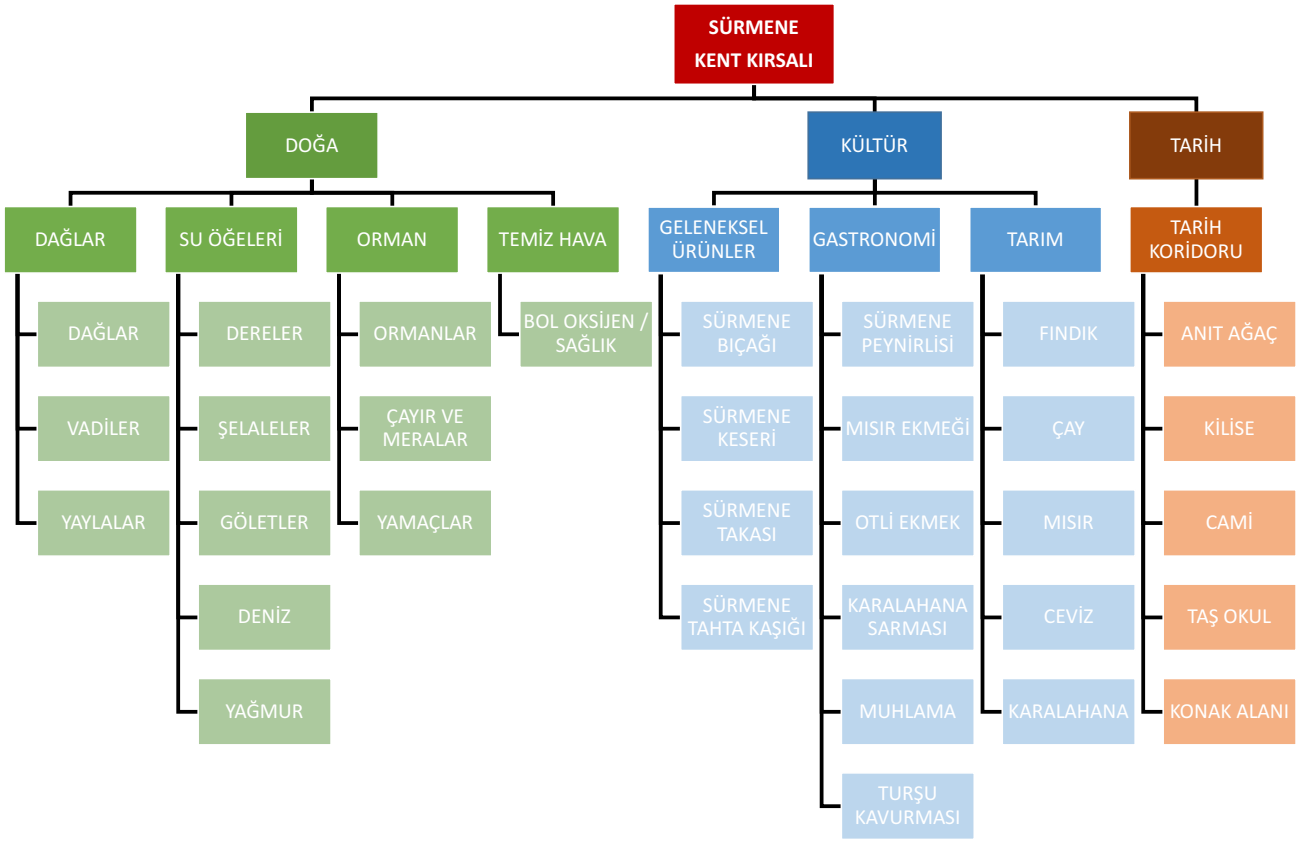

Şekil 1: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişim Planı Ana Hatları

Yukarıdaki şekil ve alt başlıkları proje alanı ve sürmene ilçesinde yer alan özelliklerin bir araya gelmesiyle özellikli bir çalışma alanının ortaya çıkmasını sağlayan özelliklerdir. İlçenin ve her bir çalışma alanının bir araya gelmesiyle yerli ve yabancı turistler için birer cazibe merkezi özelliği oluşturulmakta, aynı zamanda yerel halk içinde istihdam ve kazanç kaynakları oluşturulmaktadır. Kültür başlığı doğa ve tarih başlıklarıyla birlikte yer alacak ve çekiciliğini arttırıcı unsurlar olarak yer alacaklardır. Çalışma alanı içinde bulunan her birisi bağımsız farklı özelliklere sahip iken bir destinasyon bütünü oluşturan bu başlıklar bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi ve farkındalığı açısından da büyük bir öneme sahiptir.

Stratejik odak olarak Sürmene Kent Kırsalı özellikleri ortaya çıkmaktadır.

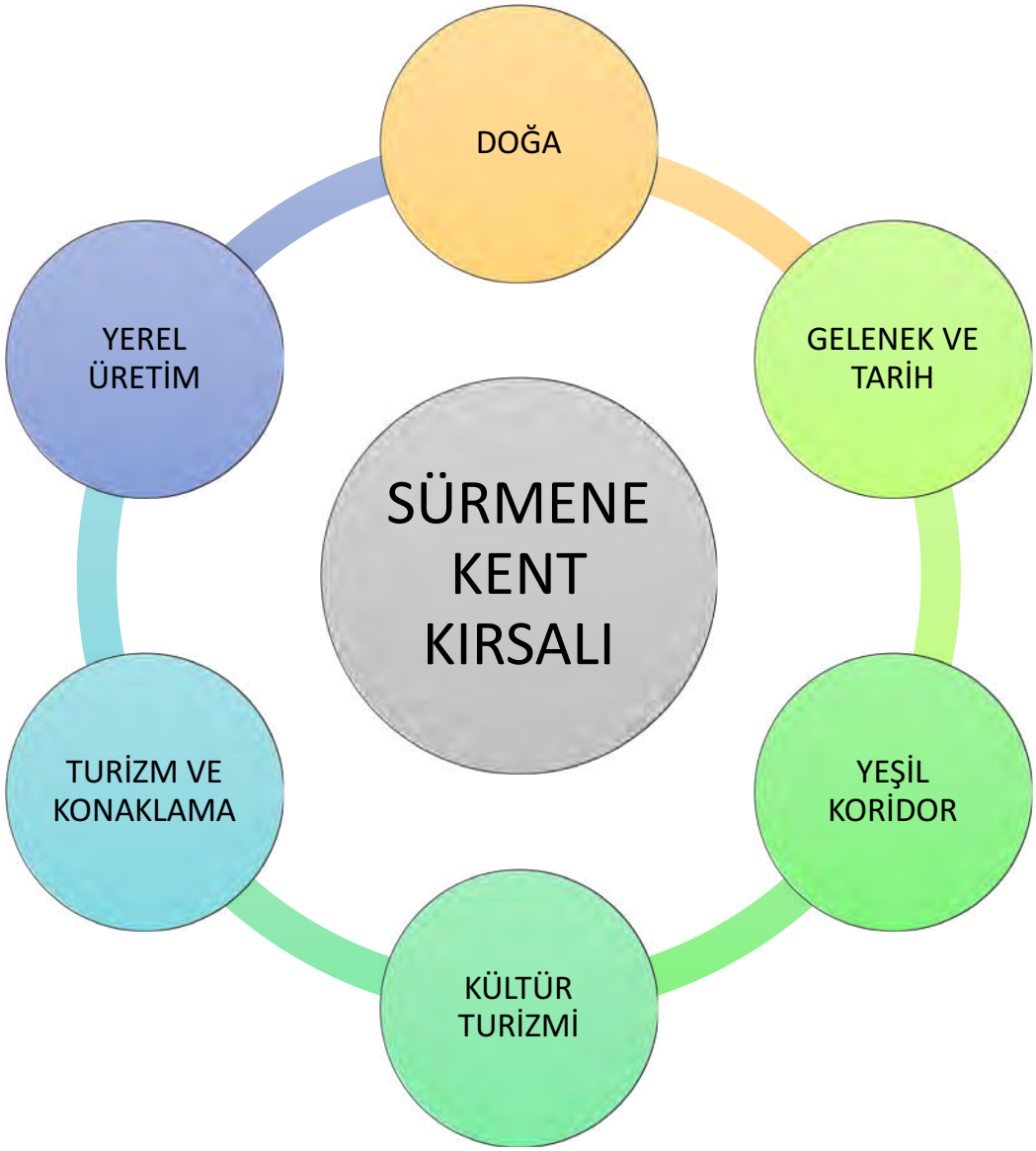

Şekil 2: Stratejik Odaklar

Çalışma alanı ve proje kapsamında geliştirilip sunulacak çalışmalar hedef odaklı çalışmalar olup belirli bir amaca yönelik olmalıdır.

Turistik Hedef Grupları

Çalışma alanında yapılacak olan çalışma, bölgenin katma değerini arttıran ve markalaşmasında önemli bir yere sahip olan aktörlerin değerlendirilmesini sağlamaktadır. Böylece oluşturulan cazibe merkezleri bütün çalışmaya yansıtılmalıdır.

KATEGORİ	TANIM
Yaş	Yaş Sınırlaması Yok
Cinsiyet	Cinsiyet Sınırlaması Yok
Grup	Aileler (Çocuklu/Çocuksuz), Arkadaş Grupları
Köken	Yerli ve Yabancı Turistler
Konaklama Süresi	Günübirlik, Konaklamalı
Eğilim	Doğa, Tarih, Kültür, Sağlık, Geleneksel
Finansal Katma Değer	Yüksekten Düşüğe
Sezon	12 ay

Tablo 1: Hedef grupların tanımı

Çalışmanın hedef grupları her yaş, cinsiyet ve ulusa hizmet edecek şekilde geniş bir yalpezede düşünülmüştür.

HEDEFLER

Hedef 1: İlçenin genel ve özel sorunlarına ulaşılması,

Hedef 2: Yerelin hedef, beklenti, önerileri ve önceliklerine bağlı olarak gelişim, planlama ve uygulamalarına altlık sağlayacak formata erişilmesi,

Hedef 3: İlçe genelinde gelişim ve kalkınma çalışmaları kapsamında koruma, kullanma ve değerlendirilme ihtiyaç ve/veya potansiyeli olan varlıkların yerelden alınması,

Hedef 4: Yerelden alınan tüm bilgilerin önceliklendirme, analiz ve değerlendirmelerinin uzmanlarca gerçekleştirilmesi sonrasında "Yerel eylem Planlaması" yaklaşımı içerisinde vizyonbileşenleri, stratejiler, hedefler ve proje başlıkları ile kurgulanarak kadar vericilere sunulması.

Hedef 5: Belirlenen odak noktaları üzerinde Destinasyon Merkezleri'nin kurgulanması,

Hedef 6: Tasarım çalışmalarının hazırlanması,

Hedef 7: Gerekli fizibilitelerin yapılmasıdır.

KAPSAM

- Genel bakış
- Toplantı programı ve dökümanlarının oluşturulması
- Alınan bilgilerin ve önerilerin kategorize edilmesi
- Sorun sistematiği ve sorun, beklenti-hedef ağaçlarının oluşturulması
- Yerelin bakışı ile varlık listesinin kurgulanması
- Yerel eylem planlaması yaklaşımının bulgular ışığında raporlanması
- Arazi gezisinin yapılması
- Önemli odak noktalarının belirlenmesi
- Üst ölçek kurguların ve bağlantıların oluşturulması
- Odak noktalarında detaylı vaziyet planı ve mimari çalışmaların hazırlanması
- Genel değerlendirme ve teslim

GENEL DURUM

HAKİM UNSUR NİTELİKLERİYLE KIRSAL KALKINMA VE ANALİZİ

Son yıllarda küreselleşme sürecinin hız kazanmasıyla birlikte, dünya genelinde ekonomik, siyasal, hukuki, kültürel teknolojik ve çevresel değişimler söz konusudur. Gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin her ikisinin de, kalkınmalarında uyguladıkları politikaları ve bu politikaların en önemlilerinden biri olan kırsal kalkınma politikasını yeniden gözden geçirme zorunluluğu gündeme gelmiştir. Kırsal kalkınma kavramı son yıllarda üzerinde en çok tartışılan olgulardandır. OECD, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Avrupa Birliği, çeşitli gönüllü kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve Hükümet, programlarında kırsal kalkınma olgusuna ve yerel kalkına politikalarına daha fazla kaynak, bilgi ve zaman ayırmışlardır.

Kırsal kalkınma kavramının daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için kırsal alan kavramının da dikkate alınması gerekir. Çünkü bu iki kavram birbirlerinin tamamlayıcısı konumundadır. Ancak, kırsal alanların ihtiva ettiği sosyo-kültürel, demografik, ekonomik, çevresel ve mekânsal çeşitliliğin, çağın değişen koşullarıyla birlikte yeni anlamlar kazanması, kesin bir kırsal alan tanımı yapılmasını güçleştirmektedir. Sonuçta ülkeler kendi idari yapılarını da dikkate alarak, kendilerine özgü kırsal alan tanımı yapmakla birlikte farklı amaçlarla gerçekleştirilen çalışmalarda farklı kırsal alan tanımları kullanmaktadırlar. Benzer şekilde, ülkemizde de hukuki düzenlemelerde ve farklı amaçlarla gerçekleştirilen istatistiki çalışmalarda, kırsal alan kavramı farklı yaklaşımlarla, hatta bazı durumlarda kırsal alan tanımı yapılmaksızın değerlendirilmektedir. Kırsal alanların ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla daha etkin bir şekilde analiz edilmesi, buna bağlı olarak kırsal kalkınma politikalarının belirlenmesi ve uygulamaya geçirilmesinde etkinliğin sağlanmasına yönelik olarak, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerekli veri setinin oluşturulması ve kırsal alan tanımının güncelleştirilmesi amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. Türkiye'de 1924 tarihli Köy Kanunu'na göre 20.000'den daha az nüfusa sahip yerleşim birimleri kırsal alan olarak tanımlanmaktadır. Genel bir tanıma ise Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Kalkınma Planını Kırsal Kalkınma Raporunda yer verilmiştir. Kırsal alan; yaşam ve ekonomik faaliyetlerin, önemli ölçüde doğal kaynakların kullanımı ve değerlendirilmesine bağlı olduğu, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme süreçlerinin yavaş ilerlediği, geleneksel değerlerin hayatın şekillenmesinde etkili olduğu, yüz yüze ilişkilerin önemini koruduğu, teknolojik gelişmelerin yaşama ve üretime yansımasının daha uzun bir zaman aldığı, sosyoekonomik nitelikleriyle kentsel alanlar dışında kalan mekanlardır. Kısacası dağınık veya

toplu yerleşkeleriyle kırsal alanlar gerçek anlamda değişik tiplerde alanlar, ormanlar, tarımsal araziler, küçük topluluklar ve onların altyapılarını içermektedir. Kırsal alanlarda ekonomi tarıma dayalı olduğu için, yüz yüze ilişkilerin yaygın olduğu, işbölümü ve uzmanlaşmanın fazla gelişmediği ve toplu yaşam tarzının egemen olduğu gözlenmektedir. Kırsal alanın tanımından hareketle kırsal kalkınma kavramına bir açıklık getirilebilir. Kırsal Kalkınma; kırsal alanlarda yaşayan insanların sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan yapısını değiştirecek biçimde üretim, gelir ve refah düzeylerinin geliştirilmesi, dengesizliklerin giderilmesi, kentsel alanlarda mevcut fiziksel ve toplumsal alt yapının kırsal alanlarda da oluşturulması, tarımsal ürünlerin daha iyi değerlendirilmesi yönündeki süreçleri, etkinlik ve örgütlenmeleri ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler örgütüne göre ise kırsal kalkınma, küçük toplulukların içinde bulundukları, sosyal, ekonomik ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri gönüllü çabaların, merkezi yönetimin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesiyle, yerel toplulukların, toplumun tümüyle ve ulusla bütünleştirilmesine ve ülke kalkınma çabalarına katkıda bulunulmasına ilişkin süreçlerin tümüdür.

Yukarıdaki tanımlardan hareketle, kırsal kalkınma politikasının temel hedefi, kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının bulunduğu yörede iyileştirilmesidir. Kırsal politikanın genel çerçevesini ise; kırsal ekonominin ve istihdamın güçlendirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması, sosyal ve fiziki altyapının iyileştirilmesi ile çevre ve doğal kaynakların korunması oluşturacaktır.

TÜRKİYE'DE KIRSAL KALKINMA YAKLAŞIMLARI VE POLİTİKALARI

Kırsal kalkınma politikalarının amacı, kırsal alanlarda yaşayan insanların kırsal alanlarda ekonomik ve sosyo-kültürel olanaklarını geliştirmektir. Bu politika doğrultusunda dünyada geri kalmış toplum veya toplulukların tarımsal ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda kendi aralarında işbirliği ve dışardan destek yöntemi ile kalkınmaları amaçlanmaktadır. Değişen ekonomik koşullara bağlı olarak kırsal kalkınma politikalarının gündemde olduğu tüm ülkelerde, köylü veya kırsal nüfusa kalkınma açısından birinci planda yer verilmiştir.

Konuyu Türkiye açısından ele aldığımızda ülke nüfusunun yaklaşık %35'i nüfus yapısındaki hızlı değişime bağlı olarak köy statüsündeki yerleşimlerde yaşamaktadır. 1995-2000 döneminde, 1980-1990 dönemine göre köyden şehirlere gerçekleşen göçün ivmesi yavaşlamakla beraber, çalışma çağı yaş grubunda bulunan fertlerin köyleri terk etme eğiliminin önemini koruduğu görülmektedir. Göçün kırsal kesimin ekonomik ve sosyal yapı üzerindeki etkileri bölgeler arasında önemli farklılıklar göstermektedir.

Ayrıca kırsal kesimde yaşayan kişilerin kişi başına düşen ortalama yıllık geliri kentte yaşayan bir bireyin gelirinin ancak %40'ı kadardır. Kırsal alanda, altyapı eksikliği, tarımsal işletmelerin küçüklüğü, eğitim, sağlık, genç nüfus ve yatırım yetersizliğine bağlı olarak yeni iş alanlarının açılamaması gibi sorunlara çözüm bulmak için kırsal kalkınma politikaları devletin desteğiyle uygulanabilmektedir.

Türkiye'de kırsal alanların kalkındırılması ve kırsal nüfusun yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarına kadar gitmektedir. Cumhuriyetin kuruluşu ile başlayan modernleşme hareketleri tarımda ve kırsal kesimde kalkınma çabalarında da etkisini göstermiştir. Nüfusun çok önemli bir bölümünün köylerde yaşadığı ve ekonominin ağırlıklı olarak tarıma dayandığı bu ortamda, tarımsal ve kırsal kalkınmanın ulusal kalkınmadaki rolü, kalkınma ve çağdaşlaşma çabalarında tarıma ve kırsal nüfusa özel bir önem verilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar şöyle özetlenebilir:

17 Şubat 1923 tarihinde yapılan I. İzmir İktisat Kongresinde Türkiye'nin kırsal kalkınma sağlayabilmesi için tarım kesiminin sorunları görüşülmüş ve bunun sonucunda, Aşar vergisinin1 kaldırılması, kırsal alanlarda dirliğin gerçekleştirilmesi, tarımda makineleşmeye gidilmesi gibi kararlar alınmıştır.

1924 yılında yürürlüğe giren 442 sayılı Köy Kanunu ile köylere hukuki bir kişilik tanınarak köylerin idari yapısı ve köylerde görülecek hizmetler belirlenmiştir. Ayrıca kırsal kökenli çocukların başta öğretmenlik olmak üzere köy için gerekli ve geçerli mesleki donanıma kavuşturularak, tekrar köylerin sosyo-ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak üzere köylerde istihdam edilmesini sağlayan Köy Enstitüleri 1940'ta yasallaştırılmıştır.

1963-1967 yıllarını kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile birlikte, Türkiye'de planlı dönem başlamış, sosyo-ekonomik kalkınmanın etkin ve rasyonel bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla planlı kalkınma ilkesi benimsenmiştir. Bu planlı dönemle birlikte, gerek kırsal alana altyapı ve kamu hizmetlerinin sunumu, gerek kırsal kalkınmanın hızlandırılması amacıyla çeşitli stratejiler geliştirilerek uygulanmaya konmuştur.

1971 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından başlatılan çalışmalarla belirlenen Kalkınmada Öncelikli Yöreler (KÖY)'e imalat, sanayi, madencilik ve bunlara dayalı sanayilerin kurulmasında öncelik tanınması kararlaştırılmıştır. Türkiye'de kırsal kesimin gelişmesini sağlayan önlemlerin alınmaması sosyoekonomik açıdan birçok soruna neden olmaktadır. Köyden-kente göçe neden olan bu sorunların çözümü içini öncelikle kırsal yörelerde istihdam olanaklarını arttırmak gerekmektedir. Bunun için 8. BYKP' ından itibaren kırsal kalkınma projelerinin uygulanmasına

karar verilmiştir. Bugüne kadar uygulanan ve halen devam eden kırsal kalkınma projelerinin başlıca amaçları şunlardır:

- Yörelerin sahip oldukları farkındalıkları, potansiyelleri ve doğal kaynakları en iyi biçimde değerlendirmek,
- Tarımı nitelikleştirmek gelişmesini sağlamak ve verimliliği arttırmak, ekonomisini sürdürülebilir kılmak,
- Kırsal alandaki nüfusu harekete geçirmek ve bilinçli bir şekilde örgütlenmesini sağlamak,
- Kırsal alandaki altyapı sorununu gidermek,
- Kalifiye işgücü yetiştirmektir.

Bunlara ilave olarak Türkiye'de çeşitli gönüllü kuruluşlar tarafından yürütülen çalışmalar da mevcuttur. Bu kuruluşların başında ise Türkiye Kalkınma Vakfı ile Tema Vakfı gelmektedir. Bu gönüllü kuruluşlar, dar gelirli köylülerin ve küçük üreticilerin gelirlerini yükseltmek, kırsal kalkınma modelleri geliştirmek, çevre, çocuk ve kadın sorunlarına duyarlılık yaratmak amacıyla Türkiye'nin değişik bölgelerinde çalışmalarda bulunmaktadır.

BÖLGESEL ÖLÇEKTE YÖNLENDİRİCİ PLANLAR, KARARLAR VE STRATEJİLER

Üst ölçekten bakıldığında çalışmanın yer aldığı planlama bölgesinde planlama sürecini etkileyecek çok sayıda üst düzey kararlar yasal çerçeve bulunmaktadır. Bunların bir kısmı, Onuncu Kalkınma Planı gibi tüm ülkeyi etkileyecek kararlardır. Bir kısmı ise, ya sektörsel, ya da direkt yöreyi etkileyecek kararlardır.

ONUNCU KALKINMA PLANI

DURUM ANALİZİ

- 2007-2012 döneminde ülkemizde yabancı ziyaretçi sayısı yıllık ortalama yüzde 8,2 oranında artarak 31,8 milyon kişiye, revize edilen istatistiklere göre turizm geliri yıllık ortalama yüzde 7,9 oranında artarak 29,4 milyar dolara ulaşmıştır. Türkiye, 2012 yılında dünyada en çok turist kabul eden ülke sıralamasında 6'ncı, gelirlerde ise 12'nci sırada yer almıştır.
- 2006 yılında 509 bin olan Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli yatak kapasitesi, 2012 yılında 716 bine, 396 bin olan belediye belgeli yatak sayısı ise 505 bine yükselmiştir. Yatak sayısı açısından Dokuzuncu Kalkınma Planında hedeflenen 950 bin belgeli yatak sayısı aşılmış ve 2012 yılında 1,2 milyon yatak kapasitesine ulaşılmıştır.

- Türkiye'de turizm ağırlıklı olarak kitle turizmine dayanmaktadır. 2007-2012 döneminde ziyaretçi başına harcama ortalama 784 dolar seviyesinde seyretmiştir. Sektörde tanıtım ve pazarlamanın iyileştirilmesi, tanıtımın finansmanına özel sektörün daha fazla katılımı önemini korumaktadır. Ayrıca, mesleki belgelendirme sistemiyle ilgili başlatılan çalışmaların sektörün tüm çalışanlarını kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması ihtiyacı bulunmaktadır.
- Sürdürülebilir turizmin özendirilmesi amacıyla, 2008 yılında çevreye duyarlı konaklama tesislerinin standartları belirlenmiş ve belgeleme çalışmalarına başlanmıştır. Turizm merkezlerinde artan yapılaşma, altyapı eksikliği ve çevre sorunlarının giderilmesi, yatırımların turizm odaklı gelişme planlarına uyumunun sağlanması önem arz etmektedir.
- Dünyadaki eğilimler, bireylerin eğitim ve refah düzeyindeki yükselmenin artarak devam edeceğini ve turizmde deneyimli gezgin grubunun büyüyeceğini göstermektedir. Turist tercihleri kutuplaşacak, yenilik ve çeşitlilik talebi artmaya devam edecek, konfor ve macera motifleri ağırlıklı hale gelecektir. Bu kapsamda, turizmin çeşitlendirilmesi ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi önem taşımaktadır. Türkiye'nin mevcut tarih, doğa ve kültür varlığını; sağlık turizmi, kongre turizmi, kış turizmi, kruvaziyer turizmi ve kültür turizmiyle bütünleştirerek turizm sektörünü geliştirme potansiyeli bulunmaktadır. Plan döneminde özellikle sağlıklı yaşama yönelik kaplıca, SPA ve benzeri imkânlar ile sağlık altyapısının değerlendirilerek, sağlık turizminin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

	2006	2012	2013	2018	2014-2018 (Ortalama Artış)
Ziyaretçi Sayısı (Bin Kişi)	23.149	36.778	38.500	48.300	4,6
Yabancı Ziyaretçi Sayısı (Bin Kişi)	19.820	31.782	33.500	42.000	4,6
Turizm Geliri (Milyon Dolar)	18.597	29.351	32.000	45.000	7,1
Turizm Gideri (Milyon Dolar)	3.271	4.593	4.990	8.000	9,9
Ziyaretçi Başına Ortalama Harcama (Dolar)	803	798	831	932	2,3

Tablo 2: Turizmde Gelişmeler ve Hedefler

AMAÇ VE HEDEFLER

- Turizmde nitelikli işgücü, tesis ve hizmet kalitesiyle uluslararası bir marka haline gelinmesi; daha üst gelir grubuna hitap edecek şekilde turizm ürün ve hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve iyileştirilmesi; turizm değer zincirinin her bileşeninde kalitenin artırılması ve sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde bölgesel kalkınmada öncü bir sektör haline gelinmesi temel amaçtır.
- Sektörde, doğal ve kültürel değerlerin koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi ve nitelikten ödün vermeden sürdürülebilir bir büyümenin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

POLİTİKALAR

- Sağlık turizmi başta olmak üzere, kongre turizmi, kış turizmi, kruvaziyer turizmi, golf turizmi ve kültür turizmine ilişkin altyapı eksiklikleri tamamlanarak pazarın çeşitlendirilmesi sağlanacak ve alternatif turizm türlerinin gelişimi desteklenecektir.
- Turizm türleri bütüncül bir şekilde ele alınarak "Varış Noktası Yönetimi" kapsamında yeni projeler hayata geçirilecektir.
- Pazardaki ve müşteri profilindeki gelişmeler sürekli izlenerek dış tanıtım faaliyetleri etkinleştirilecektir.
- Turizm hareketlerinin yoğunlaştığı bölgelerde yerel yönetimlerin, STK'ların ve halkın turizmle ilgili kararlara katılımı artırılacaktır.
- Turizm sektöründe işgücü kalitesi artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verilecektir.
- Çevreye duyarlı ve sorumlu turizm anlayışı kapsamında sürdürülebilir turizm uygulamaları geliştirilecek, turizmin sosyokültürel ve çevresel olumsuzlukları azaltılacaktır.

ULUSAL KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ (2014-2020)

Stratejik Amaç 1: Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Ve İş İmkânlarının Artırılması

Öncelik 1: Tarım Ve Gıda Sektörlerinin Rekabet Gücünün Geliştirilmesi

- Üretici Örgütlerinin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi
- Tarım- gıda ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması
- Üreticilere yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi
- Tarım Ve Gıda Sanayii İşletmelerinin modernize edilmesi
- Gıda Güvenliğinin artırılması

Öncelik 2: Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesi

- Kırsal turizmin geliştirilmesi
- Tarım ve tarım dışı yerel ürünlerde katma değer artışının sağlanması
- Tarım dışı sektörlerdeki ticari işletmelerinin modernize edilmesi
- Mikro işletmecilik temelinde girişimciliğin teşvik edilmesi
- Su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesi

Stratejik Amaç 2: Kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması

Öncelik 1: Toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması

- Çevre dostu tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması
- Organik tarımın geliştirilmesi
- Tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan çevre kirliliğinin önlenmesi
- Meraların ıslah edilmesi
- Öncelik 2: tarım arazilerinin kullanımında etkinliğin sağlanması
- Sulama altyapısının geliştirilmesi
- Arazi toplulaştırılmasının yaygınlaştırılması

Öncelik 3: Orman kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması

- Orman ürünlerine yönelik gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi
- Ormanların rehabilitasyonu ile ağaçlandırmanın yaygınlaştırılması
- Korunan alanlarda ve civarında gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi

Stratejik Amaç 3: Kırsal yerleşimlerin sosyal ve Fiziki Altyapısının Geliştirilmesi

Öncelik 1: Fiziki Altyapının Geliştirilmesi

- Ulaşım ağının iyileştirilmesi
- İçme suyu altyapısının iyileştirilmesi
- Atık yönetiminin geliştirilmesi
- Bilişim teknolojileri kullanımının yaygınlaştırılması
- Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının yaygınlaşması
- Yapılaşmada yöresel mimarinin teşvik edilmesi

- Doğal afetlerle mücadele için güvenli yerleşim koşullarının sağlanması

Öncelik 2: Sosyal Altyapının Geliştirilmesi

- Yöresel kültür mirasının korumasına ilişkin altyapının geliştirilmesi
- Spor ve sanatsal faaliyetler altyapısının geliştirilmesi
- Atık kamu binalarının kalkınma faaliyetleri için yeniden düzenlenmesi

Stratejik Amaç 4: Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması

Öncelik 1: Beşeri sermayenin geliştirilmesi

- Örgün ve yaygın eğitim hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması
- Koruyucu sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması

Öncelik 2: Yoksullukla mücadelenin güçlendirilmesi

- Mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik hizmetlerin etkinleştirilmesi
- Sosyal hizmet ve yardımların etkinleştirilmesi
- Dezavantajlı bireyler için sosyal içermenin güçlendirilmesi

Stratejik Amaç 5: Yerel kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi

Öncelik 1: Kamunun hizmet sunum kapasitesinin geliştirilmesi

- Beldelerin ve köy muhtarlarının hizmet sunum kapasitelerinin geliştirilmesi
- İlçe belediyelerinin hizmet sunum kapasitelerinin geliştirilmesi
- Kamusal hizmetlerinin sunumunda yenilikçi modellerin geliştirilmesi

Öncelik 2: Yerel kalkınmaya yönelik girişimlerin güçlendirilmesi

- Kamu ve kamu dışı paydaşların ortaklığında yerel kalkınma stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması
- Yerel kalkınmaya yönelik sivil inisiyatiflerin teknik kapasitesinin geliştirilmesi
- Ulusal kırsal kalkınma işbirliği ağının oluşturulması

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ (2023) VE TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ EYLEM PLANI (2007 – 2013)

Yüksek Planlama Kurulu Kararı olarak 02.03.2007 Tarih ve 26450 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Türkiye Turizm Stratejisi (2023) ve Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007- 2013)'nın planlama bölgesi için aldığı veya bölgeyi ilgilendiren çerçeve kararlar aşağıda özetlenmiştir. 2023 yılı hedefleri olarak deniz turizminin nitelikli ve sürdürülebilir olarak geliştirilmesi öngörülmektedir. Eko-turizm ve yayla turizmi gibi doğa amaçlı turizm türlerinin geliştirilmesi için bu amaca yönelik turizm altyapısı geliştirilecek ve niteliği arttırılacaktır. Doğa amaçlı turizmin yapılacağı yörelerde belli, senaryolar çerçevesinde, ana tur güzergâhları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktaları belirlenerek planlama çalışmaları yönlendirilecektir. Yaylaların yoğunlaştığı alanlarda spot merkezler veya aks olarak öncelikli turizm gelişme/eylem bölgeleri belirlenecektir. Özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile agro-turizm, macera turizmi, mağara turizmi, spor turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için eylem planları hazırlanacaktır. Yerel halk, turistik ürün, hediyelik eşya yapımı, servis, kalite ve işletmelerin yönetimi konusunda eğitilecektir.

Etnografik ve ekolojik özelliklerinin sergilendiği müze evlerin açılması teşvik edilecektir. Alana girişte kabul noktaları oluşturulacak ve buralarda ziyaretçilere farklı güzergâhları ve yöresel özellikleri gösteren mola noktaları ve tur güzergâhlarını gösteren haritaları sunulacaktır.

Doğa turizmi için kullanılacak alanlarda, çeşme, wc, barınak, mesafe ve yön levhalarının tamamlanması, trekking rotalarının Küresel Yer Belirleme Sistemi (GPS) ile uydulara tanıtılması, yeni taşıt yolu açılmaması sağlanacaktır. Doğa turizm amaçlı olarak seçilen alanlarda güzergâh üzerinde yer alan mağara, şelale, ilginç ağaç ve kaya oluşumu, sportif alanlar, kamping alanları vb. çekicilikler için çevre düzenlemeleri yapılacak, basta ulaşım olmak üzere gerekli altyapılar tamamlanacaktır. Yörenin özelliklerinin araştırılmasına imkan verecek ve bunun bilimsel anlamda gösterimini sağlayacak araştırma istasyonları ve bilim müzeleri kurulacaktır. Yöre halkına pansiyonculuk eğitimi verilecektir.

Turizm gelişim alanlarında yer alan eko-turizm alanlarının "alan yönetim planları" yapılacaktır.

Strateji kapsamında ülkede 7 adet tematik turizm gelişim koridoru önerilmektedir. Bu kapsamda Orta Karadeniz'de Samsun ilinden Hopa'ya kadar uzanan koridor Yayla Koridoru olarak belirlenmiştir. Bu koridor yayla ve doğa turizminde öne çıkan merkezleri barındırmaktadır. Doğa ve kültür turizmi, Karadeniz Bölgesi'nin en önemli turizm faaliyeti ve potansiyelidir. Bu nedenle, Karadeniz Bölgesi'nde yayla, kıyı, kültür ve sağlık turizmi ana temaları çerçevesinde

yeni bir turizm gelişim senaryosuna yönelik uygulamalar yapılacaktır. Ayrıca bölgede yer alan yaylaların diğer turizm türleri ile bütünleştirilmesiyle bölge ulusal ve uluslararası ölçekte doğa turizmi temelinde yayla koridoru varış noktası olarak öne çıkarılacaktır.

Yayla Koridoru kapsamında turizmin çeşitlendirilmesi için bu yörelerde kamp, golf, kayak, mağaracılık, yamaç paraşütü, rafting, binicilik, balon, balık avlama, foto-safari ve bungee rüping gibi macera sporlarına yönelik planlama çalışmaları yapılacaktır. Bölgede, mevcut konaklama kapasitesi kültür ve eko turizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacaktır. Bölgede oto karavan ve kampçılığın gelişmesi için planlama ve uygulama çalışmaları yapılacaktır.

Turizm kentlerinde belli temalar çerçevesinde turizmin gelişiminin planlanması hedeflenecektir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KIŞ TURİZMİ STRATEJİSİ

Dünya Turizm örgütü sürdürülebilir turizm tanımında sürdürebilir turizm kalkınmasının gelecekteki fırsatları koruyup, geliştirerek günümüzdeki turistlerin ve ev sahipliği yapan bölgelerin ihtiyacını karşılamak gerekliliğine vurgu yapılır. Bu şekilde tüm kaynakların yönetimi; biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin devamlılığı sağlanırken, ekonomik, sosyal ve estetik gerekler karşılanacak şekilde öne çıkarılır.

Sürdürülebilir turizm ürünleri; turistik kalkınmayla zarar görmek yerine yararlı olan yerel çevre, toplum ve kültürlerle uyum içinde işlenen ürünlerdir.

Kış Turizminin gelişmesi doğal kaynakların varlığına ve çevreye bağlı olduğu için bu kaynakların korunması, sürdürülebilir kış turizmi açısından önemlidir. İnsan kullanımı açısından hassas olan bu alanlarda kış turizminin gelişmesi ve sürdürülebilir olması için iyi planlaması ve yönetilmesi gereklidir.

Bu nedenle bu alanlarda sürdürülebilir turizm için öncelikle;

- Tesisler ve yerel halk başta olmak üzere sektöre katkı sağlayacak tüm paydaşların çevre ve doğa bilincinin geliştirilmesi,
- Tesislerde çevre yönetimi,
- Yerel yönetimlerin bölgelerin enerji, su ve geri donuşum altyapısını tamamlaması,
- Kaynak verimliliği konusunun hem işletme, hem de belediyeler nezdinde arazi, arsa ve kredi destekleri ile teşvik edilmesi,
- Sıvı ve katı atık yönetimi hususunda yönetmeliklerin ve düzenlemelerin tamamlanması ve ilgili denetimlerin gerçekleştirilmesi,

- urizm tesislerinin sürdürülebilir prensiplere uygun olarak yapılması amacıyla kredi ve
- Destek olanaklarının artırılması gereklidir.
- ürdürülebilir doğa turizmi, diğer turizm çeşitlerinden farklı olduğu için farklı stratejiler izlenmelidir.
- Aşağıdan yukarıya katılımcı bir bakış açısı ile yerel halkın yönetime katılması sağlanmalıdır. Yöresel kalkınmanın sağlanması için yerel halkın beklentileri, becerileri ve bilgileri göz önüne alınmalı ve en etkin bir şekilde kullanılmalıdır.
- Sürdürülebilir kış turizminde, doğal alanı korumak ve etkili bir biçimde kullanmak için konaklama ve turizm altyapıları mümkün olduğunca doğal alanın dışında ve doğal alana zarar vermeyecek şekilde konumlandırılmadır.
- Yerel halk ve diğer bölgesel paydaşlar, bu turizmin gelişmesinde aktif rol üstleneceği için doğal çevrenin korunması için bilinçlendirilmelidir /bilgilendirilmelidir.
- Ziyaretçi yönetim planı yapılmalıdır. Böylece o bölgeyi ziyarete gelen turistlerin doğaya zarar vermemesi ve taşıma kapasitesinin belirlenmesi sağlanır.
- Doğaya dayalı turizm yönetimi bütüncül bir anlayışla ele alınmalıdır. Alan ve çevresinin potansiyel doğal, kültürel ve ekonomik kaynakları bir arada düşünülerek bir plan yapılmalıdır. Sürdürülebilir turizm sistemleri geliştirilmelidir. Bu sistemler, farklı yol destinasyonları için çeşitlilik göstererek mümkün olan en doğru ve verimli değerlendirme yapılmalıdır.
- Ulaşım altyapısı iyileştirilmelidir.

TR90 DOĞU KARADENİZ BÖLGE PLANI (2014 – 2023)

STRATEJİLER

- Tarım sektörü başta olmak üzere kayıt dışı istihdam ve sosyal güvencesizliğe karşı eğitsel, kurumsal ve finansal tedbirlerin alınması
- Sosyal hizmet kuruluşlarının kamu, yerel yönetim, özel sektör ve sivil toplum işbirliğiyle tüm illere ve hizmet kademelenmesi prensibiyle belli ilçelere yaygınlaştırılması
- Özellikle kırsallık emaresi yüksek olan iç bölgelerde yoksulluğun niteliğine özgü mücadele tedbirlerinin alınması
- Sosyal politikalara yön verecek ve sosyal politika uygulamalarını idare edecek personel altyapısının güçlendirilmesi
- Kadına karşı şiddetle topyekûn mücadele edilmesi
- Meslek okulları, yükseköğretim kurumları ve yaygın eğitim kuruluşlarında sunulan programların dinamik işgücü talebine duyarlı hale getirilmesi
- Gençlerin istihdam edilebilirliğinin artırılması
- Toplumsal örgütlenmenin kamunun kolaylaştırıcılığıyla güçlendirilmesi

- Yerel meclislerde (belediye meclisi, il genel meclisi, oda meclisleri, kent konseyleri gibi) kadınların ve gençlerin katılımının güçlendirilmesi
- Bölge dışında yaşayan göçmenlerin finansal, beşeri ve sosyal sermayelerinin bölgeye aktarılması
- Eğitim göstergeleri itibariyle geri planda kalan il ve ilçelerde eğitim altyapısının güçlendirilmesi
- Üniversitelerin altyapısının güçlendirilerek Bölge'nin yükseköğrenimde uluslararası bir cazibe merkezi konumuna getirilmesi
- Kadınların mesleki ve yükseköğretime erişimi ve toplumsal cinsiyet kalıplarından bağımsız tercih yapabilmelerinin önünü açacak desteklerin sağlanması
- Eğitimde yaratıcılık ve bilimsel becerileri teşvik edici altyapının güçlendirilmesi
- Kurumsal hafıza ve veri tabanı kullanımı için gerekli fiziki, kurumsal ve beşeri altyapının güçlendirilmesi
- Personelin sürekli eğitiminin temin edilmesi
- İzleme ve değerlendirme sistemlerinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması
- Toplumsal cinsiyet duyarlı bütçeleme ve planlama eğitimleri ve uygulamalarının yaygınlaştırılması
- Bölge'de özellikle ihtiyaç duyulan konularda danışmanlık hizmetleri kapasitesinin geliştirilmesi
- Firmaların uluslararası pazara girişleri için kurumsal, finansal ve teknik kapasitelerinin geliştirilmesi
- Yabancı ülkelerle yapılmış mevcut ticaret anlaşmalarının yeniden değerlendirilerek, bölgenin ticaret potansiyeline uygun olabilecek değişikliklerin ve yeni ticaret anlaşmalarının gündeme alınması
- Ar-Ge altyapısının güçlendirilmesi ve teknoloji kullanım düzeyinin artırılması yoluyla pazara yönelik yenilikçi ürünlerin üretilmesi
- Bölge'deki işletmelerin kurumsal yapıya kavuşturulması
- Bölge'deki firmalarda kümelenme oluşumlarının desteklenmesi
- Yeni yatırım arazilerinin oluşturulması ve mevcutlarının iyileştirilmesi
- Bölge'de faaliyet gösteren ya da potansiyeli bulunan/fırsat oluşturabilecek sektörlerde üretim planlamalarının yapılması
- İhracata konu olan tarımsal ürünlerde işlenmiş ürün çeşitliliğinin artırılması
- Tarımsal üretimde Ar-Ge çalışmalarının yapılarak ürün kalitesinin artırılması
- Bölgenin enerji portföyünde yer alan yakıt/kaynak çeşitlerinin arttırılması
- Mevcut maden kaynaklarının işlenebilirliğinin, potansiyel kaynakların ise kullanılabilirliğinin artırılması için çalışmaların yapılması

- Enerji üretimi ve madencilik faaliyetlerinde çevresel sürdürülebilirlik tedbirlerinin alınması ve uygulanması
- TR90 Bölgesi'nde alternatif turizm olanakları ile lüks ve kitle turizmi arasında sinerji oluşturabilecek faaliyetlerin geliştirilmesi
- TR90 Bölgesi firmalarının üretim, ihracat ve pazar payı etkinliğini arttıracak altyapılar, yasal düzenlemeler ve/veya projelerin Acara ve Gürcü kurumlarıyla ortak bir şekilde geliştirilmesi
- TR90 Bölgesi sosyal ve kültürel işbirliğinin arttırılması, iş yapan veya yerleşik Türkler ile TR90 bölgesinde çalışan Gürcü/Acaralı insanların sosyal ve kültürel alanlarda sorunlarını çözebilecek ve yaşam standartlarını yükseltebilecek proje/politika/uygulamaların geliştirilmesi.
- TR90 Bölgesi ile Rusya ve Ukrayna'nın özellikle Karadeniz'e kıyı bölgeleri arasında dış ticaret ve turizm alanında bölgenin iktisadi kalkınmasına katkı sağlayacak uygulamaların/ projelerin geliştirilmesi
- Havayolu ağının geliştirilmesi yoluyla bölgesel erişilebilirliğin artırılması ve hızlandırılması
- Denizyolu ulaşımında yolcu ve yük taşımacılığının artırılması ve limanların atıl kapasitelerinin değerlendirilmesi
- Demiryolu ulaşımının bölgeye kazandırılması
- Etkili hizmet ve yerleşim kademelenmesi yoluyla kırsal nüfusun eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler başta olmak üzere kamu hizmetlerine ve pazara erişiminin kolaylaştırılması
- Kırsal alanın bilgi ve iletişim altyapısının güçlendirilmesi
- Kırsalda küçük ölçekli üretici ile kent tüketicisi arasındaki bağlantının güçlendirilmesi
- Arazi toplulaştırma veya karma örgütlenme modelleri ile işletmelerde ölçek ekonomisine ulaşılması Tarımsal üretimde Ar-Ge çalışmalarının yapılması ve kaynakların korunması prensibiyle kalite ve verimliliğin artırılması
- İşletmelerde bitkisel ve hayvansal üretimin entegre şekilde yürütülmesi
- Pazar olanaklarına göre Bölge'nin tamamını kapsayan ve tek ürüne bağımlılığı azaltan planlı üretim modellerinin geliştirilmesi
- Sürdürülebilir fındık ve çay tarımı için bahçelerin yenileme planının yapılması ve geçiş sürecinde oluşacak gelir kaybının sübvanse edilmesi
- Kendine yeterlilik ilkesi doğrultusunda bölgede gerilemekte olan küçükbaş, büyükbaş ve kanatlı üretiminin devamının sağlanarak kırsalın gelirinin artırılması, buna bağlı olarak da yöresel ürün sektörünün geliştirilmesi
- Tarımsal üretimde üreticinin de söz sahibi olduğu muhafaza - paketleme - işleme tesislerini oluşturacak örgütlenme modellerinin geliştirilmesi ve markalaşmanın sağlanması
- Bölge orman kaynaklarından çevreye duyarlı bir şekilde faydalanılması

- Yöresel ve niş ürünlerin üretiminde finansal kaynaklara erişimin kolaylaştırılması
- Yöresel ve niş ürünlerde markalaşmanın sağlanması
- İklim Değişikliğine bağlı negatif ve pozitif etkilerin öngörülmesi, buna bağlı tedbirlerin alınması ve potansiyellerin değerlendirilmesi
- Sürdürülebilir atık yönetim sistemlerinin kurulması ve yaygınlaştırılması
- Su kaynaklarının korunması ve etkin kullanımının teşvik edilmesi
- Tr 90 Bölgesi'nde merkez kademelenmesinin gerçekleştirilmesi, alt-bölge gelişme alanlarının tanımlanması
- Tanımlanacak alt bölgeler arasında fonksiyonel ayrışmaya gidilmesi, aralarındaki etkileşim ve işbirliğinin artırılması
- Alt-bölge merkezleri içindeki yerleşimlerde sosyo-ekonomik altyapının ve ulaşım bağlantılarının güçlendirilmesi
- Tr90 bölgesi illerinde sektörel farklılaşmaya ve fonksiyonel bütünleşmeye gidilmesi
- Kent içi ulaşım ağlarının planlı bir şekilde iyileştirilmesi, alternatif ulaşım türlerine ağırlık verilmesi
- Eski tarihli imar planlarında parçacıl düzeltmelerden ziyade topyekûn revizyonların yapılması

TR90 BÖLGESİ

COĞRAFİ KONUMU VE FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı şeridi, dağları kıyıya paralel uzanışı ve eğimin fazla olması sebebiyle falezlerin en çok görüldüğü yerdir Ordu, Giresun ve Gümüşhane illerinde baskın eğim aralığı %20-30 arasında iken bu durum Artvin, Trabzon ve Rize için %30-40 değerleri arasındadır.

Bölgenin kıyı şeridi, Ordu ili sınırdan başlayıp Gürcistan sınırına kadar uzanır.540 km'lik sahil şeridi bulunan ve deniz ulaşımı acısından imkanlar sunan TR90 Bölgesi'nde de kıyı taşımacılığı yaygın kullanılan bir ulaşım ve taşıma bicimi değildir. Bölge'nin en büyük limanı Trabzon Limanı olup Giresun, Ordu, Rize ve Hopa Limanları diğer önemli limanlardır.

TR90 Bölgesi'nde ticari hava taşımacılığına yönelik olarak faaliyet gösteren tek havaalanı, Trabzon Uluslararası Havalimanı'dır. Havaalanının Bölge'nin merkezi noktasında olması ve Bölge'deki illere yakınlığı bir avantajdır. Batum Havalimanı'na seferlerin başlatılması da kısmen Bölge'nin doğusuna bir fayda sağlamıştır. Bölge'nin batısında Ordu-Giresun Havaalanı'nın yapılmasıyla hava yolu taşımacılığı Bölge'ye yayılacaktır.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde ulaşım temel olarak karayolu ile yapılmaktadır. Kara yoluyla yapılan bu taşımacılık iç yol bağlantılarının fiziki standartlarının düşük olması ve kış koşullarının etkisiyle güçlükle yapılmaktadır. Mevcut limanların en yakın iç yol bağlantılarının fiziki standartlarının yükseltilmesi gerekmektedir ve bölgeyi diğer bölgelere bağlayacak olan demiryolu ağının eksikliği hissedilmektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin yüzey şekilleri arasında dağlar, yaylalar, akarsular, yeraltı su kaynakları, goller, ovalar, platolar, doğal kıyılar ve vadiler önemli bir yer teşkil etmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi genelinde yaylalar oldukça önemli bir yere sahiptir. Bölge, su potansiyeli acısından ülke geneline göre oldukça zengin bir yöredir. Bölgenin başlıca akarsuları Çoruh Nehri, Harşit Çayı, Kelkit Çayı, Melet Irmağı ve Fırtına Deresi'dir. Akarsu ağının yoğun olduğu bölgede akarsuların akımında yaz ve kış ayları arasında farklılık fazla değildir. TR90 Bölgesi'nde bulunan havzalar Çoruh Nehri'nin bulunduğu Çoruh Havzası, Kelkit Çayı'nın bulunduğu Yeşilırmak Havzası ile Yeşilırmak ve Çoruh Havzaları'nın kuzeyinde bulunan küçük ve orta boylu birçok akarsuyu bulunduran Doğu Karadeniz Havzası'dır.

TR90 Bölgesi'nde yağış, sıcaklık, kar örtüsünün yerde kalma suresi gibi iklim elemanlarının çoğunu Bölge'nin fiziki coğrafya şartları yükselti, bakı, dağların uzanışı ve denizden olan uzaklığı belirlediği için Bölge'de iklim elemanlarının dağılışında önemli değişmeler meydana gelmektedir. Doğu – batı doğrultusunda uzanan dağların kuzeye bakan yamaçları diğer kesimlere göre çok fazla miktarda yağış alırken yükseklerde ve vadilerin iç kısımlarında kıyıya göre yağış azalmakta ve Bölge'nin ardı kesimlerinde yağış miktarı kıyıya göre önemli ölçüde azalmaktadır. Özellikle yaz döneminde ılık olan Karadeniz üzerinde oluşan yüksek basınç sahasından, Anadolu'nun ısınması ile oluşan alçak basınç sahasına doğru sürekli olarak genel bir hava akımı görülür. Bu şartlara bağlı olarak Karadeniz'den kaynaklanan nemli hava kütlesi Anadolu'ya sokulurken Karadeniz kıyı dağları boyunca yükselmeye uğrayarak soğur. Bunun sonucu olarak da bölge kıyı dağlarının kuzeye bakan yamaçları sisle (yöresel adıyla duman) tamamen kaplanmaktadır ve beraberinde de çisenti şeklinde yağış getirmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nin doğusuna hakim olan iklim Türkiye'de tektir. İklim yumuşaktır ve ortalama sıcaklıklar kışın en düşük Gümüşhane ilinde 0 derede, en yüksek Trabzon ilinde 8,3 derece, yazın ise en düşük Gümüşhane ilinde 19,7 derece, en yüksek Ordu ve Rize illerinde 23,3 derece civarındadır. Bölgenin yıllık sıcaklık ortalaması ise 14 derecedir. Karla kaplı gün sayısı Gümüşhane ilinde en fazla olup 14 gündür.

Bölgede, Trabzon, Giresun, Rize ve Gümüşhane illerinde hakim rüzgarlar genellikle güney - güney batı yönünden, Ordu ilinde güney – güney doğu ve Artvin ilinde de batı-kuzey batı yönünden esmektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesi toprak sınıfları yönüyle 1. ve 2. sınıf tarım toprağından yoksun olmakla beraber bu toprakların görüldüğü yerler Ordu ilinin kıyıları ile Giresun ve Gümüşhane illerinin güneyi ile Artvin ilinin doğu kısımlarıdır.

Bölgenin geneline yüksek eğimin hakim olması nedeniyle tarım toprakları azınlıkta ve 7. Ve 8. sınıf tarım toprağı bölgeye egemendir.

Bölge'de toplumsal yaşam ile bölge ve ülke ekonomisini ciddi şekilde tehdit eden su baskınları ve heyelanlar gibi doğal afetler görülmektedir. Bunun en yakın örnekleri gecen senelerde yaşanan Rize, Giresun ve Trabzon'da ki su baskınları ve heyelanlar oluşturmaktadır. Bölge kıyıları, başta Trabzon ve Rize olmak üzere yüksek derecede heyelan riski taşımaktadır. Bölgenin doğal verileri nedeniyle sahip olduğu riskler, çok yüksek eğimli alanlar, erime ve çözülme, heyelan, sellenme, sıvılaşma ve taşkındır. Doğu Karadeniz Bölgesi 2. , 3. , ve 4. derece deprem riski taşıyan bölgeler üzerinde bulunmaktadır. 1. derecede deprem kuşağında Gümüşhane Giresun ve Ordu'nun güney kesimleri yer alırken Trabzon, Rize illeri ve Artvin'in kuzeyi 5. derece deprem kuşağındadır. Gümüşhane'nin güneyi Kuzey Anadolu Fay Hattı'na yakındır.

Doğu Karadeniz Bölgesi, kıyıdan itibaren değişen önemli ölçüdeki yükselti farklılığı, dağların denize paralel uzanması, Kuzey sınırında Karadeniz'in bulunması, akarsu kaynakları ve irili ufaklı farklı şekillerde oluşan gollerin varlığı, iklim ve toprak tipi farklılıklarından dolayı çeşitli bir floraya sahiptir. Bölge ormanların florası çeşitli ağaç, ağaççıklar ile otsu ve odunsu diri örtüden oluşmaktadır. Ormanlarda bulunan ağaç türleri; ladin, kayın, kızılağaç, göknar, sarıçam, kestane, meşe, gürgen, akasya, akçaağaç, şimşirdir ve geniş alanlarda yayılış gösteren ormangülü bulunmaktadır. Bunların dışında; böğürtlen, taflan, karayemiş, ayıüzümü, kuşburnu, ahududu, eğrelti otu ve çeşitli cayır ve mera otları flora içinde bulunmaktadır. Tarımsal ürünlerden bölge ile özdeşleşen cay ve fındık üretimi sahil kesimlerinde yapılırken, iç kesimlerde ise tahıl üretimi yapılmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Doğu Karadeniz ve Kelkit Dağları, sıradağ olmasından dolayı canlı organizmaların coğrafi olarak yayılmasını engelleyen bariyerler oluşturmaktadırlar. Bölge'de önemli miktarda büyük memeli hayvan (bozayı, yaban domuzu, kurt, dağ keçisi, vb.) bulunmaktadır. Kara Kafkasya Kekliği, Hazar Denizi Kar Horozu ve yırtıcı kuşların ana göç yolu, Bölge'deki önemli kuş varlıklarıdır. Orman alanlarında yaşayan hayvanlar da ekosistemin özelliklerine bağlı olarak çeşitlilik göstermektedirler. Anadolu'nun tektonik birlikleri sınıflamasında Doğu Pontidler olarak isimlendirilen Doğu Karadeniz Bölgesi; kuzeyde Karadeniz, güneyde Çoruh Vadisi ve Kuzey Anadolu Fayı, doğuda Küçük Kafkaslar ve batıda ise Kızılırmak Vadisi ile sınırlanır.

Doğu Pontidler olarak isimlendirilen bu bölge geçirdiği jeolojik evrime bağlı olarak kendi içinde Kuzey ve Güney zon olarak ikiye ayrılır. Reşadiye, Alucra, Gümüşhane, Bayburt, Çoruh vadisinden geçen hattın kuzey kesimi Doğu Pontid Kuzey Zonu, güney kesimi ise Doğu Pontid Güney Zonu olarak isimlendirilmiştir. Doğu Pontid Kuzey Zonu, Pontid ada yayına karşılık gelmekte ve çoğunlukla intrüzif ve volkanik kayaçlar yüzeylenmektedir. Güney zon ise bir ark önü havza konumunda olup çoğunlukla tortul, çok az olarak da volkanik kayaçlar yüzeylenmektedir.

İDARİ YAPI

Bölge adını ve özelliklerini komşu bulunduğu denizden alır ve bu deniz kıyısında bir şerit gibi uzanır. 137.504 km² yüzölçümüne sahip olup, Türkiye'nin yüzde 18'i kadardır. TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon olmak üzere altı ili kapsamaktadır ve bölgenin batısında Samsun ve Tokat illeri, kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Gürcistan devleti, Ardahan ve Erzurum illeri, güneyinde ise Bayburt, Erzurum, Erzincan, Sincan ve Tokat illeri bulunmaktadır. Bölge'nin kapladığı alan Türkiye yüzölçümünün %4,38'ine denk gelmektedir.

Harita 1: Türkiye Bölgeleme Haritası

DEMOGRAFİK YAPI

TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi, 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2.269.105 nüfusuyla 26 Düzey 2 bölgesi arasında 13. sırada yer almaktadır. Bu nüfus, Türkiye nüfusunun %3,36'sına karşılık gelmektir. Bölge'nin kapsadığı il sayısı göz önünde bulundurulduğunda 13. sırada yer alması anlaşılabilir olmasına rağmen, TR90 Bölgesi net göç hızı, göç hızı, nüfus artış hızı, toplam doğurganlık hızı ve kaba doğum hızı verileri incelendiğinde, Bölge'nin nüfusa bağlı değerlerinin Türkiye ortalamasının altında yer aldığı gözlenmektedir.

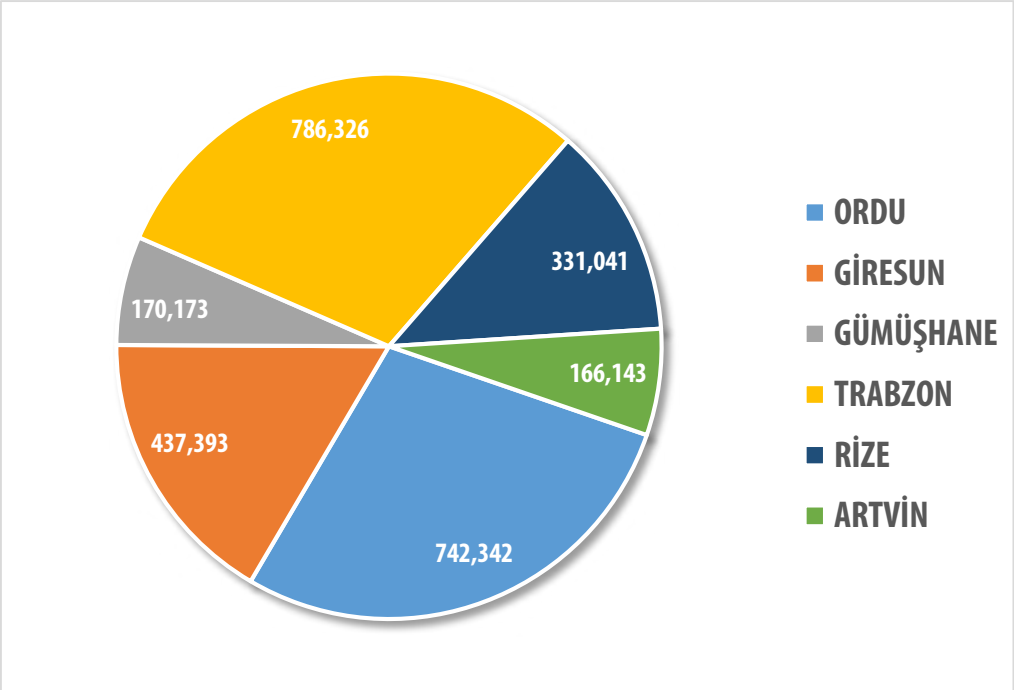

Grafik 1: TR90 Bölgese Nüfusunun İllere Göre Dağılım

TÜİK verilerine göre 2000 Türkiye nüfusunun %50,66'sı il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, bu oran 2017 yılında %92,51 olarak gerçekleşmiştir. TR90 bölgesinin nüfus verilerine bakıldığı zaman 2000 yılında %49,37'si il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, 2017 yılında ise %86,17'si il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Bu verilere göre TR90 bölgesinin şehirleşme hızı Türkiye ortalamasının altındadır.

YIL	İL/İLÇE MERKEZİ	YÜZDE	BELDE/KÖY	YÜZDE	TOPLAM
2017	2.269.105	86,17	364.312	13,83	2.633.417
2016	2.264.980	85,61	380.604	14,39	2.645.584
2014	2.159.177	84,12	407.663	15,88	2.566.840
2012	1.467.952	57,65	1.077.322	42,35	2.545.274
2010	1.414.065	56,20	1.102.102	43,80	2.516.167
2000	1.545.914	49,37	1.585.632	50,63	3.131.546

Tablo 3: Kent - Kır Nüfus Yüzde ve Yıllara Göre Dağılımları

Mevcut bilgilere göre TR90 Bölgesi kırsal nüfusu Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bölge'de kırdan kente nüfus hareketinin temel nedenleri; kırsalda üretimin azalması, geçim sıkıntısı, kır-kent bağlantılarının zayıf olmasından kaynaklanan pazara ve hizmetlere erişim problemleri ve sosyal donatı eksiklikleri şeklinde ifade edilebilir. TR90 Bölgesi için Türkiye ortalamasına nazaran daha düşük oranda gerçekleşen kentleşmenin arkasında, özellikle Bölge kırsalından, bölge dışına gerçekleşen göç etkili olmuştur.

	Artvin	Giresun	Gümüşhane	Ordu	Rize	Trabzon
2008	-9	10,2	4,1	5,4	9,9	11,3
2009	-6	0,2	-3	5,9	0,5	21,3
2010	-5	-6,2	-10,4	-6	0,2	-1,8
2011	9,9	0,6	21	-6,7	10,5	-8,4
2012	4,1	0,1	21,2	37,1	3,5	0,7
2013	13,4	12,9	44,8	-13,5	12,4	0,4
2014	2	11,6	34,3	-9,9	4,8	11,2
2015	-7,7	-7,7	34,2	6,4	-2,4	2,1
2016	-1,8	40,8	127,4	29,3	6,3	14,2
2017	-11,5	-16	-10,9	-11	0	8,9

Tablo 4: TR 90 Bölgesi Nüfus İllere Göre Nüfus Artış Hızları

	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
2008	7,5
2009	7,6
2010	-4,1
2011	-1,3
2012	12,8
2013	3,3
2014	5,2
2015	2,3
2016	27,9
2017	-4,6

Tablo 5: TR90 Nüfus Artış Hızı

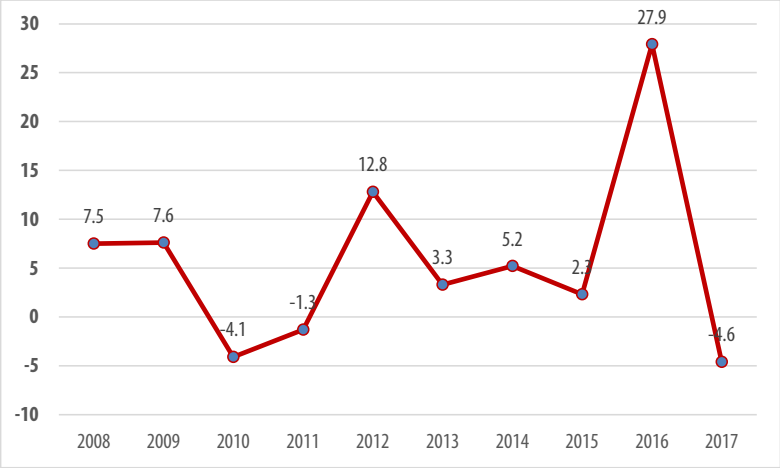

Grafik 2: TR90 Nüfus Artış Hızı

EKONOMİK VE SOSYAL YAPI

Doğu Karadeniz Bölgesi coğrafi yapısında olduğu gibi ekonomik ve sosyal yapıda da farklılıklara sahiptir. Özellikle ekonomik yapının iklim ve coğrafi yapısına paralel olarak sektörel gelişmenin sağlandığı bir gerçektir. Yükselti farklılıklarının doğurduğu bu sonuç deniz kenarı ile tepe noktalarda gerek istihdam oranında gerekse de sektörel yapılanmada baş etkendir. Bu durum yaş gruplanması ile sorgulandığı zaman genç nüfusun istihdam da çok yer almadığını görmekteyiz. Lojistik ve hizmet sektörünün deniz kenarında yoğunluk göstermesi ve bu alanın bölge genelinde belirli bir alanla sınırlı olması ile açıklayabiliriz. Bölgede etkin istihdam oranının 25-34 yaş grubu olduğu TÜİK istatistiklerinde gözükmektedir. Bu yaş grubu etkin olmasına rağmen yüzdelik dilimde 35-54 yaş grubu ile büyük bir farklılık göstermemektedir.

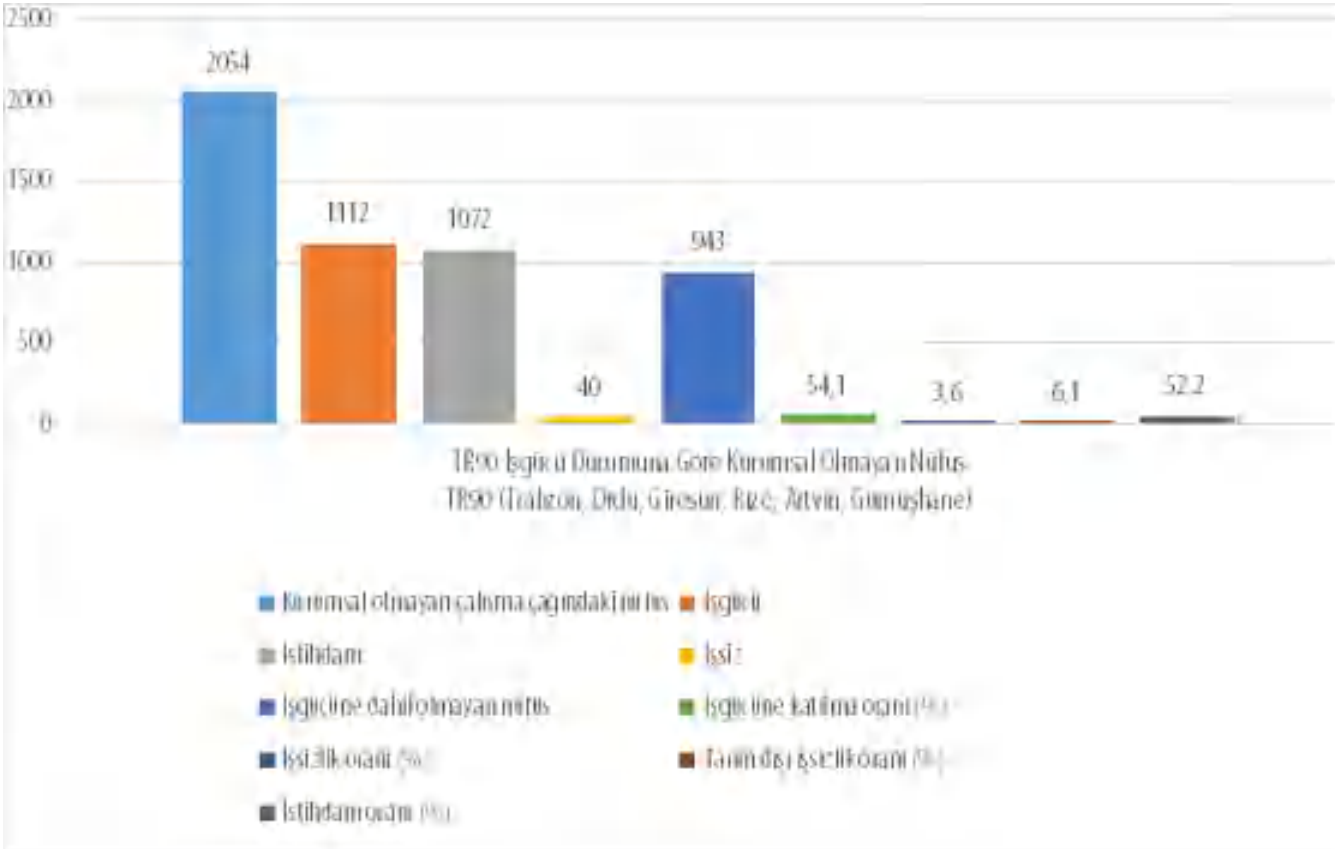

Grafik 3: TR90 İşgücü Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus, TÜİK 2017

TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketleri Bölgesel Sonuçları'na göre TR90 Bölgesi, 2017 yılında Düzey 1 bölgeleri arasında işgücüne katılma oranı (%54,1) ve istihdam oranı (%52,2) bakımından ilk sırada yer almaktadır.

TR90'da istihdam piyasası dönüşüm halindedir. Tarım dışı istihdam Türkiye'de olduğu gibi TR90 Bölgesi'nde de büyüme arz etmektedir. Tarım istihdamındaki azalmayla birlikte, sanayi

ve hizmetler için gerekli eğitim ve donanıma sahip olmayan kırsal işgücü, yeterince istihdam edilememektedir.

TR90 Bölgesi'nde istihdamın sektörlere ve eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde; tarım sektöründe yoğunluklu olarak okuma yazma bilmeyen ve lise altı eğitim görmüş kişilerin istihdam edildiği, sanayi sektöründe yoğunluklu olarak lise altı eğitim görenlerin, hizmetler sektöründe ise lise ve dengi okul mezunu veya yükseköğretim mezunu kişilerin istihdam edildiği görülmektedir. TR90 Bölgesi'nde yoğunluklu olarak istihdam edilenlerin eğitim seviyesi lise altı eğitim görmüş kişilerden oluşmaktadır. Bu veriler TR90 Bölgesi'nde ki sanayide teknoloji kullanımının yetersizliğini, üretim düzeyinin düşüklüğünü ve baskın olan kırsal ekonomik dokuyu doğrular niteliktedir.

Bölge'de sağlık altyapısı, bölgelerarası karşılaştırmalı değerlendirmelere göre yeterli görünmektedir. 10.000 kişiye düşen hastane yatağı sayısı bakımından 12 Düzey 1 bölgesi içinde ikinci sırada olan TR9 Bölgesi, 10.000 kişi başına düşen sağlık personeli bakımından da Türkiye ortalamasının üstündedir. Ancak, bu veriler Bölge içinde kır ve kent arasındaki altyapı, personel ve erişim yeterliliğinin dağılımına dair gerekli bilgileri sunmamaktadır. Dağınık ve engebeli yerleşim yapısının kırsal nüfusun sağlık hizmetlerinden faydalanması önünde ortaya çıkardığı engellerin bölge altı ölçekte özellikle nitel araştırmalarla ortaya konulması gerekmektedir.

Bölge'de yüksekokul mezunlarının oransal olarak Türkiye ortalamasının altında mevcut olması, toplumsal dönüşüm talebinden, ileri teknoloji ve katma değer üretimine bağlı olarak gelişecek rekabet edebilirlik değerlerine kadar birçok kalkınma göstergesini olumsuz yönde etkileyen bir durumdur. Günümüz eğitim düzeyi teknoloji ile doğru orantılı bir şekilde gelişme göstermektedir. Gerek ulusal gerekse de uluslararası düzeyde ki tüm eğitim programlarında bu durum ortaya çıkmaktadır. Öte taraftan, Bölge'deki yükseköğretim mezunu genç nüfusun iş ve yaşam beklentilerinin karşılanması uzun vadede bu nüfusu Bölge'de tutmak, Bölge beşeri varlıklarını Bölge yararına vakfetmek açısından önem arz etmektedir.

TR90 illeri eğitim durumu karşılaştırmasına göre, en yüksek okuryazar olmayan nüfus oranı Ordu ilinde, en yüksek yükseköğretim mezunu nüfus oranı ise Trabzon ilinde gerçekleşmiştir. Yine en düşük yükseköğretim mezunu ve lise ve dengi okul mezunu nüfus oranının Ordu ilinde gerçekleşmiş olması, bu il için eğitimin her kademesinde, Bölge illeri arasında öncelikli bir çaba gerektiğine işaret etmektedir. Ordu ilinde ki bu değerler ilçe bazlı olup, merkezde eğitim düzeyinin Türkiye ortalamasına eşdeğer ve üzerinde olması Ordu ili eğitim donatıları kademelenmesinde önceliğin ilçelere verilmesi gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

TRABZON İLİ

COĞRAFİ KONUMU VE FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

Trabzon il toprakları, batıdan Giresun'un Eynesil, Güneyden Gümüşhane'nin Torul ve merkez ilçeleriyle Bayburt ili, doğudan Rize'nin İkizdere ve Kalkandere ilçeleriyle çevrilidir. Kuzeyde ise Karadeniz ile komşudur. Karadeniz'in İl sınırları içindeki kıyı uzunluğu 135 km civarındadır. Trabzon ili, merkez ilçeyle birlikte on sekiz ilçeden oluşur.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 40 derece 33 dakika ve 41 derece 07 dakika kuzey enlemleriyle 39 derece 07 dakika ve 40 derece 30 dakika doğu boylamları arasında kalan Trabzon ili, 4685 km2'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %6'sını kaplamaktadır. Deniz seviyesinden başlayarak güneye doğru artan yükseklik, ilin güney sınırlarında 3.000m.'yi bulur. Kıyı şeridi hariç iç kesimlerde genellikle dağlar, tepeler ve yaylalar yer almaktadır. Genel itibariyle yayla vasfında olan Trabzon İli, Çoruh Vadisi ile Melet Çayı arasında sahile paralel uzanan dağlardan teşekkül eden yaklaşık 325km uzunluğundaki çok arazili platformun kuzey kısmını kaplar. Bu platform güneyde Çoruh-Kelkit vadisi tarafından kesilmiştir. Bu doğal sınırlar içerisinde Doğu Anadolu ile Karadeniz kıyılarını birbirine bağlayan 2.000m. rakımlı Zigana Geçidi meşhurdur. Bu geçidi takiben Harşit ve Çoruh Vadisi ile Kop Geçidi, bölgeyi Erzurum ve İran'a bağlamaktadır.

Harita 2: Genel Görünüm

Trabzon oldukça dağlık bir yöredir. İI topraklarının %30'u dağlık, %60'ı güneye doğru %25-30 eğimle artan alanlar ve ancak %10'luk bir kısmı düz alanlardan oluşmaktadır. TR90 bölgesi

Harita 3: Trabzon İli Sınırı ve Komşu İller

içerisinde yer alan Trabzon ili doğusunda Rize, batısında Giresun ve güneyinde ise Gümüşhane ve Bayburt illeriyle komşudur. Bütün komşu illeriyle etkin karayolu bağlantısına sahip olan Trabzon ili bölgesel bir çekim merkezi özelliğini ortaya koymaktadır.

Harita 4: Trabzon İlçe Merkezleri

Mevcut deniz ve hava bağlantıları karayolu bağlantılarını desteklemekte ve çevre yerleşimlerdeki olası gelişmelerin karayolu kullanım yoğunluğunu arttırmaya yönelik etkisi ön görülmektedir.

Harita 5: Trabzon Büyükşehir geneli önemli yerleşimler ve koridorlar

Mevcut durum inceleme çalışmaları kapsamında önemli kara, hava ve deniz yolu bağlantılarının odağında bulunan Trabzon ilinin genel nüfus yoğunluğunun kuzey yönlenmeli ve Karadeniz kıyısında sürekli genişleme gösteren kümelenmeler şeklinde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda Trabzon Büyükşehir merkez yerleşimleri Ortahisar, batıda Akçaabat, doğuda ise Yomra'yı da içine alacak şekilde yeni bir merkez formu kazanmaktadır. Yeni yapısal oluşumun tetiklediği gelişimler özellikle Ortahisar, Yomra ve Akçaabat ilçelerinin üstlenecekleri metropoliten alanlara ve fonksiyonlara yönelik ihtiyaçların karşılanması açısından hizmet sektörlerindeki gelişimleri ön plana çıkarmaktadır.

Kentleşme hızının pozitif ivme ile devam ettiği, yapılaşma sürekliliğinin net bir şekilde tespit edilebilir duruma geldiği Trabzon merkez ve çevre yerleşkelerinde özellikle ile yönelik hizmetler ve öncü fonksiyonların yığılmakta olduğu görülmektedir. Bu durum konusu kapsamındaki alanlarda trafikten servislere, erişilebilirlikten alan ihtiyaçlarının karşılanmasına ve yer seçiminden yoğunluklara cevap verilebilmesine kadar önemli ve çok sayıda başlık altında sorunlar ya da olası sorunlar ile karşı karşıya kalınması risklerini ortaya çıkarmaktadır. Sahil şeridi boyunca Karadeniz Sahil Yolu' na paralel olarak gerçekleşen gelişimlerin belli programlar dâhilinde gerçekleştirilmesini amaçlayan üst ölçek plan ve kararlar özellikle hizmetlerin etkin dağılımı konusunda önemli bir konuyu işaret etmektedir.

Bu durumda Trabzon Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ana çekim merkezinden batıya; Çarşıbaşı, Vakfıkebir ve son olarak Beşikdüzü üzerinden, doğuya Araklı, Sürmene ve Of üzerinden, güneye ise Maçka üzerinden önemli erişim koridorları dikkat çekmektedir.

Tespit edilen erişim koridorları üzerinde nüfus yoğunluğu ve sosyo ekonomik hareketlilikler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen kümelenme ve olası alt merkezlere (çekim merkezlerine) yönelik gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda Trabzon Büyükşehir Belediyesi genelinde özellikle sahil aksı ve çevresine yönelik olarak kentsel hizmetlere erişimin başta **Akçaabat – Yomra arası ana kentsel merkez** olmak üzere doğuda **Of-Sürmene**, batıda ise **Beşikdüzü – Vakfıkebir**'in oluşturduğu **kanat çekim merkezi** özelliğine sahip olabileek alt merkezlerinden sağlandığı görülmektedir.

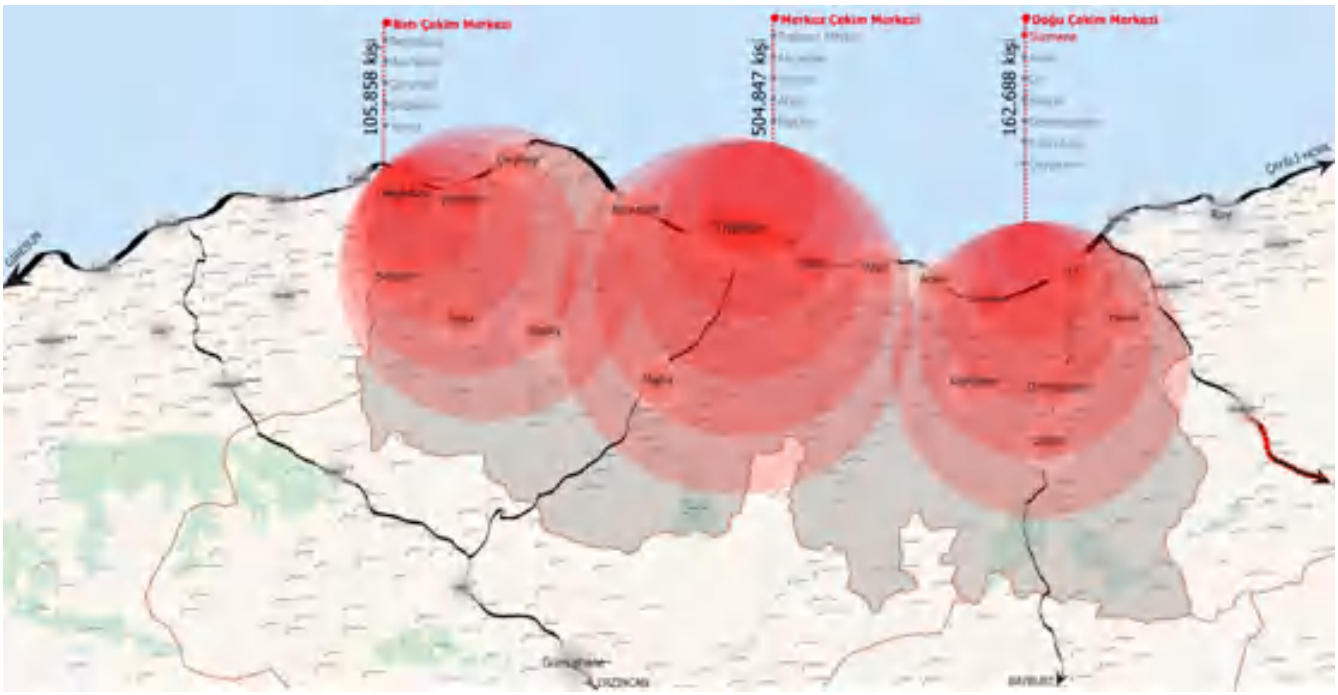

Harita 6: Trabzon il geneli önemli yerleşim kümelenmeleri ve olası çekim merkezleri

Bu durum göz önünde bulundurulduğunda gerek merkezde yığılma gösteren hizmetlerin dağılımı, gerekse de projeksiyonlara göre oluşması muhtemel yeni gelecek yüklerinin tek odağa yüklenmesi sonucunda ortaya çıkması muhtemel problemlerin önüne geçmek amacıyla alt çekim merkezlerinin yeni kentsel rolleri üstlenmesi önem kazanmaktadır. Bu alt çekim merkezleri içerisinde merkez fonksiyonlarının kontrollü desantralizasyonu ve hizmet erişim kapasitesinin arttırılabilmesi için Ortahisar yığılmasını rahatlatacak alternatif yerleşimler arasında doğu kanat çekim merkezi özelliğine sahip Of-Sürmene odağı potansiyelleri ve projeksiyon kapasitesi açısından ön plandadır.

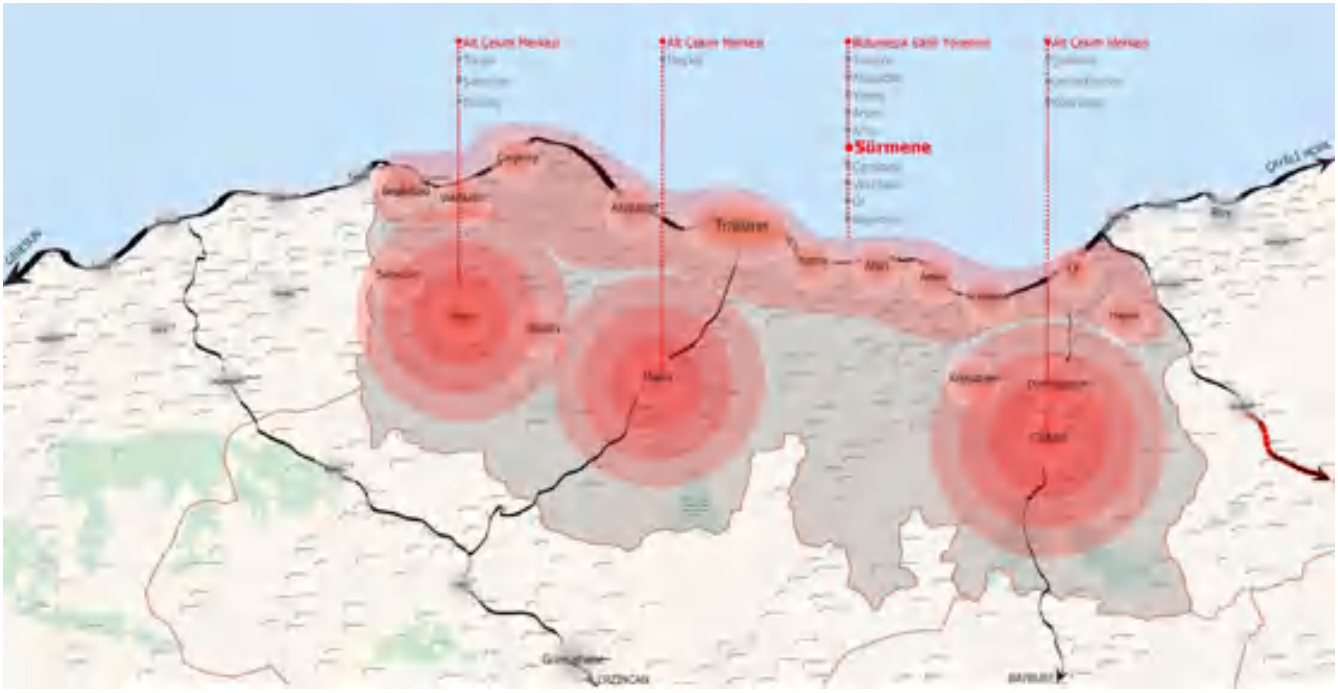

Harita 7: Trabzon il geneli iç kesimler olası çekim merkezleri

Bu durumda mevcut öngörüler ışığında Trabzon ili sahil bandında ana hizmet merkezi, doğuda ve batıda iki farklı çekim merkezinin kanat çekim merkezleri olarak düşünülmesi gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Bu durum belirtilen göstergeler ışığında da görüntülenebilmektedir.

Harita 5'te belirtilen çekim merkezlerinin özellikle sahil aksı ve yakın yerleşkelerine hizmet veren merkezler olduğu görülmektedir. Özellikle öncü kentsel hizmetlerin temini ve erişilebilirlik kısıtları – erişim süreleri göz önünde bulunduğunda iç kesimlerde Tonya, Maçka ve Çaykara olmak üzere 3 (üç) farklı hizmet ve çekim merkezi dikkat çekmektedir. Bu durumda dahi özellikle Maçka –Çaykara arası kırsal yerleşimlere yönelik hizmet yönetim ihtiyacı dikkat çekmektedir.

Harita 8: Yeşil Yol Koridorları ve doğal değerlere bağlı kümelenme bölgeleri

Harita 9: Yeşil Yol Koridorları ve sahil yolu bağlantı aksları potansiyelleri

Üst ölçekli çalışmalara yönelik gerçekleştirilen incelemeler kapsamında bölge planları ve bölgesel stratejilerin; gerçekleştirilmiş, uygulama aşamasında olan ve proje aşamasında olan çalışmaların örnekleri içerisinde en dikkat çekici olan iki bölgesel proje Karadeniz Sahil Yolu ve Yeşil Yol (Yayla Koridorları) projeleridir.

Sahil yolu dışında planlanan en önemli iki koridor Artvin-Giresun Yayla Koridoru ve Trabzon–Samsun Yayla Koridoru'dur.

Bu koridorlar önemli doğal değerler arası erişimleri öngörmekle birlikte, belirlenen akslar arasında da önemli, kültürel ve doğal değerleri bünyesinde barındıran, özellikle kümelenmelerin tespit edildiği üç farklı odaktan bahsedilebilmektedir (Harita 7).

Bu akslar içerisinde Bayburt Sürmene arası Turizm Aksı önemli turizm koridorlarına bağlanabilirlik ve mevcut potansiyelleri açısından ön plana çıkmaktadır. Sürmene ilçesinden Karadeniz Sahil Yolu üzerinden önemli erişilebilirlik potansiyeli ile başlayan Turizm Aksı, barındırdığı kültürel, tarihi, ve doğal değerlerle birlikte, ekolojik kapasitesini ön plana çıkaran ve bölgeye katma değer sağlayacak önemli bir aksı bünyesinde barındırması açısından Sürmene İlçesine sorumluluk ve değer katmaktadır.

Bu durum İlçenin turizm ve doğa odaklı potansiyellerine de önem katmaktadır (Harita 8).

Erişilebilirlik, sosyo-ekonomik yapı, Tarihi yerleşim özellikleri, demografik göstergeleri, mevcut doğal ve kültürel değerlere olan hakimiyeti, ve yakınlığı Sürmene ilçesinin sadece konakları ve bıçakları (çakıları) ile değil, aynı zamanda doğa ile iç içe ele alınabilecek alternatiflere yönelik olarak önemli potansiyellere sahip olduğu da görülebilmektedir. (Konaklama, sağlık turizmi, eğitim, kültür-sanat, yenilikçi teknolojiler, kırsal yerleşim merkezleri, çevre dostu üretim sistemleri vb.).

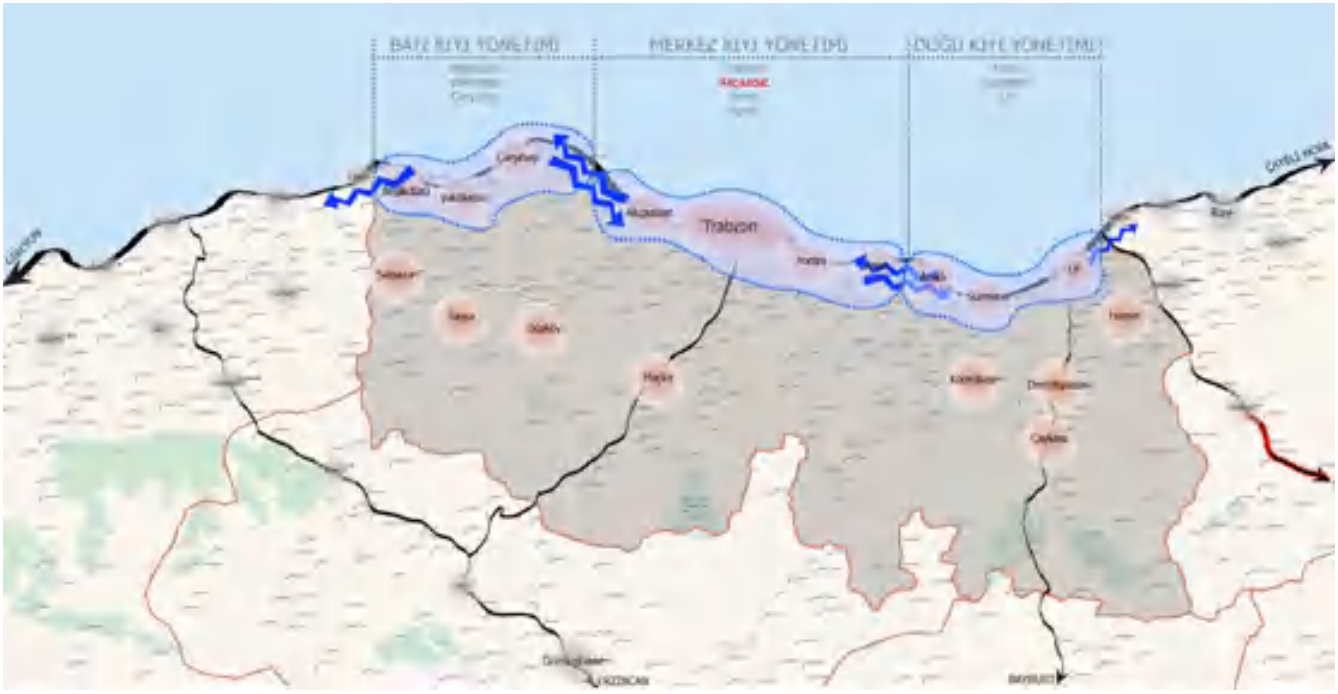

Harita 10: Bütünleşik kıyı yönetimi ve olası etaplar

Harita 9 kapsamında bölge planı kararları dahilinde sahil aksına yönelik olarak belirtilmiş "Bütünleşik Kıyı Yönetimi" çalışmaları içerisinde, daha önce belirlenen çekim merkezleri ve topografik farklılaşmalara bağlı olarak olası 3 (üç) farklı kıyı yönetim koridoru dikkat çekmektedir. Bu koridor etapları içerisinde Trabzon'un doğu çekim merkezi içerisinde rol alma potansiyeline sahip olan Sürmene özellikle sahil aksı üzerindeki yapılaşma kimliği ve süregelen yapılaşma trendlerinden kaynaklanan geleceğe yönelik riskler ile doğu kıyı yönetim planları kapsamında ele alındığında önem kazanmaktadır.

Üst ölçekli planlar ve stratejik kararlardan elde edilen veriler Sürmene ilçesinin önemli potansiyellere sahip olmasına rağmen, sürekli nüfus azalması ile karşı karşıya olduğunu, bu duruma acil müdahale gerekliliğini ve bu tehditlerin potansiyele dönüştürülmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

BU DURUMDA SÜRMENE İLÇESİ ÖNCELİKLİ OLARAK KÜLTÜR VE DOĞA ODAKLI TURİZM DESTİNASYONLARI ARASINDA ÖNEMLİ BİR MERKEZ, BÖLGENİN SOSYO-KÜLTÜREL HİZMET ODAĞI, ÖNEMLİ TURİZM KORİDORLARI ERİŞİM AKSI BAĞLANTI ODAĞI, BU KAPSAMDA ÖNEMLİ BİR TURİZM MERKEZİ VE ÖZELLİKLE DOĞAL POTANSİYELLERİ AÇISINDAN DENİZ KULLANIMI KONUSUNDA EN YÜKSEK POTANSİYELE SAHİP YERLEŞİMLERDEN BİRİDİR SONUCUNA ULAŞILMAKTADIR.

Sürmene ilçesi konumu itibariyle incelendiğinde Trabzon'a hava yolu ile gelen ve genel hinterlant a hareketlilik-değişkenlik sergileyen ürün, hizmet ve insan akışının özellikle batıdan doğuya yönelen hareketlerde önemli bir merkezi olma potansiyeline sahiptir.

Trabzon ilinin en güneyinde korunaklı alanda bulunan kara deniz ilişkisi bu alanda güvenlik açısından önemli fırsatlara adres vermektedir. Bu durumun destek ve kanıt mekanizması mevcut tersaneler ile desteklenebilmektedir.

Üst ölçeklerde kararları mevcut olan yat turizmi ve denizin turizmle entegrasyonu kararlarından en yüksek pay beklentisi olması gereken yerleşimler içerisinde özellikle Trabzon genelinde Sürmene önemli bir konuma sahiptir.

Harita 11: Yayla koridorlarına (Yeşil Yol aksı) yönelik olası alt bağlantılar

Harita 10 incelendiği zaman Sürmene üzerinden turizm aksı ile birlikte önemli yayla ve doğal değerler arasında omurga görevi gören tarihte önemli ticari faaliyetlere altlık sağlamış ve bu omurgayı bölge planları ve üst ölçek stratejilere uyumlu olarak denizle buluşturma potansiyeline sahip olan yerleşim merkezi görülmektedir.

Bu durum deniz kullanımı, mevcut kültürel çeşitliliği ve gelişim potansiyelleri ile bir arada ele alındığında hem hizmetler hem de turistik faaliyetler açısından gerçekleştirilecek çalışmaların başarı projeksiyonlarını desteklemektedir.

İDARİ YAPI

18 ilçeye sahip olan Trabzon'un 9 ilçesi 114 km'lik sahil şeridinde sıralanmıştır. Bunlar Batı- Doğu istikametine doğru, Beşikdüzü, Vakfıkebir, Çarşıbaşı, Akçaabat, Yomra, Arsin, Araklı, Sürmene ve Of ilçeleridir. Tonya, Düzköy, Şalpazarı, Maçka, Köprübaşı, Dernekpazarı, Hayrat ve Çaykara ilçeleri sahilden içeridedir.

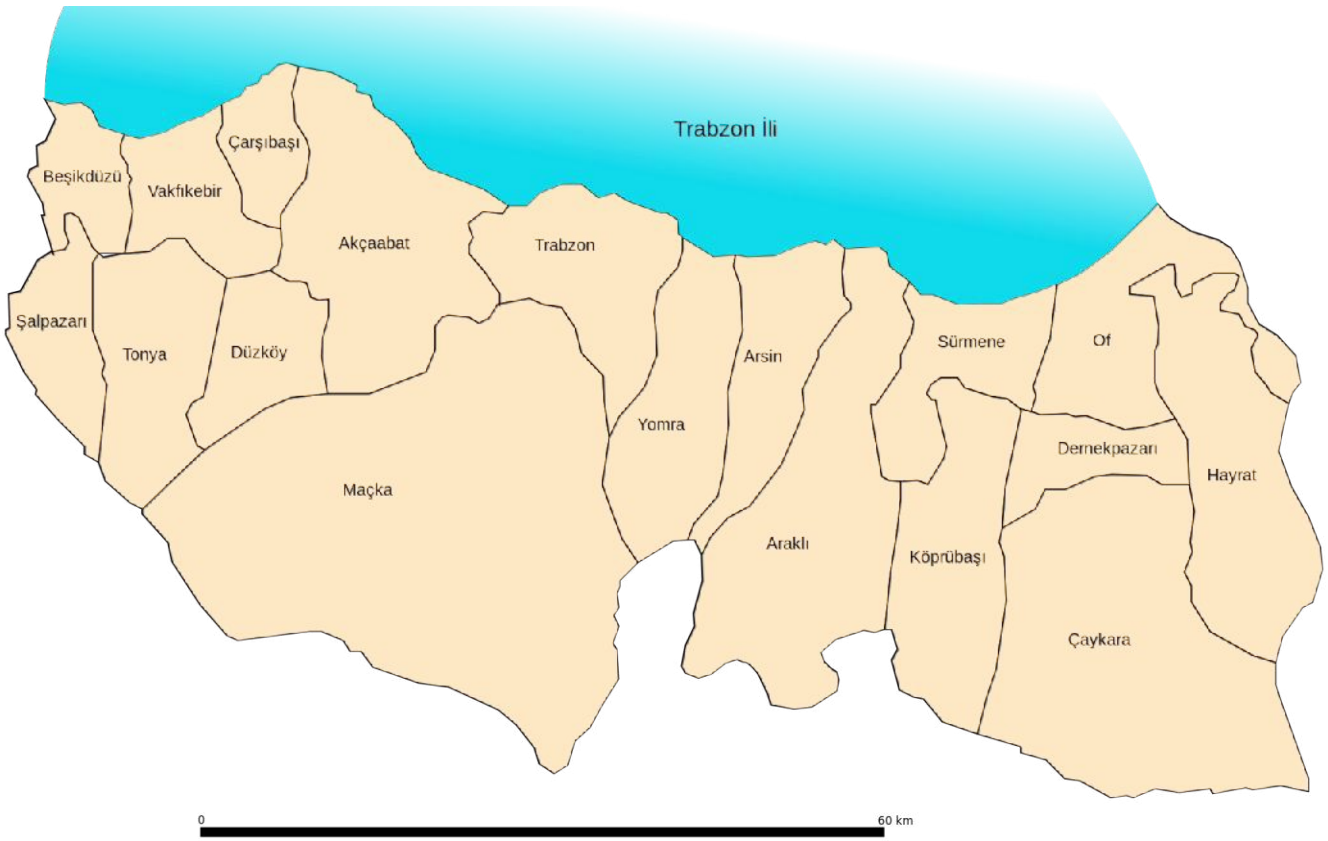

Harita 12: Trabzon İlçe Haritası

DEMOGRAFİK YAPI

İLÇE	ERKEK NÜFUS	KADIN NÜFUS	TOPLAM NÜFUS
ORTAHİSAR	164.481	168.023	332.504
AKÇAABAT	60.017	61.518	121.535
ARAKLI	23.465	23.726	47.191
OF	20.442	20.806	41.248
YOMRA	18.933	19.217	38.150
ARSİN	13.984	14.191	28.175
VAKFIKEBİR	13.092	13.695	26.787
SÜRMENE	12.853	12.816	25.669
MAÇKA	11.703	11.736	23.439
BEŞİKDÜZÜ	10.050	10.991	21.041
ÇARŞIBAŞI	7.577	7.445	15.022
TONYA	6.776	7.232	14.008
DÜZKÖY	6.837	7.121	13.958
ÇAYKARA	6.146	6.250	12.396
ŞALPAZARI	5.263	5.511	10.774
HAYRAT	3.296	3.396	6.692
KÖPRÜBAŞI	2.118	2.157	4.275
DERNEKPAZARI	1.680	1.782	3.462

Tablo 6: Trabzon İli 2017 Yılı Nüfus Dağılımı

Türkiye'de ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılında 293.055 olan Trabzon İli Nüfusu 2014 yılı Adrese Dayalı nüfus sayımına kadar geçen 87 yıllık süre içerisinde yaklaşık 2,68 kat artarak 786.326'ya ulaşmıştır.

2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre ilin nüfusu 786.326'dır. Bu nüfusun 388.713'ü (%49,43) erkek, 397.613'ü (%50,57) kadındır.

2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Trabzon 81 İl içinde toplam nüfus itibariyle 28.'inci sırada yer almakta ve Türkiye Nüfusunun %1'ini teşkil etmektedir.

EKONOMİK VE SOSYAL YAPI

TRABZON'UN SANAYİ YAPISI

Sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı ve istihdam değerlerine bakıldığında sanayi sektörünün diğer sektörlere göre pek fazla gelişmediği görülmektedir. GSYİH içinde sanayi sektörünün payı % 14'dür. GSYİH içinde sanayi sektörünün payı tarım ve hizmetlerden sonra gelmektedir. İmalat Sanayi, sanayi sektörü içinde %93,51'lik bir istihdam sağlamaktadır. İmalat Sanayindeki faaliyet kolları gıda sanayi, tekstil, kimya sanayi, plastik ürünler ve ağaç işleridir. Daha çok küçük ve orta ölçekli kuruluşlar faaliyet göstermektedir. En büyük sanayi kuruluşu Trabzon Çimento Fabrikası'dır. Sürmene ve Çamburnu Beldelerinde tekne ve gemi yapımına yönelik kuruluşlar faaliyet göstermektedir.

İlde büyük ölçekli üretim tesisi yok denecek kadar azdır. En önemli imalat sanayi kuruluşu, 1992 yılında özeleştirilen 455 bin ton/yıl kapasiteli Çimento Fabrikasıdır. Bunun haricindeki imalat sanayi kuruluşları daha çok tarımsal ürünleri işlemeye yönelik küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. İl'de imalat sanayinde sayılabilecek belli başlı alanlar un ve kepek, süt mamulleri, balık yağı ve unu, hazır giyim, mefruşat, ayakkabı, kereste, beton direk, lastik ve plastik ürünler, PVC boru, bakır, çinko, kurşun, alüminyum, boru, galvanizli saç, tuğla, metal, otomobil yan sanayi ve cerrahi dikiş malzemesi imalatıdır.

İl'de imalat sanayinde sayılabilecek belli başlı alanlar un ve kepek, süt mamulleri, balık yağı ve unu, hazır giyim, mefruşat, ayakkabı, kereste, beton direk, lastik ve plastik ürünler, PVC boru, bakır, çinko, kurşun, alüminyum, boru, galvanizli saç, tuğla, metal, otomobil yan sanayi ve cerrahi dikiş malzemesi imalatıdır. Trabzon Serbest Bölgesinin; 2015 yılı Haziran ayı sonu itibariyle ticaret hacmi 121 Milyon Dolar olup, Serbest Bölge, ilk ticari faaliyete başladığı 1992 yılından bugüne kadar toplam 1,3 Milyar Dolar ticaret hacmine ulaşmıştır.

TRABZON'DA TARIM VE HAYVANCILIK

TARIM

Trabzon'un 466.200 hektarlık toplam alanının %22,3'ünü tarımsal alanlar, %26'sını meralar, %43'ünü ormanlık alanlar ve %8,8'ini de kültür dışı araziler oluşturmaktadır. İlde 72.612 tane tarımsal işletme vardır. Trabzon Doğu Karadeniz illeri arasında mısır, patates ve yem pancarı üretimlerinde birinci sıradadır. Aynı zamanda Trabzon özellikle karalahana, pazı, kabak ve yeşil fasulye şeklindeki sebze üretiminde de en iyi performans gösteren illerden birisidir. Fındık şehir ve bölge için stratejik olarak önemli bir meyvedir. Trabzon için en önemli gelir kaynaklarından olan ürünlerden fındık ve çayda, ülke genelindeki üretimlerde fındık üretiminin %15'i ve çay

üretiminin de %29'u Trabzon'da yapılmaktadır. Şu anda çay, bal, fındık ve kivi için organik tarım çalışmaları vardır. 2008, 2009, 2010, 2011 yıllarında organik sebze üretimine ayrılan topraklar sırasıyla 812, 1.039, 340 ve 448 hektardır. 2012 yılı sonu itibariyle tarımsal gelir dağılımı;

Trabzon ilinde bir çiftçi ailesine yıllık 18.986 TL. Gayri Safi Milli Hasıla, bir kişiye ise yıllık 3.797 TL. Gayri Safi Milli Hasıla düşmektedir.

HAYVANCILIK

Trabzon ilinin hayvan sayıları dikkate alındığında, manda ve arı kovanlarındaki artış dikkat çekicidir. Balıkçılık Trabzon kültürünün en önemli parçalarından biridir. Hamsi şehir için yalnızca bir balık değil aynı zamanda bir kültür öğesidir ve yerel halk için önemli bir üründür.

TRABZON'DA TURİZM

TR90 Bölgesi'ne gelen turistlerin büyük çoğunluğu Trabzon'a gelmektedir. Sümela Manastırı ve Uzungöl gibi önemli turistik merkezlerin Trabzon'da bulunması ve Bölge'ye son yıllarda özellikle inanç turizmi amaçlı gelen turist sayısının artmış olması nedeniyle Trabzon'un Bölge içerisinde önemli bir turizm destinasyonu olarak tanınması kaçınılmazdır. Bunun yanı sıra Bölge'ye ulaşımda sıklıkla kullanılan havayolu olanağının Trabzon'daki mevcudiyeti, Trabzon'a gelen turist sayısında Bölge'deki diğer illere nazaran önemli bir fark yaratmaktadır. Doğu Karadeniz Turizm Master Planı'nda (2010) da belirtiği üzere; "Bölgeye gelişlerin yaklaşık 1/3'ü Trabzon Havaalanı; geri kalanı ise karayolu ile olmaktadır".

Trabzon özellikle son 10 yılda turizm alanında büyük ilerleme kaydetmiştir.2013 yılında Trabzon'u 2.709.732 kişi ziyaret etmiştir. Oysaki bu sayı 2006 yılında 1.673.879 idi. Şu anda 31 adet turizm işletme belgeli otel ve çoğu 4-5 yıldızlı olmak üzere 12 adet turizm yatırım belgeli otel bulunmaktadır. Şehirde bulunan 208 konaklama tesisi 13.234 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir. Turizm bölümünde detaylıca değinildiği üzere bir turistin veya yatırımcının Trabzon'u tercih etmesi için pek çok sebep bulunmaktadır. Sümela Manastırı (UNESCO Dünya Mirası Adayı), Uzungöl, Ayasofya Camisi gibi dünyaca bilinen turizm destinasyonları, yeşil yaylaları, rahat ulaşım olanakları ve uygun fiyatları turistler için cazip özelliklerdendir. Yatırımcılar için ise artan talep, yüksek doluluk oranları, Körfez ülke vatandaşlarının yoğun ilgisi, artan devlet yatırımları ve destekleri Trabzon'u tercih etme sebepleri arasındadır.

Turizm Merkezleri

* 1. Trabzon Akçaabat Karadağ Turizm Merkezi
* 2. Trabzon Araklı Pazarcık Yaylası Turizm Merkezi
* 3. Trabzon Araklı Turizm Merkezi
* 4. Trabzon Araklı Yeşilyurt Yılantaş yaylası Turizm Merkezi
* 5. Trabzon Giresun Sis Dağı Turizm Merkezi
* 6. Trabzon Maçka Şolma Turizm Merkezi
* 7. Trabzon Tonya Armutlu Gümüşhane Kürtün Erikbeli Turizm Merkezi

SÜRMENE İLÇESİ MEVCUT DURUM ANALİZİ

KONUM VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Sürmene Karadeniz bölgesinin Doğu Karadeniz bölümünde, Trabzon iline bağlı bir kıyı ilçesidir. Doğusunda Of, batısında Araklı, güneyinde Köprübaşı ilçesi ve Gümüşhane ili, güneydoğusunda Dernekpazarı ve kuzeyinde Karadeniz yer alır.

Karadeniz'in güneydoğu sahillerinde, Trabzon ve Rize kentleri arasında, yaklaşık 40º 55' enlem ve 40º 05' boylam koordinatlarında yer alır. Sürmene; tarihsel açıdan kendisine bağlı diğer yerleşim birimlerini de kapsayan, yaklaşık 20 km sahil şeridi ve bu sahilin, güneyde Doğu Karadeniz dağlarının yüksek zirvelerine (2860m) kadar ulaşan ardıl alanından oluşan bir bölgenin geleneksel merkezi konumundadır. Samsun-Trabzon-Rize devlet kara yolu ilçe merkezinden geçer. İlçenin yüzölçümü 473 kilometrekare iken 1990 yılında Köprübaşı beldesinin ilçe olarak Sürmene'den ayrılması üzerine yüzölçümü yaklaşık olarak 225 kilometrekare kalmıştır.

Denize sıfır kotu olan ilçenin 225 km² yerleşim alanı vardır. İlçenin merkezde 5 mahalle olmak üzere toplam 37 mahallesi bulunmaktadır. İlçe nüfusu 26.421 kişidir (TUİK, 2014). İlçe merkezi düz olup deniz seviyesi yüksekliğindedir. İç kesimleri oldukça engebeli ve meyilli bir araziye sahiptir. Ayrıca inceleme alanında bulunan Sürmene Körfezi, doğan bir liman niteliğindedir.

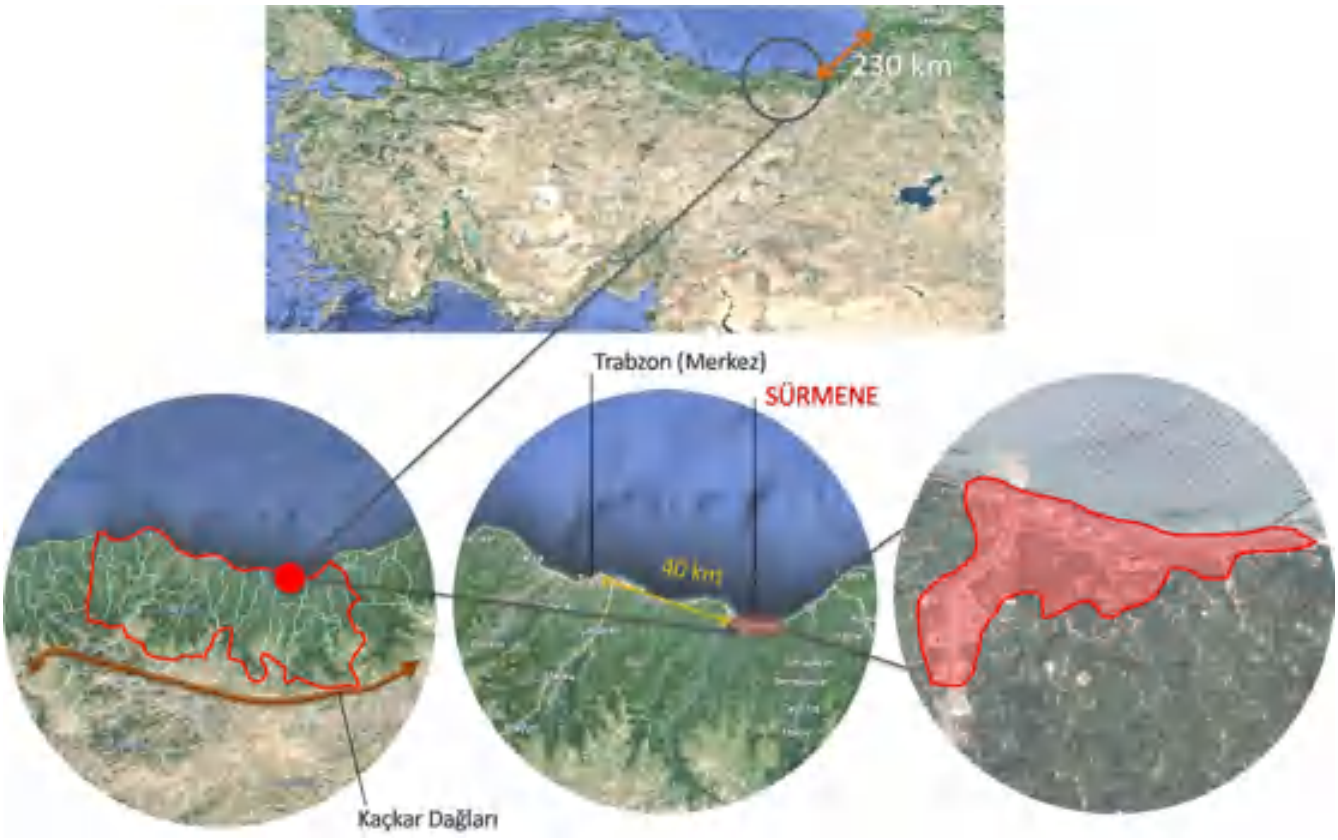

Harita 13: Sürmene İlçesi'nin Konumu

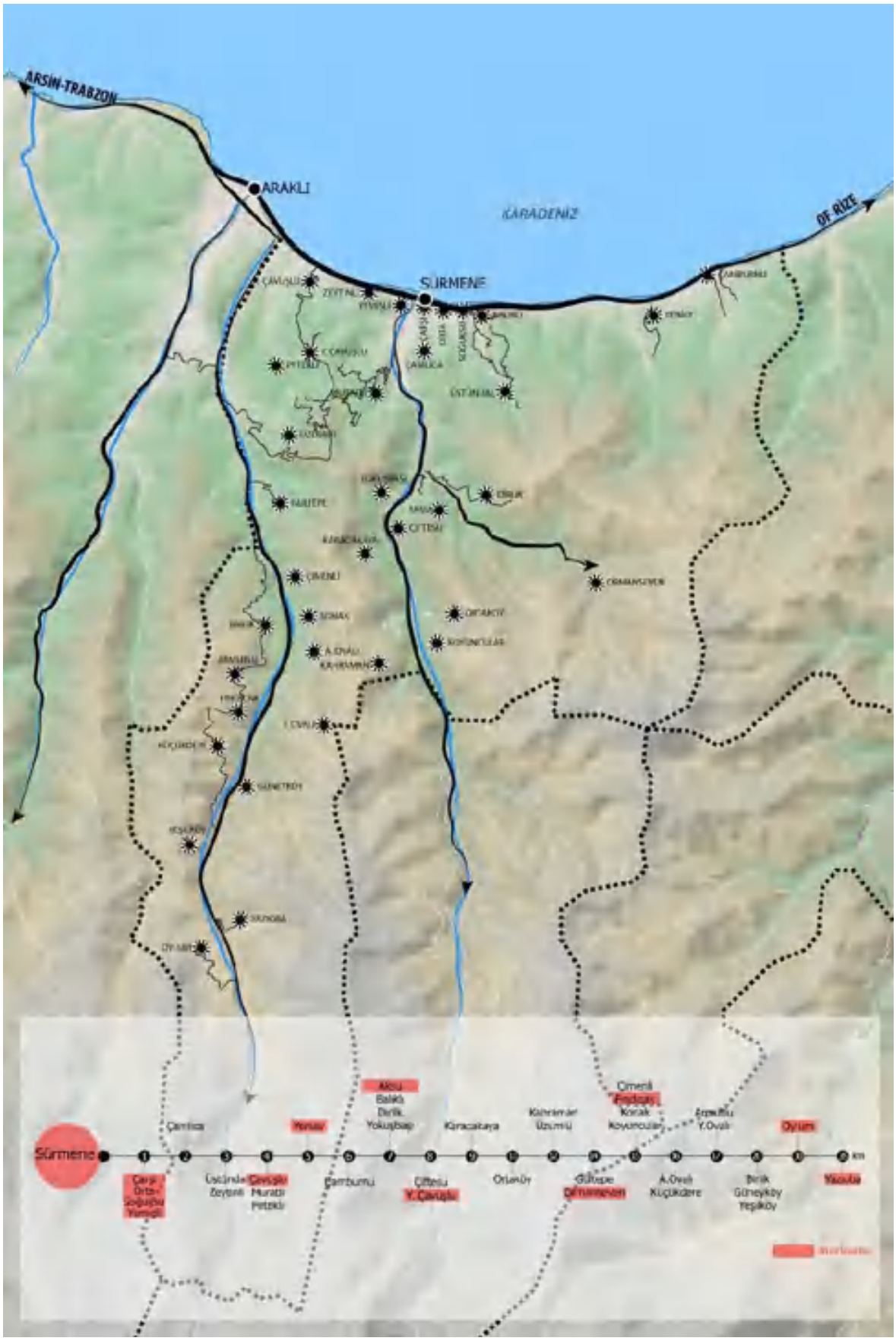

Harita 14: Sürmene İlçesi ve Kırsal Karakterli Yerleşimleri

Sürmene ilçesinin kuzeyinden Karadeniz Bölgesi boyunca karayolu ulaşımını sağlayan Karadeniz sahil yolu (E70) bulunmaktadır. Mahallelere ulaşım ise çoğunlukla Sürmene Merkez üzerinden mahalle yolları ile sağlanmaktadır.

Doğu Karadeniz kıyı kuşağında yer alan Sürmene'de tipik bir Karadeniz iklim özellikleri yaşanır. Trabzon merkeze göre daha yağışlı olan Sürmene'de her mevsim bol yağışlı geçer. Kışları ılık yazları serin geçen ilçede en çok yağış sonbaharda, en az yağış ilkbaharda görülür. Yağış miktarı 1500 mm'yi bulur. Nem oranı oldukça fazladır. Buna bağlı olarak bitki örtüsü oldukça yoğundur. Kar yağışları azdır. Topoğrafik özellikler kısa mesafede sıcaklık ve yağış koşullarında değişmelere neden olur.

Dağlar, Doğu Karadeniz dağ silsilesi sahile paralel olarak uzanır ve doğuya doğru sahile daha dik olarak iner. Düzlükler, Sahilde yerleşimi mümkün kılacak düzlükler yok denecek kadar azdır. Tarım arazisinin yetersizliği ilçeyi dışa bağımlı kıldığından ticaret ve sanat gelişmiştir.

Bitki Örtüsü, İlçenin, bol yağmur alması nedeniyle sık bitki örtüsü ve ormanlarla kaplıdır.

Akarsular, Manahoz, Küçükdere ve Kastel derelerinden oluşmaktadır. (Manahoz deresi zaman zaman fezeyanlara yol açmaktadır.)

TARİHSEL GELİŞİMİ VE İDARİ YAPISI

Bölge kültürünün, batı dünyası ile ilk tanışmasına dair efsaneler, genç bronz çağı dönemine atfedilen ve mitolojik Yunan kahramanlarının yolculuklarını anlatan öykülerdir. Eski Yunan mitolojisinde önemli bir yer tutan bu öykülerde Doğu Karadeniz sahilleri 'KOLCHİS', burada yaşayan insanlarda 'KOLCHİ' adıyla anılır. Eski Yunan denizcilerinin bu yolculukları zamanla ticari faaliyetlere dönüşerek bölge sahillerinde Pazar yerlerinin kurulmasına yol açtı.

MÖ.500 yıllarında bu Pazar yerleri kolonici tüccarlara ait iskelelere dönüşmesi ile Xenophon tarafından yazılan Anabasis adlı eserde Doğu Karadeniz bölgesinde TRAPEZOS isimli ilk yunan kolonisinden bahsedilmektedir.

Daha sonraki çağlara ait tarihsel kayıtlarda Tzani adıyla anılan Doğu Karadeniz dağlı yerlileri ile karşılaşan Yunanlılar bunlarla dost olarak sahillere ulaşmayı başarmalarına rağmen daha sahilde yaşayan Kolşi'lerle pek dost olamamışlardır. MÖ. 335 yılında kendi parasını basan yunan kolonisi Trapezos uzunca bir süre serbest bir ticaret bölgesi olarak bölgenin yerli halkıyla batı dünyası arasındaki köprü olmuştur.

MÖ. 114 yılında Anadolu'da Romalılarla egemenlik mücadelesine giren İran menşeli Mithridat VI Trapezos ve çevresini hâkimiyeti altına alır. Fakat bir sonraki yüzyılda egemenlik tekrar Romalılara geçer. Fakat bu egemenlik değişmelerinden bölgenin yerli halkı etkilenmediği sonraki asırlardaki kayıtlardan anlaşılmaktadır.

MS. I yüzyıla ait bir haritadan geliştirildiği düşünülen Tabula Peutingeriana isimli bir Roma yol kılavuzu, muhtemelen günümüzdeki ile ilişkili gibi görünen yerleşime dair en eski bilgiyi içermektedir. Bu belgede geçen HYSSİLİME adının bugünkü Sürmene olduğu söylenebilir. Bu belgeye göre Trapezunte'den sonra Hyssilime daha sonra da Opiunte gelmektedir ve Hyssilime; sahilde Trapezunte ile Opiunte arasında bir Roma askeri istasyonu olarak görülmektedir.

MS.550 yıllarının başında gemiyle Traapezus'dan doğuya seyahat eden Prokopius, 'Trapezunt bölgesinden SUSURMENA köyüne ve Rize denilen yere varılır ' bilgisini seyahatnamesine ekler. Prokopius, TZANİKA memleketi olarak adlandırdığı bölgenin yüksek kesimlerine yaptığı gezilerde seyahat namesinde anlatmıştır. Trabzon çevresinin dağlık kesimine ve yerli halkına dair oldukça sağlam bilgiler içeren bu notlara göre asırlar önce Xenophon'nun izlediği güzergâhı kullanarak Bayburt tarafından bugünkü Soğanlı dağlarını aşan Prokopius Sürmene ve Of yaylalarının bulunduğu yerleri geçerek Trapezus'a ulaşmıştır. Bu yolculuğu sırasında bugünkü Sürmene, Of yaylaları ile ilgili gözlemleri ve orada karşılaştığı dağlı yerlilerin yaşam biçimleri ile ilgili aktardığı bilgiler bölgenin bugünkü kültürel dokusunun kökleri ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. Bu tarihlerden sonra Doğu Karadeniz bölgesi genellikle Bizanslıların hâkimiyeti altında olmasına rağmen zaman zaman İranlılar, Avarlar arasında hâkimiyetler değişmiştir. İslamiyet'in ortaya çıkması ile güçlenen Araplarla Bizanslılar arasında savaşlar devam etmiş ve 715 yılında Müslüman Arapların Anadolu'ya yaptıkları seferde Trbzon'uda kısa bir süre hâkimiyetleri altına almışlardır. Araplarla Bizanslıların mücadelesi X. Yüzyıl sonuna kadar devam etmektedir. Bu tarihten sonra Anadolu'ya Türk akınları başlamıştır. Malazgirt savaşı ile Anadolu'ya giren Türkler Anadolu'da bazı bölgelerde hâkimiyet alanları oluşturmaya başladı. Malazgirt savaşı ile Bizans içinde başlayan karışıklıklar sonucu Gürcistan kraliçesi Thamar'ın yardımıyla Trabzon'da Trabzon Rum İmparatorluğu Kommenos hanedanı tarafından kurulur (1204 - 1222). Bu tarihten sonra Trabzon yöresi ve Karadeniz bölgesi birçok Türk boylarının akınına uğramış bazen hâkimiyet sağlanmış bazen savaşlar kaybedilmiştir. Trabzon'un Türkler tarafından kesin alınışı 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından gerçekleştirilir.

Sürmene kelimesine 'Sürmene' olarak ulaşılabilen en eski kaynak 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethinden sonra idari bölümde bir nahiye ismi olarak gösterilmiştir. Humurgan ismi ise 1583 yılında Trabzon Sancağı Mufassal Tapu Tahrir defterinde Zaruha

(Soğuksu, Orta, Çamlıca, Çarşı mahalleleri) köyünün bir mahallesi olarak gösterilmektedir. 1832-1834 yıllarında yaşanan Tuzcuoğlu isyanlarından sonra yanarak tahrip edilen Sürmene çarşısı (Halanik şimdiki Zeytinli mahallesi) dağıtılarak Manahoz Deresi vadisindeki köyler için bu vadinin ağzındaki Humurgan köyünde haftanın bir günü pazar kurulmaya başlandı.

Tuzcuoğlu isyanından sonra 1854 yılında yayınlanan vilayet nizamnamesine göre; Sürmene bir nahiye ve bu nahiyeye bağlı 69 köy olarak yeniden teşkilatlandırılmış 1870-1871 tarihine kadar nahiye olarak Of kazasına bağlı olan Sürmene 1871-1872 'den itibaren merkez kaza olan Trabzon'a bağlanmış 1873 yılında ise kaza olmuştur. 1876 yılında belediye açılarak faaliyete geçmiştir. 1903-04-05 tarihlerinde yayınlanan Trabzon salnamelerinde bütün kazada 26.930 ev, 29 han, 390 dükkân 340 mağaza, 163 değirmen ve büyük küçük 318 fırının bulunduğu yazılmaktadır.

Resim 2: 1929 Yılına Ait Sürmene Fotoğrafı

Hükümet konağı Trabzon salnamelerine göre Araklı konak önünde bulunuyordu ve yaz mevsiminde Sürmene'ye (Gölansa'ya; şimdiki devlet hastanesi civarına) taşınırdı. Bu taşınma işlemi kaymakamlık, nüfus ve tapu daireleri için söz konusu idi. Daha sonra kurulan Askerlik şubesi, telgrafhane ve belediye çarş'i kebirde kurulduğu için bunların taşıması söz konusu değildi. Bu durum 1914 yılına kadar devam etti.1915 yılında I. Dünya Savaşı nedeniyle ilan edilen seferberlik esnasında resmi dairelerin dağınıklığı sorun yarattığı için bugünkü hükümet konağının bulunduğu arsada kırmızı tuğlalarla tek katlı bir bina yapılarak buraya taşınmıştır. Bu bina 1916'daki Rus işgalinden önce evrakları Ordu'ya nakledilerek askeriye için fasulye deposu yapılmış daha sonrada yakılarak Rusların binayı kullanması engellenmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1926 yılında yine aynı yerde Arap kaymakam diye tanınan kaymakam Saadettin Gologlu tarafından hükümet binası inşa edilmiştir.

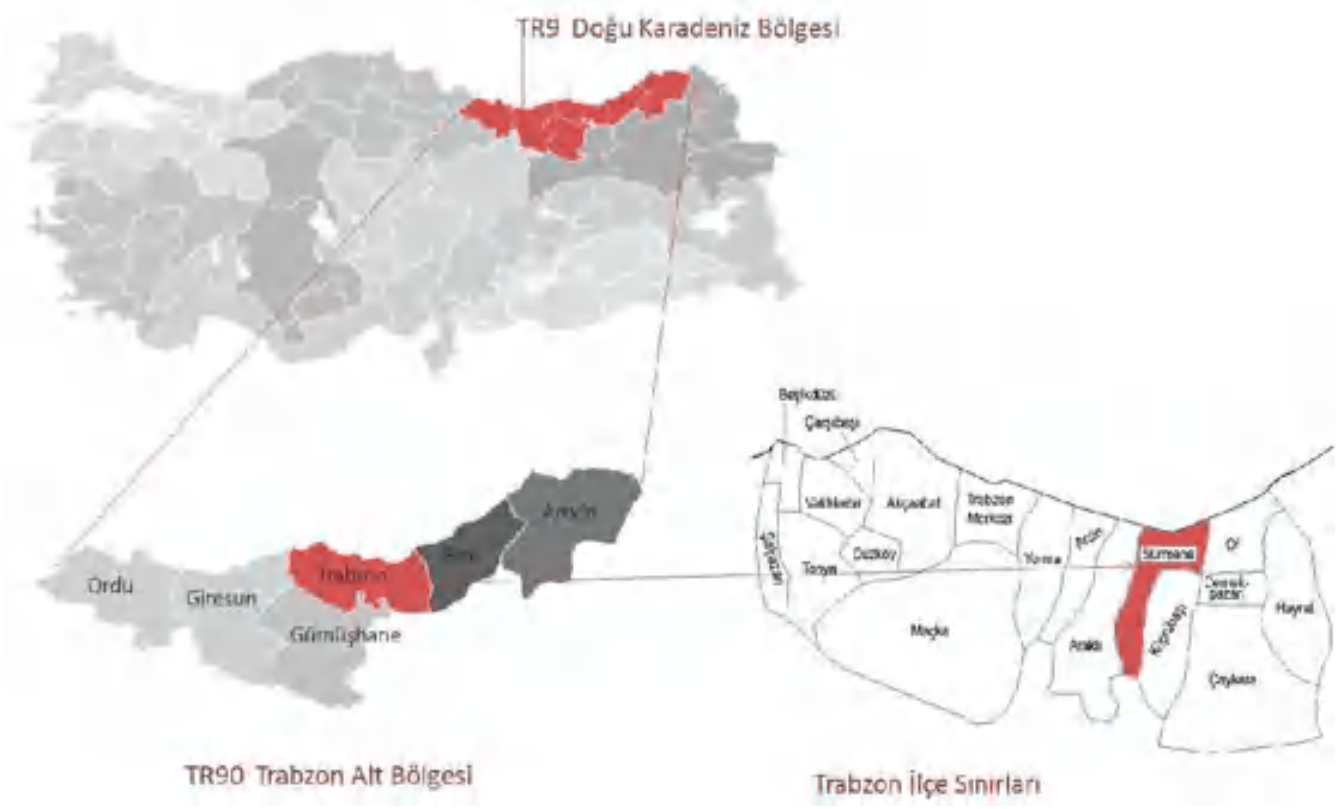

Harita 15: İdari Bölünme (Bölge-İl-İlçe)

DOĞAL YAPI

İKLİM

Sürmene'nin bulunduğu saha Karadeniz ikliminin etkili olduğu Doğu Karadeniz bölümüdür. Karadeniz iklimi genel olarak bol yağışlı, ılıman bir iklim karakterine sahiptir. Bütün mevsimlerde etkili olduğu sahaya yağış düşer. Ancak en fazla yağış Sonbahar mevsiminde düşer. Yıllık ve günlük sıcaklık farkları çok azdır. Sürmene'de meteoroloji istasyonu bulunmadığından iklim değerleri için kesin rakamlar belirtilemez. Ancak bazı durumlardan yararlanmak suretiyle iklim değerleri için yaklaşık rakamlar belirtilebilir.

Sürmene'de çay, fındık ve turunçgil tarımı yapılmaktadır. Bu bitkilerin iklim istekleri şu şekildedir: Çay tarımı yapılan sahalarda aylık ortalama sıcaklık 20-30° C arasında olmalıdır. Bu bölgelerde düşük sıcaklık 5° C'ın üstünde olmalıdır. Çay tarımı için yıllık yağışın asgari 1500-1600 mm civarında ve mevsimlere dengeli dağılması gerekmektedir. Yine çay bitkisi bağıl nemi yüksek havayı sever. Fındık tarımı için yıllık ortalama sıcaklığın 13-16° C arasında olması gerekir. Fındık için en düşük sıcaklığın -5° C'nin altına düşmemesi, en yüksek sıcaklığın ise 37° C'nin üstüne çıkmaması gerekmektedir. Yıllık yağış miktarının 800 mm'nin üzerinde olması ve mevsimlere dengeli dağılması gerekir. Olgunlaşma devresi olan Haziran-Temmuz döneminde bağıl nemin %60'ın altına düşmemesi gerekir. Turunçgil tarımında ağaçların büyüyebilmesi için sıcaklığın

13°C ve civarında, yağışın 1200 mm civarında olması gereklidir. Bunlarla beraber Sürmene Trabzon-Rize arasında en fazla yağış alan Of ile yaklaşık aynı coğrafi konum ve arazi özelliklerine sahiptir.

Belirttiğimiz bu hususların ışığı altında Sürmene'nin iklim değerleri için yaklaşık olarak şu rakamları verebiliriz: Sürmene'de ortalama yıllık yağış 1250-1350 mm arasındadır. Bu toplam yağışın %35'e yakın bir kısmı sonbahar mevsiminde düşmektedir. Bu sahada görülen yağışlar Doğu Karadeniz dağlarının varlığı ve coğrafi durumları nedeniyle orografik (yamaç) kökenli yağışlardır.

Kaynağını Karadeniz'den alan nemli hava kütleleri Doğu Karadeniz dağlarının kuzey yamaçları boyunca yükselirler. Bu yükselen nemli hava kütleleri yükselmenin etkisiyle ısı kaybeder ve soğumaya uğrarlar. Soğuma ile yoğunlaşma meydana gelir. Belirli bir yükseltiye ulaşılınca hava kütlesi içindeki yoğunlaşmış nemi taşıyamaz ve yağış olarak bırakır. Bu yağış çoğu zaman yağmur, kışın Ocak-Mart arası dönemde ise kar şeklindedir.

Sürmene'de yıllık ortalama sıcaklık 14-15° C civarında seyreder. Yazın ortalama sıcaklık 21-23° C, kışın ise 9-10° C dolaylarındadır. Sürmene'de nem denizin de etkisiyle epey yüksektir. Yazın % 65-70 civarındadır. Kışın yaza göre biraz daha düşüktür. İlkbahar aylarında iç bölgelerdeki hava kütleleri kıyı dağlarının güney yamaçlarını aşıp kuzey yamaçlar boyu alçaldıklarında fön rüzgârı oluştururlar ve havada kısa süreli ısı artışına sebep olurlar. Bu anlık ısı artışı tarım bitkilerinde bazı zamanlarda meyve verme hazırlıklarını başlatır. Ancak hemen arkasından yaşanan don olayı bitkilere büyük zarar verir. Nitekim 2004 yılı ilkbaharında fön etkisiyle fındık bitkileri ürün verme hazırlıklarına başladı. Hemen arkasından meydana gelen don olayı ile fındıklar yandı ve halk büyük zarar gördü.

Sürmene'de rüzgâr daha çok kuzeybatı ve kıble yönlerinden eser. Kuzeybatıdan esen rüzgârlar ile denizde dalga yüksekliği zaman zaman 1,5-2 m'yi bulur. Sürmene ülkemizin en çok yağış alan bölümünde bulunduğundan burada yılın 2/3'lük kısmında hava kapalıdır.

TOPOĞRAFYA

Sürmene'nin içinde bulunduğu Doğu Karadeniz bölümü Türkiye'nin en yüksek ve en engebeli sahalarından biridir. Bölümün çok büyük bir kısmını Doğu Karadeniz dağları adı verilen dağlık ve engebeli sahalar oluşturur. Bu sahanın dağlık, engebeli, yüksek ve fazla eğimli olmasında 3. zamanda bu dağlık sahanın oluşmasını sağlayan Alp orojenik hareketleri ve onun sonrasında yaşanan orojenik ve epirojenik hareketlerin çok büyük etkisi vardır. Sürmene bu dağlık sahanın Karadeniz ile birleştiği kıyı kuşağında yer alır.

Sürmene merkez yerleşiminin denizden yüksekliği 5-6 m kadardır. Genel olarak Karadeniz kıyıları, özel olarak da Sürmene ve çevre kıyıları boyuna kıyı tipine sahiptir. Bunda hemen arka sahada denize paralel olarak uzanan Doğu Karadeniz dağlık kütlesi etkilidir. Kıyıda girinti ve çıkıntı çok azdır. Çıkıntılar güneydeki dağların etek uzantıları, girintiler ise akarsu ağızlarıdır. Kıyıda en önemli çıkıntı ilçe merkezinin 500 m batısındaki Karacehennem mevkiidir. Ancak bu çıkıntı alanı beşeri müdahalelerle yapılan sahil dolgu çalışmaları nedeniyle günümüzde ortadan kalkmıştır.

Denizin karaya girinti yaptığı en önemli yerler ise ilçe merkezinin hemen batı sınırındaki Köprübaşı deresi ağzı ve ilçenin Araklı ile batı sınırının bir kısmını oluşturan Küçükdere akarsuyunun denize döküldüğü geniş kesimdir.

Kıyıda kıyı ovası yoktur. Bunda şelf alanının darlığı ve akarsuların geniş alanlı birikim yapacak kadar aşınım malzemesi taşımaması etkilidir. Çünkü akarsuların boyu kısadır. Ancak Köprübaşı ve Küçükdere akarsularının denize döküldükleri yerlerde kuaterner yaşlı küçük alanlı alüvyal depolar bulunur.

İlçe merkezinin bulunduğu saha beşeri müdahalelerle oluşturulmuş dolgu sahasıdır. Bu sahanın hemen arkasından itibaren dağların etekleri başlar ve yükselti de buna bağlı olarak kademeli bir şekilde kuzeyden güneye doğru artar.

Yükselti ilçe sınırları içinde ve Gümüşhane ili sınırı yakınında bulun Madur Tepesi (2742 m) ve güneye devamında Soğanlı Dağları (3193 m) ile en yüksek değere ulaşır. İlçe merkezi içinde en önemli yükselti 865 m ile Zarha Tepesi'nin (İstalya) Atmaca Düzü denilen yeri ve güneydeki Koçalak dağıdır.

Kıyıdan iç kesimlere doğru dağlık, tepelik alanlarla bunları derince yarmış olan akarsuların vadileri görülür. Akarsu vadileri arasındaki sırtlar en önemli yüzey şekillerini oluşturur.

İlçenin Araklı ile batı sınırının bir kısmını oluşturan Küçükdere akarsuyu ile ilçe merkezinin

hemen batı yanında denize dökülen Manahoz deresi vadileri arasında bulunan ve iç kesimlerde Sürmene ile Köprübaşının sınırını oluşturan bu sırtlar önemli yüksek sahalardır. Bunlar kuzeyden güneye doğru artan yükseltileri ile sıra halinde Yeniyol Tepesi, Zernova, Ayluka, Mercan ve Kangel tepeleri ile Harman Kayaları diye bilinen sahalardır. Ayrıca Küçükdere havzasında ve ilçenin batısında bulunan ve Gelin Taşları denilen saha da önemli yüksek yerlerdendir. İlçenin doğu tarafında yer alan Balıklı ve Çamburnu kıyılarında dağlar hemen kıyıdan başlar ve kısa mesafelerde önemli yükseltilere ulaşırlar.

İlçede eğim durumuna yönelik olarak gerçekleştirilen çalışma bulguları mevcut kentsel yerleşimin bulunduğu kıyı şeridi ve yakın çevresi dışında düşük ve yerleşilebilir eğime sahip olarak alanların genel olarak vadi tabanları olduğu görülmektedir.

Yönlenme durumunun incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular. Genel yönlenmesi kuzey olarak düşünülen çalışma alanında topoğrafik hareketler nedeni ile yönlenmenin doğu, batı, kuzeybatı yönlü olarak genellenebileceği sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır.

Bu durum yerleşilebilirlik açısından direkt kuzey yönlenme yerine farklılaşan çift yönlü bakıların daha iyi koşullar oluşturmasını sağlamaktadır.

Yerleşim merkezinin yoğun yapılaşma ile oluşturduğu alanda ise eğimin sıfıra yakın olmasından kaynaklı olarak herhangi bir yönlenmeden bahsedilememektedir.

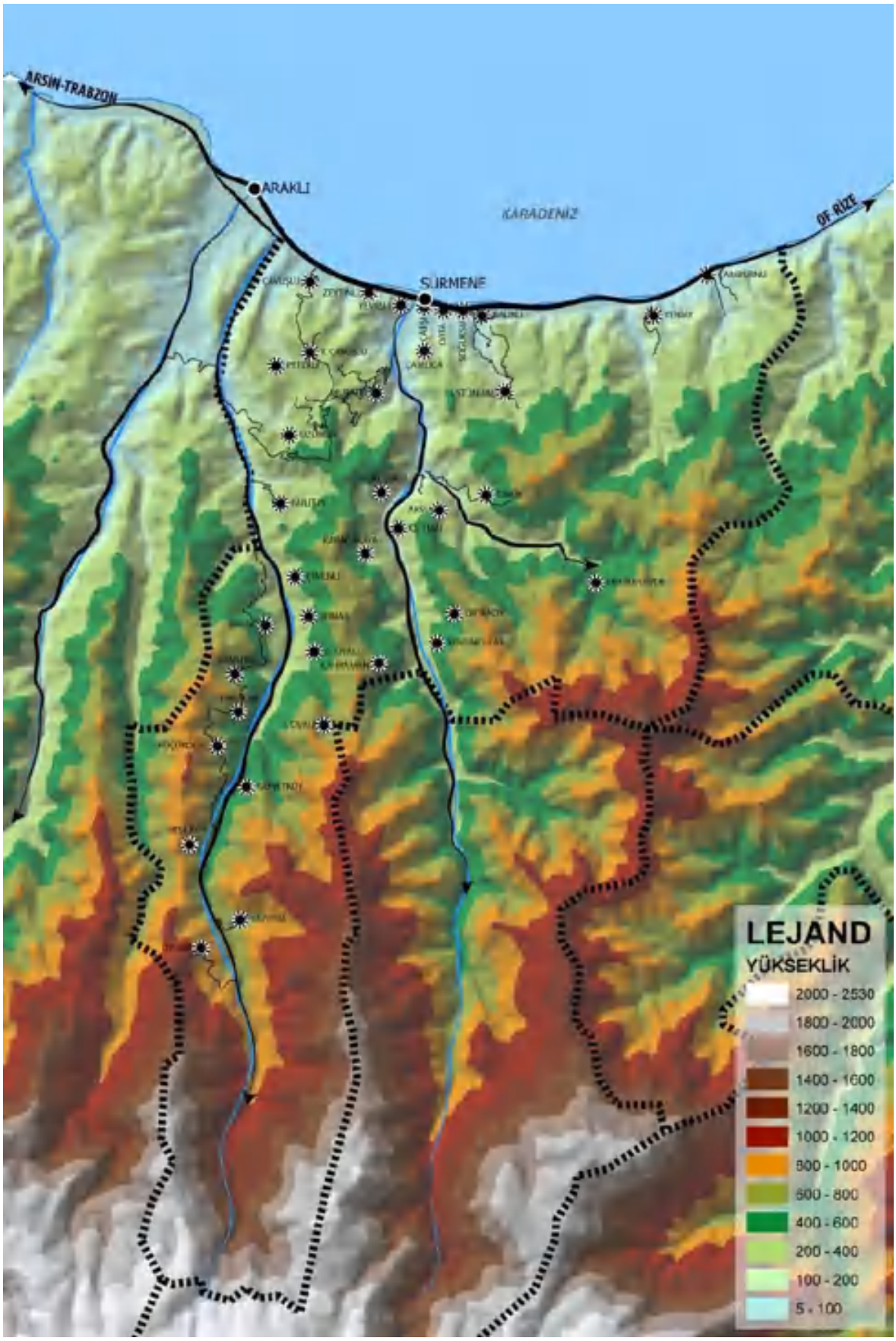

Harita 16: Sürmene İlçesi Topografya Durumu

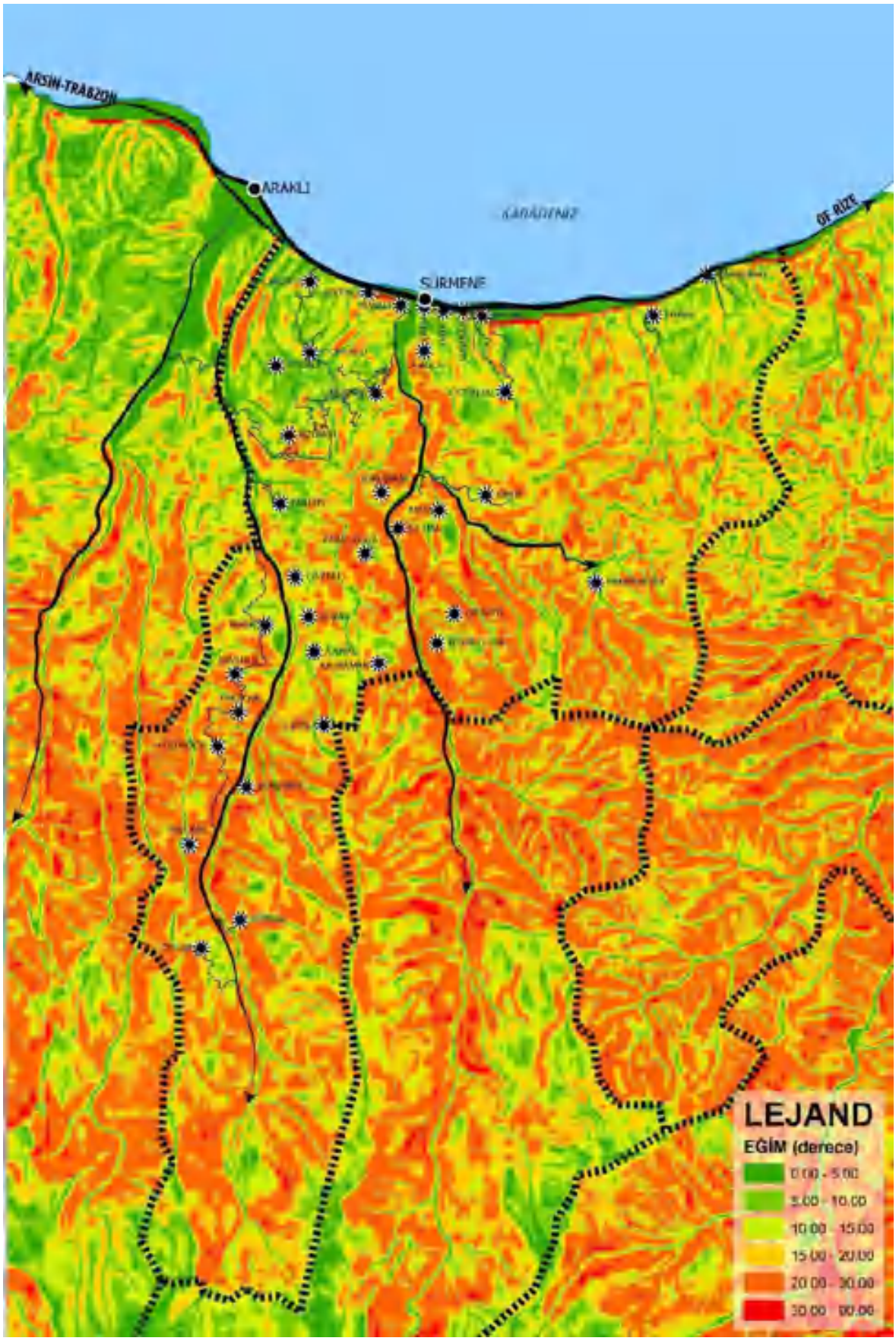

Harita 17: Sürmene İlçesi Eğim Durumu

Harita 18: Sürmene İlçesi Yönlenme Durumu

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Sürmene'nin içinde bulunduğu Karadeniz bölgesi ülkemizin bitki örtüsü, özellikle de çeşitli özellikteki orman ve ormanlara katılan ağaç ve çalı türleri bakımından en zengin bölgesidir. Ülkemizde bulunan 12 binin üzerindeki bitki türünün yarısı bu bölgededir.

Bu bölgedeki bitkiler çoğunlukla Avrupa-Sibirya Flora bölgesine aittir. Ekolojik açıdan ise Karadeniz Bitki Coğrafyası bölgesine girer. Sürmene ve çevre sahalarda iklimden dolayı gür bir bitki örtüsü gelişmiştir. Sıcaklığın ve daha pek çok iklim elemanı değerlerinin kıyıdan iç ve yüksek kesimlere doğru değişmesi belirtilen sahalar arasında bitki örtüsü bakımından bazı farklılıkların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Kıyıdan 800 m yüksekliğe kadar geniş yapraklı ağaçlar egemen durumdadır. Bu bitki örtüsü kuşağını kızılağaç, kestane, gürgen ve kavak gibi orman ağacı bitkileri oluşturur. Nemi çok seven ve hızlı büyüyen kızılağaç kıyı şeridinin vadi boylarında daha çok olmakla beraber hemen her tarafta görülür. Vadi boylarında orman üst sınırına kadar devam eder. Kestane toplu halde 500-600 m yükseklikerde bulunur. 500 m yükseltiye kadar olan alanlarda endüstri bitkisi olan çay ve fındık görülür. Bunların dışında elma, armut, erik, kiraz, üzüm, incir, limon, mandalina ve portakal da mevcuttur. Geniş yapraklı ağaç kuşağının sınırı olan 800 m'lerden 1600 m'lere kadar karışık yapraklı ağaç kuşağı görülür. Bu kuşakta geniş yapraklı ağaçlarla beraber iğne yapraklı olan ağaçlardan ladin ve köknar yer alır.

İlçenin doğusunda Çamburnu yöresinde kıyıdan itibaren sarıçam ormanı başlar ve tam tepeye kadar devam eder. Sürmene ve çevresinde şartlar elverişli olduğundan orman altı bitki örtüsü gelişmiştir. Başlıca orman altı bitki örtüleri ormangülü, ayı üzümü, defne, yaban fındığı, sarmaşık, yabani asma, gomar ağacı, cifin, cifne ve şimşirdir. Ormanın bütünüyle tahrip edildiği yerlerde orman altı bitki örtüsü çok gelişmiş ve adeta yavru orman durumundadır.

1500-1600 m'lerden sonra yayla sahaları bulunur. Bu sahaların en önemli bitki örtüsü alpin dağ çayırlarıdır. Bu çayırlar yaylalarda hayvanların başlıca besin kaynağıdır. Buralar yazın mera-otlak olarak kullanırlar. Bu dağlık sahalardaki vadilerin tabanlarında çok sık çam ormanları görülür.

NÜFUS

YIL	TOPLAM NÜFUS	ERKEK NÜFUSU	KADIN NÜFUSU
2017	25.669	12.853	12.816
2016	25.833	12.870	12.963
2015	25.764	12.744	13.020
2014	26.421	13.032	13.389
2013	26.493	13.193	13.300
2012	26.945	13.386	13.559
2011	27.520	13.666	13.854
2010	28.108	13.889	14.219
2009	31.206	15.504	15.702
2008	29.191	14.436	14.755
2007	28.115	13.741	14.374

Tablo 7: Sürmene İlçesi 2007-2017 Yılları Arası Nüfus Değişimi

Sürmene ilçesinin yıllara göre nüfus değişimine bakıldığında 2007-2017 yılları arasında ortalama yüzde -0,8 gibi yaklaşık bir oranda artarak 2017 yılı itibariyle 25.669 kişi olmuştur. Nüfus artış hızlarının negatif değerlerde olması ilçenin geçmiş yıllardan günümüze kadar kronik olarak göç verdiğini göstermektedir. İlçe dışına verilen göçün önüne yeni ve yenilikçi istihdam alanları oluşturarak ve ilçenin yaşam kalitesi yükseltildiği takdirde olağan nüfus artışı ve dışardan göç alması beklenmektedir.

Sürmene ilçesinin 2017 mahalle nüfuslarına bakıldığı zaman en çok nüfus Çarşı mahallesinde 3.353 iken, en az nüfusa sahip mahalle ise 70 nüfusu ile Çiftesu mahallesidir.

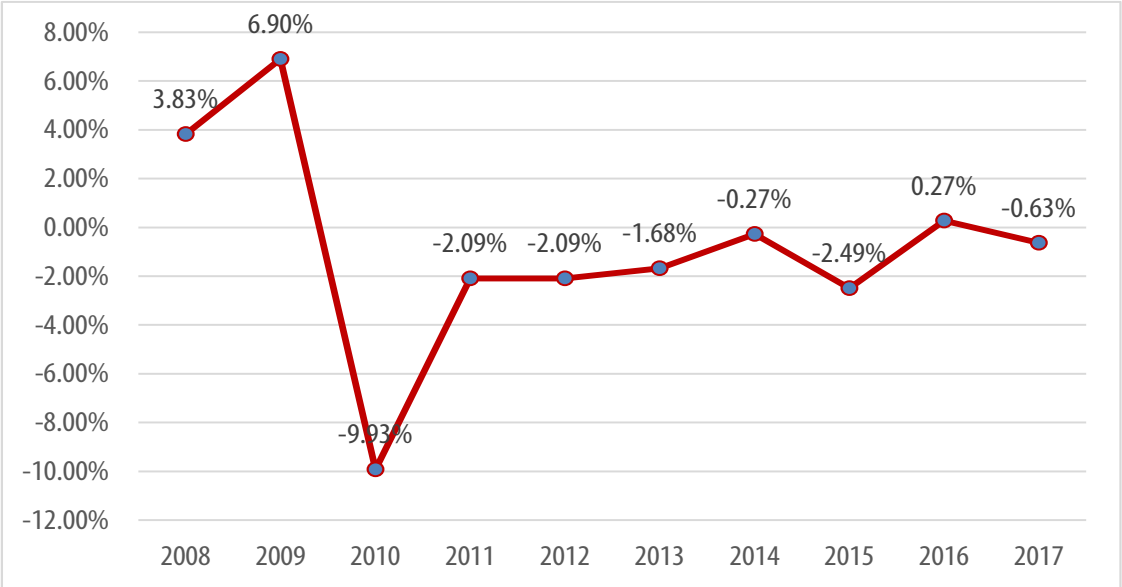

Grafik 4: Sürmene İlçesi Nüfus Artış Hızı

EĞİTİM

Sürmene İlçesinde 2 adet anaokul, 11 adet ilkokul, 12 adet ortaokul, 8 adet lise ve 6 adet eğitim ve uygulama kurumu olmak üzere toplam 39 adet eğitim tesisi bulunmaktadır. Anaokullarda toplam 8 öğretmen, 133 öğrenci ve 9 adet derslik bulunmaktadır. Derslik başına düşen anaokulu öğrencisi sayısı 15'dir. İlkokullarda toplam 79 öğretmen, 1520 öğrenci ve 87 adet derslik bulunmaktadır. Derslik başına düşen ilkokul öğrenci sayısı 17'dir. Ortaokullarda toplam 134 öğretmen, 1905 öğrenci ve 111 adet derslik bulunmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 17'dir. Ortaöğretim kurumlarında toplam 2241 öğrenci, 162 öğretmen ve 137 derslik bulunmaktadır. Ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 16'dır. Diğer eğitim ve öğretim kurumlarında toplam 55 eğitmen 288 öğrenci/kursiyer ve 31 derslik bulunmaktadır.

Sürmene İlçesinde Çamburnu mahallesinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne bağlı Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi 1992-1993 öğretim yılında kendi binasında öğretime başlamıştır. Fakülte bünyesinde Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Mühendisliği, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi ve Gemi Makineleleri Mühendisliği bölümleri bulunmaktadır. Fakülte bünyesinde 44 akademik personel ve 37 İdari personel olmak üzere 81 personel görev yapmaktadır. Yaklaşık 1000 öğrenci öğrenim görmektedir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne bağlı Abdullah Kanca Meslek Yüksek Okulu 2008 yılında öğretime başlamıştır. Meslek Yüksekokulu bünyesinde Elektrik ve Enerji, Elektronik ve Otomasyon, Makine ve Metal Teknolojileri, Motorlu Araçlar ve Ulaştırma Teknolojileri bölümleri bulunmaktadır. 22 Akademik personel ve 4 idari personel olmak üzere toplam 26 personel görev yapmaktadır. yaklaşık 500 öğrenci öğrenim görmektedir.

İSTİHDAM

İlçe nüfusunun %80'i ziraatla geriye kalanı ise çeşitli meslek gruplarında çalışmaktadır. Soğuksu mahallesinde sayıları az da olsa el yapımı bıçak imalatı sürmektedir. Bıçak imalatçılarının bir araya gelerek kurdukları şirketin modern tezgahlarda bıçak imalatı da devam etmektedir. SÜRBISA bıçak fabrikası meşhur Sürmene bıçaklarını seri olarak üretmekte ve yurtiçi ve dışına satmaktadır. Bu işletmede yaklaşık 30 kişi çalışmaktadır.

İlçede Yeniay ve Çamburnu mahallelerinde 8 firmanın faaliyet yürüttüğü tersanelerde balıkçı gemileri, kotra, yük ve diğer taşıma gemileri yapılmaktadır. Toplam 165 işçi bu firmalarda çalışmaktadır. İlçede; 1 devlete ait (ÇAY-KUR), 9 özel çay fabrikası mevcuttur. Bu fabrikalarda mevsimlik olarak 511 kişi çalışmaktadır. 2 Bıçak Yapımı Fabrikası 1 Tersane mevcuttur.

SAĞLIK

Trabzon il genelinde 17 devlet hastanesi, 1 üniversite hastanesi, 4 özel hastane bulunmaktadır. Bu hastanelerden bir tanesi Sürmene İlçesinde Bulunmaktadır.

Sürmene Devlet hastanesi 1972 yılında Sağlık Merkezinden hastaneye dönüştürülerek hizmet vermeye başlamıştır. Hastanede ilerleyen dönemlerde artan ihtiyaçlar neticesinde 2001 yılında Hemodiyaliz ünitesi hizmete açılmıştır. Ayrıca 28/06/2007 tarihinde hastane ek binası hizmete açılarak yatak kapasitesi arttırılmıştır. Günümüzdeki yatak kapasitesi 78'dir. Hastanede Laboratuar Üniteleri, Röntgen ünitesi, Acil Servis, Hemodiyaliz Ünitesi, Endoskopi Ünitesi, Ameliyathaneleri ve Yataklı Servisleri ile hizmet vermektedir. Anesteziyoloji ve Reanimasyon, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Deri ve Zührevi Hastalıklar, Diş Hekimliği (Genel Diş), Genel Cerrahi, Göz Hastalıkları, İç Hastalıkları (Dahiliye), Kadın Hastalıkları ve Doğum, Kalp ve Damar Cerrahisi, Kardiyoloji, Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, Ortopedi ve Travmatoloji, Psikiyatri, Üroloji klinikleri bulunmaktadır. Ayrıca ilçede 2 adet aile sağlığı merkezi bulunmaktadır.

KÜLTÜR

SÜRMENE'DE KÜLTÜR

Sürmene sosyal yaşam yönünden uzun yıllar Doğu Karadeniz'in öncüsü olmayı başarabilmiş bir ilçemizdir. İlçe merkezinin nüfusunun onbine yeni ulaştığı dönemlerde bile Sürmene'de iki adet sinema salonu uzun yıllar hizmet verebilmiştir. Ayrıca Sürmene'de Karadeniz Sahil Yolu inşaatı yapılmadan önce özellikle yaz aylarında oldukça hareketli bir sosyal yaşam gözlemmiştir. Bu dönemde Sürmene ilçesinde sokaklardaki hareketlilik gece saat 2'lere kadar uzayabilmekte ve ilçe oldukça hareketli bir turizm merkezi görünümü arz etmekteydi. 1995 yıllarında Sürmene merkezde başlayan ve bugün hala devam eden aşırı yapılaşma sonucu ilçe merkezi adeta büyük kentlerdeki plansızlıkla karşı karşıya kalmıştır. Ayrıca uzun süren inşaat dönemleri yazlıkçı olarak gurbetten gelen Sürmenelilerin yaz aylarında inşaatların gürültüsüne maruz kalmaları sonucu Sürmene'ye gelmekten vazgeçmeleri sonucu Sürmene'de turizm gelirleri oldukça düşmüştür. Bu bağlamda bugün itibariyle 13000 olan ilçe merkezinin nüfusu yaz aylarında da önemli bir artış gösterememektedir.

İlçede bulunan Kuluçkazade Ahmet Kültür Merkezi sportif, kültürel ve mesleki dallarda olmak üzere eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Kültür Merkezi bünyesinde; Sportif alanda voleybol, futbol, masa tenisi, kick boks, güreş, wushu eğitimleri, kültürel alanda kemençe, bağlama, gitar, piyano, halk oyunları, Arapça, İngilizce, bilgisayar eğitimleri mesleki alanda El sanatları, giyim, arıcılık, bayan kuaförlüğü kursları devam etmektedir.

Doğu Karadeniz yemek kültürü içinde Sürmene mutfağı da, bu geniş coğrafyanın farklı stillerini ve geleneklerini bünyesinde toplayan bir odak olma özelliğiyle dikkat çeker. Bu durum da şüphesiz Sürmene'nin coğrafi konumunda kaynaklanmaktadır. Çok lokal nitelikli bazı yemekler dışında, Doğu Karadeniz yemek kültürünün genel özelliklerini Sürmene mutfağında görebilmek ve örnekleyebilmek mümkündür.

SÜRMENE'DE TURİZM

Sürmene; tarihi, doğal ve kültürel açıdan oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Bu bağlamda ilçede kültürel mirasımı oluşturan Roma mimarisi kiliseler; ilçe merkezine 3 km mesafede Dirlik, Aksu, Karacakaya, Zeytinli mahallelerinde bulunmaktadır. Osmanlı mimarisi camiler ise ilçe merkezine 4 km mesafede Petekli, 6 km mesafede Gültepe ve 8 km mesafede Küçükdere mahallelerinde bulunmaktadır. Kültürel mirasın diğer bir unsuru olan tarihi konaklarının dağılımı ise şu şekildedir: ilçe merkezine 2 km mesafede Balıklı mahallesinde; Memişağa ve Yakupağa konakları ve ilçe merkezine 6 km mesafede Gültepe mahallesinde; Haşimağa konağı bulunmaktadır. Tarihi konakların yanı sıra Petekli, Gültepe, Balıklı ve Küçükdere mahallelerinde bulunan tarihi çeşmeler kültürel zenginliğimizin bir parçasıdır.

İlçede turizm potansiyelinin artırılması için belediye öncülüğünde önemli projeler geliştirilmiştir. Bunlardan en önemlileri Sürmene Kalesine yapılacak olan seyir terası ve kervan yolu projeleridir. Bu yol geliştirilen projeyle Antik çağdan günümüze kadar; Coğrafi yapısı, kaleleri, hanları ve diğer yapıları ile ticari ve stratejik yol olma özelliğine sahiptir. Bu yol günümüzde aktif olarak kullanılan tek tarihi yoldur. Tarihi İpek yolunun denize açıldığı tek yol olma özelliğine sahip bu yolun geçtiği Sürmene ve Köprübaşı havzası barındırdığı zengin bitki ve hayvan biyoçeşitliliği, eşsiz doğal güzellikleri, kaleler, hanlar, ahşap ve kalem işi süslemeleri ile muhteşem camiler ve konaklar, kiliseler, köprüler, çeşmeler, özgün el sanatları vb. pek çok kültürel varlığa sahiptir. Kervan yolu güzergahında bulunan Ağaçbaşı yaylasında Türkiye 'nin en büyük ve en yüksek rakım da tüm özellikleriyle gerçek bir turba bataklığı bulunur. Bu bataklığı önemli kılan endemik türleri, alansal büyüklüğünün yanında 9.000 yıllık bir bilgi hazinesini bünyesinde barındırmasıdır. Ağaçbaşı bataklığı ve Sürmene- Köprübaşı havzaları Karadeniz'deki en önemli kuş göç yollarından birisi olarak her yıl yüzlerce türden binlerce kuşun geçiş yaptığı bir havzadır.

SÜRMENE MUTFAĞI

Doğu Karadeniz yemek kültürü içinde Sürmene mutfağı da, bu geniş coğrafyanın farklı stillerini ve geleneklerini bünyesinde toplayan bir odak olma özelliğiyle dikkat çeker. Bu durum da şüphesiz Sürmene'nin coğrafi konumunda kaynaklanmaktadır. Çok lokal nitelikli bazı yemekler dışında, Doğu Karadeniz yemek kültürünün genel özelliklerini Sürmene mutfağında görebilmek ve örnekleyebilmek mümkündür.

Sürmene Peynirlisi: Özel bir peynir kokteyli ile birlikte bol tereyağı içeren ve sıcak olarak servise sunulan, Surmene çevresine özgü bir pide türüdür.

Hamsi Buğulama: Ayıklanarak tuzlanan hamsiler, domates, biber, maydonoz ve limon ile birlikte, bir miktar su ilave edilen kapalı bir kapta, buhar ile pişirilir ve sıcak olarak servise sunulur.

Mısır Ekmeği: Tamamen mısır unu kullanılarak yapılan bir ekmek türüdür.

Holiya: Karalahana, et, pirinç, kabaca öğütülmüş mısır, barbunya ve doğal hayvansal yağ kullanılarak hazırlanan ve sıcak olarak tüketilen, yarı sulu bir yemek türüdür.

Otli Ekmek: Pırasa, pazı yaprağı, nane, maydanoz, yeşil soğan gibi çeşitli yeşilliklerin, mısır unuyla birlikte yoğrulmasıyla elde edilen özel bir hamurdan yapılan ekmek türüdür.

Karalahana Sarması: Kabaca öğütülmüş mısır taneleri, kıyılmış et, soğan ve çeşitli baharatlardan oluşan özel bir harç, haşlanmış karalahana yaprakları ile sarılarak pişirilir ve sıcak olarak servise sunulur.

Kuymak / Muhlama: Mısır unu, tereyağı ve peynirle yapılır ve sıcak olarak tüketilir. Genelde Sürmene'nin batısında "Kuymak", doğusunda "Muhlama" olarak adlandırılırken, Sürmene çevresinde her iki adlandırma da geçerlidir. Dönme kuymak, yayla kuymağı, yağ kuymağı gibi farklı pişirme stilleri vardır.

Turşu Kavurması: Yeşil fasulye turşusunun, yağ ve soğan ile birlikte kavrulmasıyla elde edilen ve sıcak ya da soğuk olarak tüketilebilen bir yemektir.

SÜRMENE'YE ÖZGÜ ÜRETİMLER

Sürmene Bıçağı: Sürmene de bıçakçılık ve demir madeni işletmeciliği bundan tam 3000 yıl öncesine dayanmaktadır. Demir madeninin uzun yıllar önce kapanmasına rağmen bu madenlerin etkisi olan metal işlemeciliği günümüze kadar artarak devam etmiştir. Çeşitli tarihi kaynaklarda bundan söz edilmektedir. Örneğin evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde Gemilerini yeniay

limanında tamir ettikleri ve Kesici aletlerini de Sürmene de demir ustalarına bileylettiklerini yazmaktadır. Yani işin özü Sürmene de bıçakçılık tarihi çok eskilere dayanmakta olup uzun yıllar boyunca oluşan bir kültür ve teknikle beraber günümüze gelmiştir.

Bıçakçılık Sürmene de bir yaşam tarzı, bir kendini ifade etme şeklinde oluşmuştur. Usta, bıçağı yaparken Karadeniz in yaşam koşullarının gereği olan yani sert, dayanıklı, eğilmez, kırılmaz ve çok keskin olmak zorunluluğunu aynen ürüne yansıtmaktadır.

Sürmene Pidesi: Hamuru elle daire şeklinde açılan, salamura edilmiş yöresel peynirlerin kullanıldığı Sürmene pidesi, taş fırınlarda pişirilip, Trabzon tereyağı konularak servis ediliyor.

Sürmene Keseri: Tahta, ağaç yontmaya ve çivi çakmaya yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı çelik araçtır.

Sürmene Takası: Doğu Karadeniz bölgesine özgü yelkenli veya motorlu bir tür kıyı teknesidir. Sürmene Takası model (belirli ölçekte yapılan kopya) araçlar sektöründe ilgililerin tercih ettiği bir modeldir.

Sürmene Tahta Kaşığı: Genellikle şimşir ağacından yapılan, yemek pişirirken, yerken veya halk oyunlarında kullanılan kaşık türüdür. Sürmene'de çekilen Kaşık adında bir film vardır.

Sürmene Gemi Tersaneleri: 8 adet firma balıkçı gemileri, kotra, yük ve diğer taşıma gemileri yapılmaktadır.

Resim 3: Karadeniz Taka Maketi

TARIM VE HAYVANCILIK

Sürmene İlçesinde toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkiler alanı 2012 yılı itibariyle 5962 hektarıdır bu alanların 813 hektarı işlenen tarım alanı ve 5149 hektarı uzun ömürlü bitkiler alanıdır. 787 hektarlık alanda tahıl ve benzer bitkisel üretimler, 25 hektarlık alanda sebze bahçeleri, 2942 hektar alanda fındık, 2171 hektarlık alanda çay ve 17 hektarlık alanda yem bitkileri ekilmektedir.

İlçe genelinde 2012 yılında tahıl ve diğer bitkisel ürünler grubunda 1405 ton mısır, 1657 ton patates ve 65 ton fasulye üretimi yapılmıştır. Sebze üretiminde 10 ton domates, 17 ton hıyar, 162 ton kara lahana, 3 ton biber, 68 ton fasulye ve 1 ton kabak üretimi yapılmıştır. Meyve üretiminde 483 ton elma, 3 ton çilek, 23550 ton çay, 2224 ton fındık, 57 ton incir, 113 ton ceviz ve 360 ton kivi üretimi yapılmıştır. Çay üretiminde Of ilçesi ile birlikte Trabzon'un çay üretiminin %68'ini oluşturmaktadır ve il genelinde Of ilçesinden sonra ikinci konumdadır.

İlçede örtü altı üretimi ve örtü altı tarım alanı yok denecek kadar azdır. 2012 verilerine göre ilçe genelinde sadece 2 adet plastik sera bulunmaktadır. Hayvansal üretim olarak 3902 adet sığır, 4320 adet koyun, 410 adet keçi bulunmaktadır. yıllık süt üretimi 5161 tondur. Ayrıca ilçede 22 ton bal üretimi yapılmaktadır.

EKONOMİ

İlçe nüfusunun %80'i ziraatla geriye kalanı ise çeşitli meslek gruplarında çalışmaktadır. En çok gelir getiren ürün çay ve fındıktır. Yeniay ve Balıklı mahallelerinde önemli derecede balıkçılık sektöründe çalışmaktadır. Hayvancılık daha çok yukarı kesimlerdeki mahallelerde yapılmaktadır.

Diğer mahallelerde aile hayvancılığı diyebileceğimiz yalnız kendi ihtiyacı için sığır ve koyun beslenmektedir. Soğuksu mahallesinde sayıları az da olsa el yapımı bıçak imalatı sürmektedir. Bıçak imalatçılarının bir araya gelerek kurdukları şirketin modern tezgahlarda bıçak imalatı da devam etmektedir. SÜRBISA bıçak fabrikası meşhur Sürmene bıçaklarını seri olarak üretmekte ve yurtiçi ve dışına satmaktadır. İlçede Yeniay ve Çamburnu mahallelerinde 8 firmanın faaliyet yürüttüğü tersanelerde balıkçı gemileri, kotra, yük ve diğer taşıma gemileri yapılmaktadır.

Sanayi sicil kayıtlarındaki verilere göre Bölgede Trabzon'da (Sürmene ilçesi) yoğunlaştığı görülen gemi inşa sektörüne yönelik olarak bu ilçede gerçekleştirilmekte olan "Çamburnu Yeniay Yeniçam Tersanesi Projesi" ile gemi inşa sektöründeki rekabet, yenilikçilik ve katma değerin yanı sıra istihdamın da önemli ölçekte artırılması hedeflenmektedir. Bu proje tamamlandığında aynı zamanda savunma sanayine de stratejik destek sağlanacaktır.

İlçede; 1 devlete ait (ÇAY-KUR), 9 özel çay fabrikası mevcuttur. Bu fabrikalarda mevsimlik olarak 511 kişi çalışmaktadır.

Sürmene sanayi sitesi Manahoz Deresinin doğu kıyısında merkezden yaklaşık 1 km güneyda 55 hektarlık bir alanda sürmene ilçesinin temel bakım, onarım ve üretim hizmetini sağlamaktadır. Ayrıca bıçak gibi yöresel ürünlerin imalatını yapan atölyeler bu sanayi alanında bulunmaktadır.

SPOR

Sürmene'de yıllar öncesine dayanan sportif faaliyetlerin bireysellikten kurtulup bir spor kulübü çatısı altında toplanması ancak 1931 yılında gerçekleşmiştir. Nazıf Kulaç, Mahmut Genç, Arif Sunar ve arkadaşları tarafından kurulan bu kulübün adı "Sürmene Gençlik ve Spor Kulübü" idi. Kulübün sportif faaliyetleri arasında futbol, voleybol ve su sporları vardı. Kulüp bu dallardan en büyük başarıyı su sporlarında göstermiştir. II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra uzun müddet sportif faaliyetlerin durduğu Sürmene'de 1949 yılında aynı renk ve aynı ad altında yeniden faaliyete geçmiştir.

İdarecilerin yönetimden ayrılmaları üzerine bu kulüp de 1958 yılında kapanmıştır. İlçede 1967 yılına kadar ferdi sporların dışında sportif faaliyetler tamamen durmuş, 1967 yılında "Sürmene Çay Spor Kulübü" adı altında yeni bir kulüp kurulmuştur. Renkleri yeşil-beyaz olan kulüp futbol, voleybol, güreş, atletizm, yüzme, basketbol ve kürek olmak üzere 7 dalda tescilli olarak faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır. 1969 yılında yapılan olağan kongresinde kulübün ismi değiştirilerek "Sürmene Spor Kulübü Derneği" olmuş ancak sadece isim olarak kalmıştır.

Kulüp, 1970 yılında maddi imkansızlıklar içindeki klube yapılan yardımlarla lokalin eşyaları ve diğer gereksinimler karşılanarak bugünkü Sürmenespor Klübü'nün temelleri atılmıştır.

1970 yılında sonra futbol, voleybol dallarında başarı grafiğini yükselten Sürmenespor Kulübü 1977 yılında futbol dalında 2. Amatör kümede şampiyon olarak 1. amatör kümeye çıkma başarısını göstermiştir. 1985-86 sezonunda Trabzon il birincisi olan voleybol takımı aynı zamanda bölge birinciliğini de elde etmiştir. 1986-87 sezonunda da yine il birincisi olmuş, bölge grup maçlarında ikinciliği elde etmiştir. 1998-99 sezonunda tarihinde ilk kez 3. lige yükselen Sürmenespor ertesi sezon hüzünlü bir şekilde profesyonel lige veda etmiştir. 2007-08 sezonunda ise 3. lige tekrar yükselmiş fakat 2009-2010 sezonunda üçlü averajla amatör kümeye düşmüştür. Günümüzde Trabzon 1. Amatör Ligi A Grubu'nda mücadele etmekte olan kulübün başkanlığını Orhan Tuncer yürütmektedir.

PAYDAŞ KATILIM ÇALIŞMALARI

Sürmene Kent Kırasalı Turizm Gelişim Master Planı kapsamında hazırlanan çalışmasının genel amacı yerel potansiyellerin, üst ölçek planların ve bölge gelişim akslarının göz önünde bulundurulduğu, sürdürülebilir gelişim stratejisine uyumlu bir turizm gelişim şeması oluşturmaktır.

Bu proje planlaması kapsamında varlıkların, yerel değerlerin ve potansiyellerin yerel paydaşların katılımıyla gerçekleştirilecek diyalog platformları, toplantılar ile elde edilmesi amaçlanmış ve katılımcı bir planlama süreci hedeflenmiştir.

ÇALIŞMANIN HEDEFİ

- Erişilebilir paydaşlarla bölgede gerçekleştirilecek çalışma, görüşme ve toplantı sonuçlarının önceliklere ve mevcut sorunlara dair uygulamaya açık faydalı bir belgeye dönüşümünün sağlanması ve katılımcılığın sağlanması suretiyle;
- Açık ve gerçekçi hedefler oluşturmak üzere belirlenen konuları, sorunları, ihtiyaçları, fırsatları ve çözümleri önceliklendirmek,
- Sosyal, kültürel, ekonomik ve mekânsal gelişimde farkındalık oluşturulması,
- Yerel faaliyetleri hedef kitleye göre gözden geçirmek,
- Yerel potansiyelleri, varlık temelli yaklaşımla ele almak,
- Yerel, bölgesel ve ulusal kuruluşların rol ve görevleriyle çalışmaya ve içeriğine özellik kazandırmak,
- Plan, proje ve yatırım yol haritaları oluşturmak.

ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Sürmene İlçesi Kent Kırsalı Turizm Gelişimi proje planlaması alanına yönelik yerel farkındalığın bilgi, dokümantasyon, rapor, mevcut öneri ve öngörülerin mekânsal altlığa taşınacak şekilde elde edilmesi çerçevesinde;

a. Kırsal Kalkınma yaklaşımını,
   i. Sürdürülebilir kalkınma boyutunu,
   ii. Sosyo-ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğini,
c. Mevcut sorunların genel durum değerlendirmesi
d. Önerilerin ve önceliklerin saptanmasını,
e. Meri gelişim öngörülerinin şemalaştırılması, ulaşım ve yerleşkelerde ağ saçaklanmasını kapsamaktadır.

ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ

Arazi çalışmaları kapsamında bölgede beş pilot bölge seçilmiştir. Bu bölgeleri ziyaret sırasında önemli kamu kurum ve kuruluşları ile muhtarlar hedef gruplar olarak seçilmiştir. Ayrıca, bölgedeki yerel halktan seçilmiş bazı kişilerde bu görüşme kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışma üç farklı kategori ile bir anketi kapsamaktadır. Bu üç ana kategori bölgenin sorunlarını, o öncelikli hedeflerini ve bölgenin önemli varlıklarının tespitini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Her bir başlık farklı renk tonları ile hazırlanmış kağıtlar üzerinde yazılan beş öncelikli ana sorun, beklenti ve varlığı kapsamaktadır.

Bunun yanında, 14 soruluk anket çalışması da seçilmiş olan bu kişilerle yapılmıştır. Daha sonra bu yapılan çalışmalar sorunlar, potansiyeller ve beklentiler katılımcı uzman iki pler tarafından gruplandırılıp önceliklendirilmiştir. Birebir görüş melerle desteklenen paylaş katılım çalışması sonrası yerleşim ağı vizyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

A

SÜRMENE BELEDİYESİ

YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

KATILIMCININ KATKISI

SORUNLAR

Bulunduğu noktada her bir bireyin gerek kendisinin, gerekse temsil vasfıyla içinde bulunduğu sürecin en yetkin bakışını sergileyeceği doğaldır. Bu özelliğin değerlendirilmesi esas alınmıştır.

Konum, statü, pozisyon, deneyim, birikim vb. içinden bakarak size göre;

ÖNEM VE ÖNCELİK SIRASINA BİZZAT KARAR VEREREK EN ÖNEMLİ GÖRDÜĞÜNÜZ EN AZ 5 (BEŞ) ANA SORUNU ÖNCELİK SIRASINA GÖRE YAZINIZ.

S1:

S2:

S3:

S4:

S5:

-
-
-
-

B

SÜRMENE BELEDİYESİ

YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

KATILIMCININ KATKISI

BEKLENTİLER

Bulunduğu noktada her bir bireyin gerek kendisinin, gerekse temsil vasfıyla içinde bulunduğu sürecin en yetkin bakışını sergileyeceği doğaldır. Bu özelliğin değerlendirilmesi esas alınmıştır.

Konum, statü, pozisyon, deneyim, birikim vb. içinden bakarak size göre;

ÖNEM VE ÖNCELİK SIRASINA BİZZAT KARAR VEREREK EN ÖNEMLİ GÖRDÜĞÜNÜZ EN AZ 5 (BEŞ) ANA BEKLENTİYİ ÖNCELİK SIRASINA GÖRE YAZINIZ.

B/H1:

B/H2:

B/H3:

B/H4:

B/H5:

-
-
-
-

C

SÜRMENE BELEDİYESİ

YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

KATILIMCININ KATKISI

VARLIKLAR

Bulunduğu noktada her bir bireyin gerek kendisinin, gerekse temsil vasfıyla içinde bulunduğu sürecin en yetkin bakışını sergileyeceği doğaldır. Bu özelliğin değerlendirilmesi esas alınmıştır.

Konum, statü, pozisyon, deneyim, birikim vb. içinden bakarak size göre;

ÖNEM VE ÖNCELİK SIRASINA BİZZAT KARAR VEREREK EN ÖNEMLİ GÖRDÜĞÜNÜZ EN AZ 5 (BEŞ) ANA VARLIĞI ÖNCELİK SIRASINA GÖRE YAZINIZ.

V/P1:

V/P2:

V/P3:

V/P4:

V/P5:

-
-
-
-

D

SÜRMENE BELEDİYESİ

YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

ANKET ÇALIŞMASI

Mahalle Adı: .....

Size göre yaşadığınız yerde;

1. Eğitim imkanları yeterli mi?

   Evet ☐ Hayır ☐

2. Altyapı sorununuz var mı? (ulaşım, enerji, kanalizasyon, temiz su)

   Ulaşım Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

   Enerji Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

   Kanalizasyon Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

   Temiz Su Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

3. Alışveriş için nereye gidiliyor?

   Mahalle İçinde ☐ Başka Bir Mahalle ☐ Başka Bir İlçe ☐

4. Bölgedeki ağırlıklı ekonomik faaliyetler nelerdir?

   Tarım ☐ Hayvancılık ☐ Turizm ☐ Sanayi ☐ Memuriyet ☐ Diğer ☐

5. Sizin ekonomik gelir kaynağınız nedir?

   Tarım ☐ Hayvancılık ☐ Turizm ☐ Sanayi ☐ Memuriyet ☐ İşsiz ☐

   Emekli ☐ Diğer ☐

6. Tarımda çalışanlar nerden geliyor?

   .....

7. Göç alıyor mu? Alıyorsa nereden?

   Evet ..... ☐ Hayır ☐

8. Göç veriyor mu? Veriyorsa nereye?

   Evet ..... ☐ Hayır ☐

9. İşsizlik sorunu var mı?

   Evet ☐ Hayır ☐

10. Sağlık hizmetlerine erişiminiz yeterli mi?

    Evet ☐ Hayır ☐

11. Güvenlik problemi yaşıyor musunuz?

    Evet ☐ Hayır ☐

12. Yaz nüfusu ne kadar? .....

13. Kış nüfusu ne kadar? .....

14. Mahallenizdeki yaşam kalitesi ile ilgili düşünceniz nedir?

    İyi ☐ Orta ☐ Kötü ☐

SORUNLAR

DOĞAL ÇEVRE SORUNLARI

SU KAYNAKLARI

- Su problemi yaşanıyor (Kısıtlı).

TARIM

- Vampir kelebek türü tüm mahsulü yok ediyor (Bu konuyla ilgili üniversitede yapılan bir çalışma var).
- Tarım arazilerine (çay, fındık, mısır vb.) yıldan yıla ürün almak için gidildiğinden bakım yapılmadığı, arazilerin çok fazla hissedera kalması nedeniyle ilgisiz bırakılmasıyla kalitesiz ve az tarım ürünleri elde edilmektedir.
- Orman kadastrosu sıkıntı oluşturuyor.

YAPILAŞMIŞ ÇEVRE

YAPILAR

- Deri depoları nedeniyle aşırı derecede koku problemi yaşanıyor.

YERLEŞİM

- Kadastro sorunu var. Bu sorundan dolayı tarımsal destek alınamıyor.
- İlçenin coğrafi yapısının engebeli oluşu nedeniyle şehir merkezinin büyüyebileceği alanların kısıtlı olması, arsa oluşumunu olumsuz etkilemektedir. Bu da yeterli konut ve ticari alanların oluşmasını engelliyor.

EKONOMİ

TARIM HAYVANCILIK

- Kırsal alanda (yerleşim alan dışında) ahırların olması nedeniyle insanlar hayvancılık yapmamaktadır.
- Hayvancılığın devlet ve özel sektör tarafından teşviği yeterli değildir.
- Hayvancılık tükendi.
- Yem fiyatları çok pahalı. Köy sakinleri Bayburt'tan yem getiriyor.
- Üretilen ürünlerin değeri yok. Giderleri karşılamıyor.
- Habersiz ilaçlama yüzünden petekler zehirleniyor.
- Fındık - çay parasal değere sahip değil (10 sene öncekiyle hala aynı fiyat)

TURİZM

- İlçeye has pide ve bıçağın ünlü olmasına rağmen tanıtımı yeteri kadar yapılmamaktadır.
- Yöresel ürünlerin sunulacağı sosyal donatı alanları yeterli değildir.
- Yeterli otel ve pansiyon bulunmamaktadır.

SANAYİ

- Sürmene'de sanayi ve bacasız üretim tesislerinin sayıları az.

İSTİHDAM

- İşsizlik
- Çalışan yerli insan yok. Yevmiyeler yüksek. Yerliler 120 - 130 - 150 TL, yabancılar 80 - 100 TL istiyorlar.
- Yabancı (Gürcü) çalıştırılıyor.
- Kaçak çalışan problemi var.

TİCARET

- Televizyonlarda sahte sürmene bıçağı reklamları yapılıyor. Kaçak satış problemi var.

DİĞER

- Geçim sıkıntısı var.
- Hizmet sektöründeki tesis sayıları az.

SOSYO- KÜLTÜREL

EĞİTİM

- Önceden 7 köyden okula geliniyordu, şimdi ise köy yok.
- Okullar için hijyen problemi var. Bütün taşımalı okulların merkezi tek bir yer.
- Taşımalı sistem ile yukarı mahalledeki çocuklar merkeze gidiyor. Nüfus kaybı ve bu sebepten okullar kapandı.

SAĞLIK

- Sağlık ocağı kapalı.
- Sağlık ihtiyaçları için Sürmene'ye gidiliyor.

GÖÇ

- Nüfus kış mevsiminde %70 azalıyor.
- Sürekli göç veriyor.
- Genç nüfus göç etti.

SOSYAL ALTYAPI YAŞAM KALİTESİ

- Alışveriş imkanı yok.
- Servis yok (Çünkü köyde yaşayan nüfus yok. 4-5 aile kalıyor. Onların da kendi arabaları var).
- Eskiden fırın, bakkal vardı. Kapandılar.
- Hiç bir ihtiyaç giderilemiyor.

GENEL

- Çalışan yok

ALTYAPI

ULAŞIM

- Yol bakımı, özellikle ara yolların bakımında sıkıntılar var (Yağmur bozuyor. Sürekli bakım gerekiyor).

ENERJİ

- Elektrik hattında problem yaşanıyor.
- Kış mevsiminde köyde kalan %30'luk hane odunla ısınıyor.

KİRLİ TEMİZ SU

- Köyün en önemli sorunu içme suyu. Belediyeden sürekli olarak depolara su getiriliyor.
- Mevcut su yetersiz.
- Su çamurlu akıyor.

ATIK YÖNETİMİ

- Çöp sorunu var. Haftada 1 kez alınıyor.
- Kanalizasyon sorunu yaşanıyor. Foseptik koku yapıyor.

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

DOĞAL ÇEVRE SORUNLARI

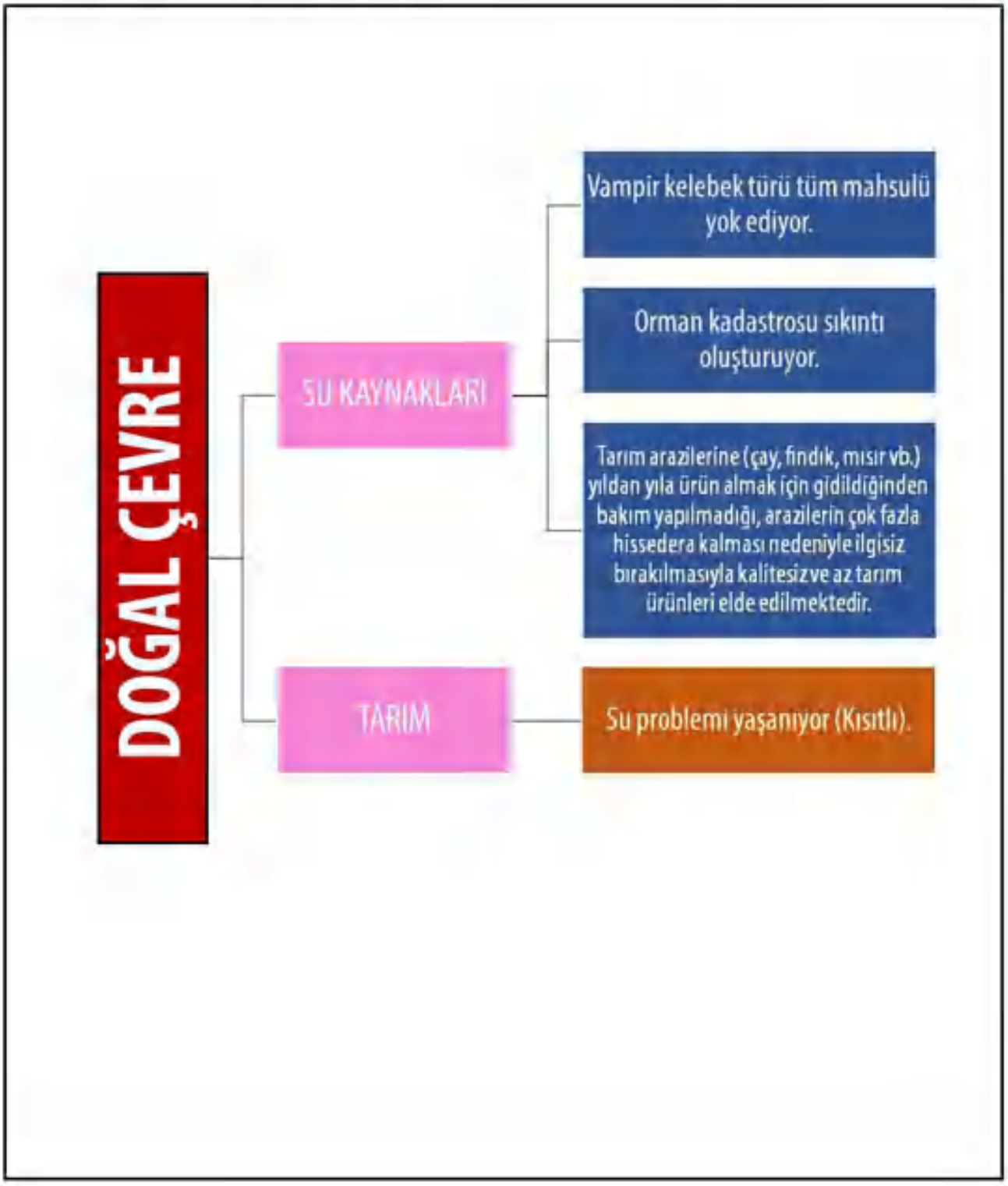

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

YAPILAŞMIŞ ÇEVRE SORUNLARI

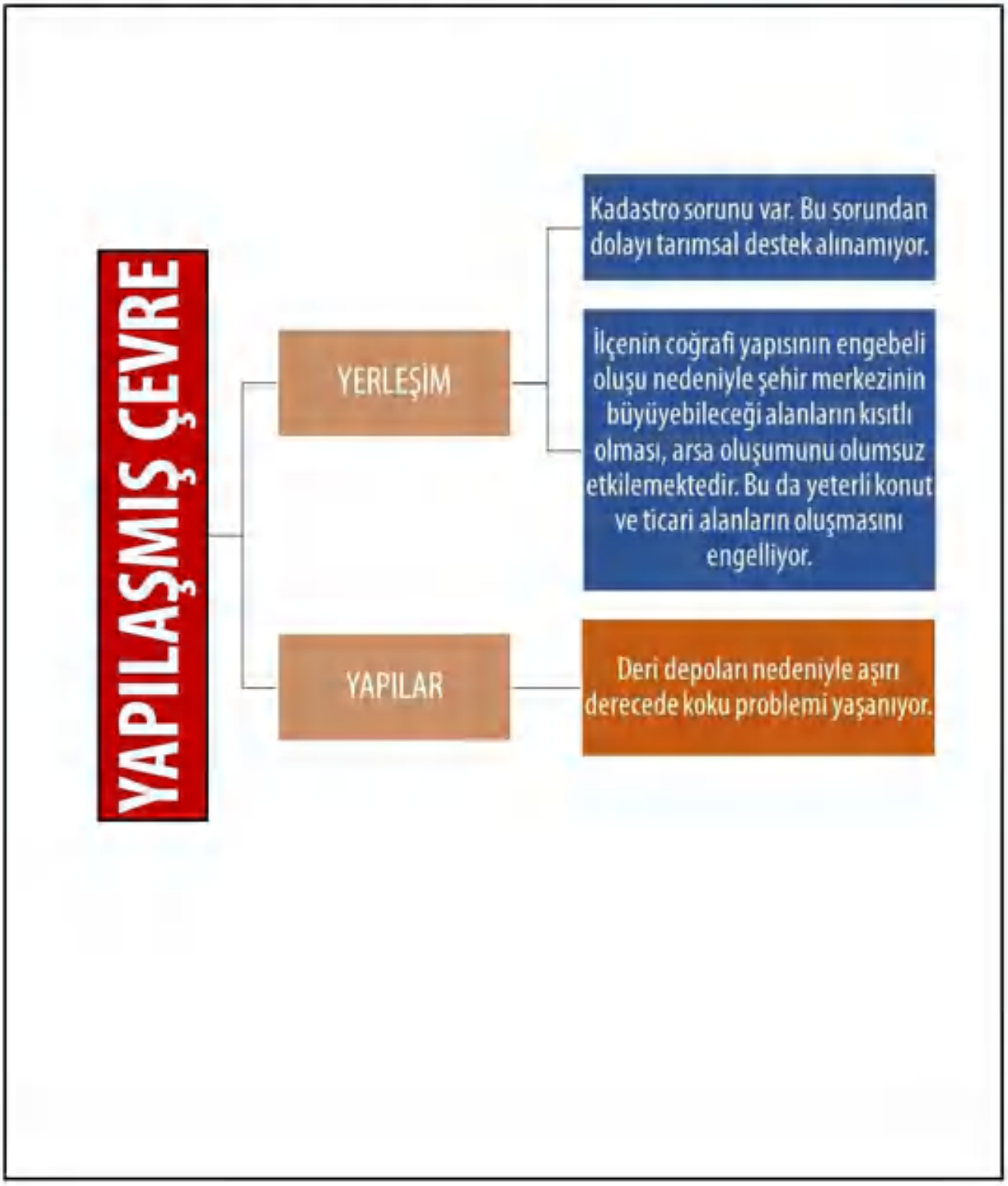

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

EKONOMİ SORUNLARI

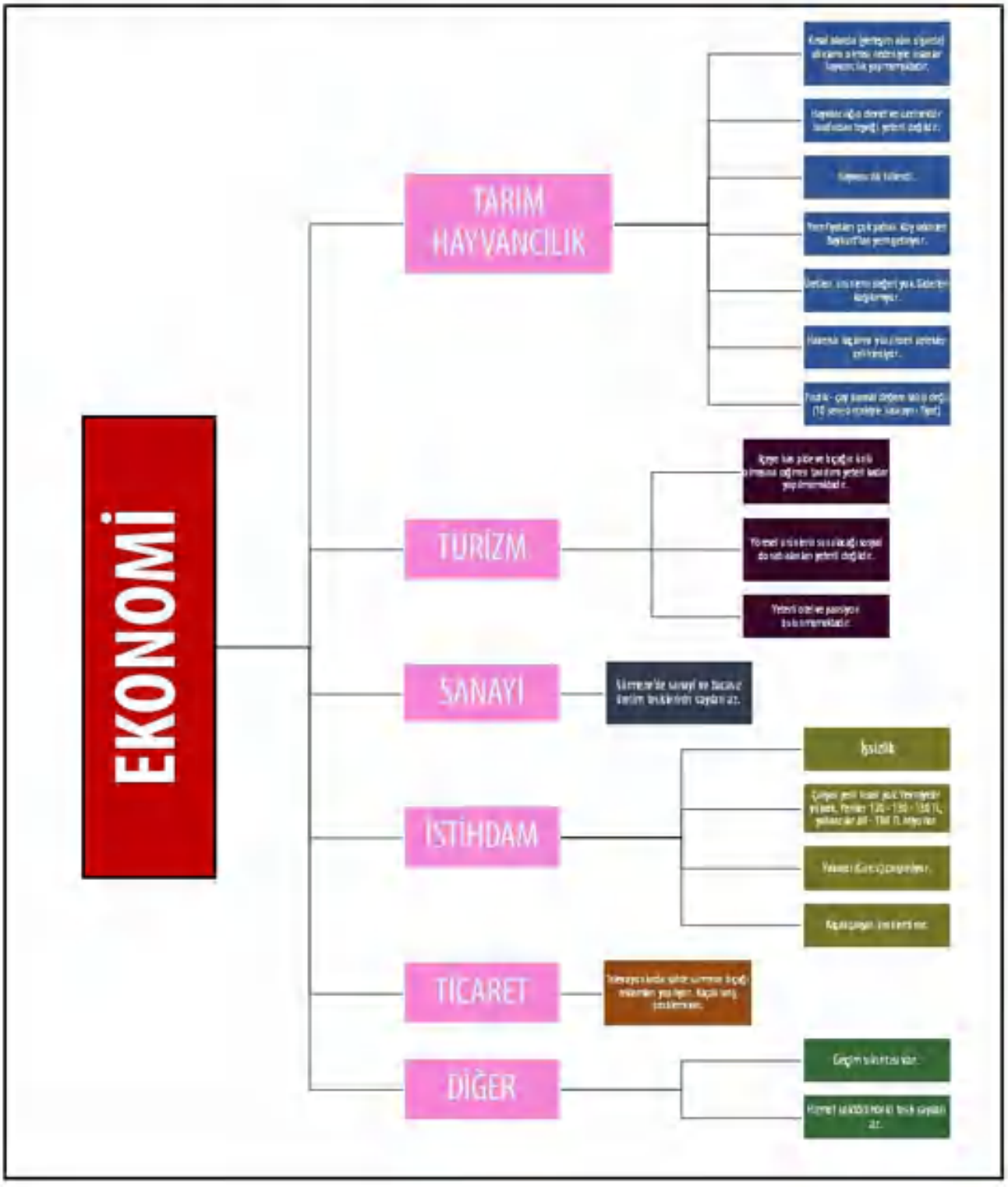

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

SOSYO – KÜLTÜREL SORUNLAR

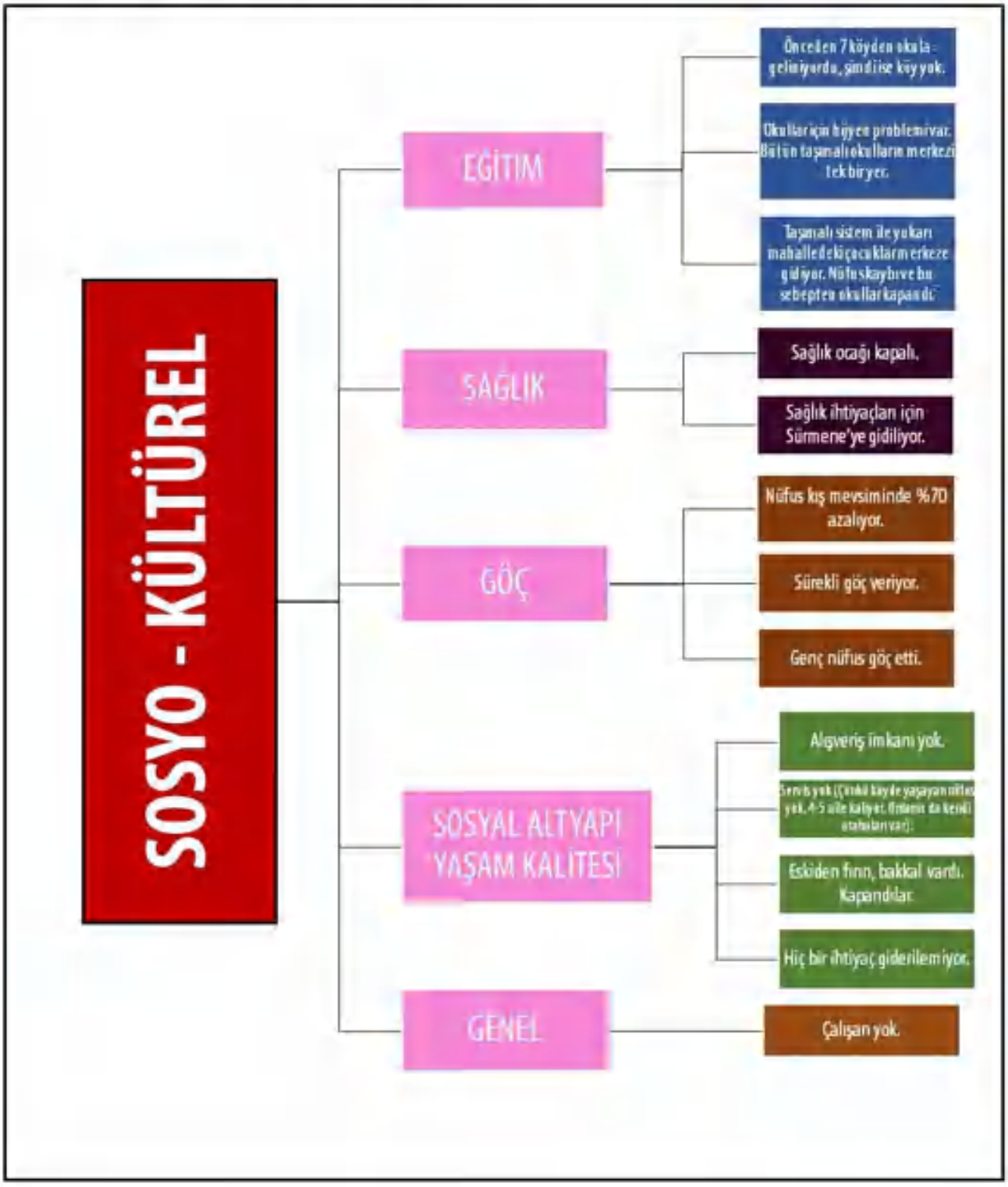

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

ALTYAPI SORUNLARI

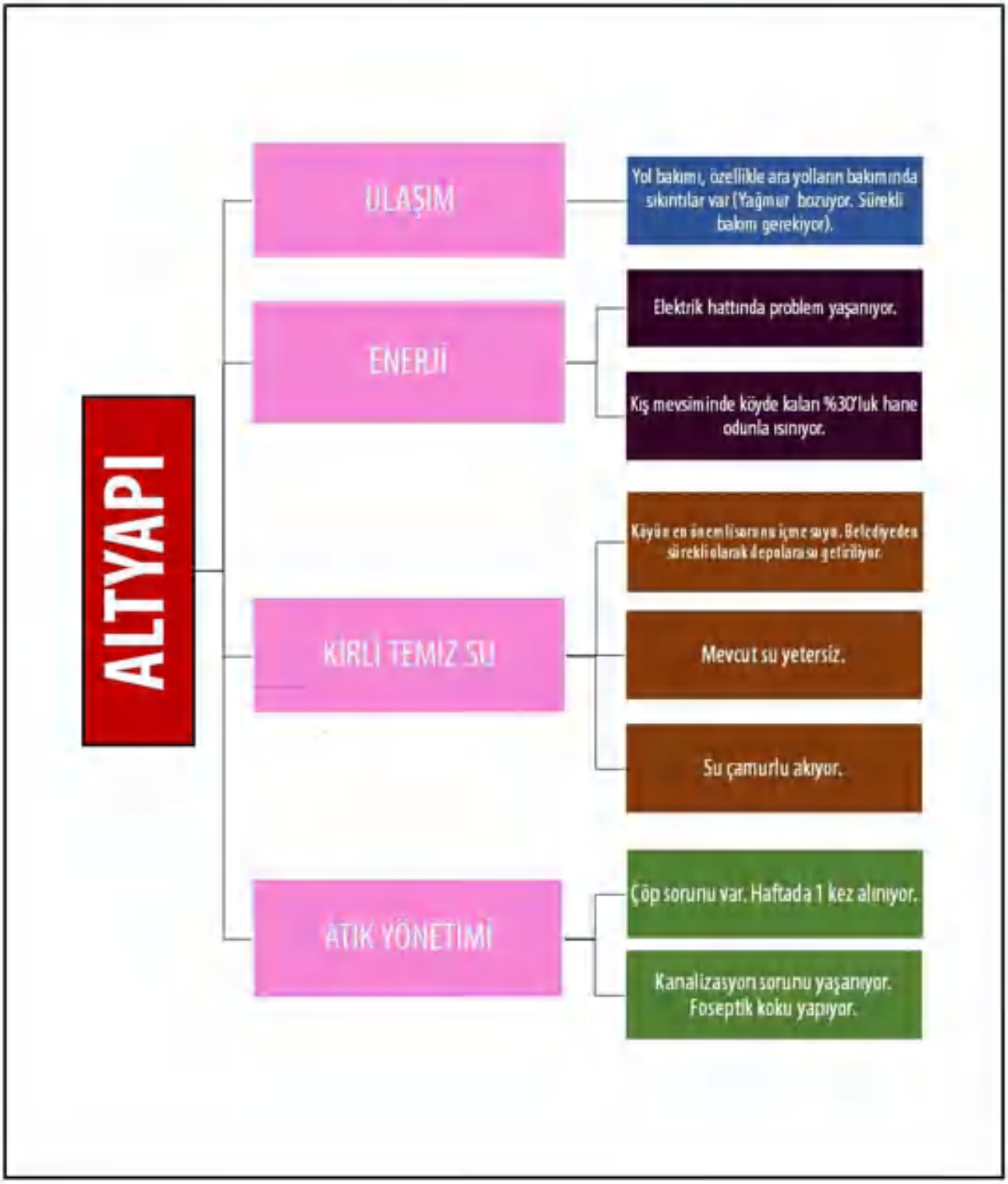

BEKLENTİLER

YAPILAŞMIŞ ÇEVRE

YAPILAR

- En önemli sorun olan depoların kaldırılıp restore edilip turizme kazandırılması. (kamulaştırılabilir).

EKONOMİ

TARIM HAYVANCILIK

- Tarım ve hayvancılığa tam destek verilmeli.
- Hayvancılık hususunda gerekli imkanların sağlanması ve fizibilite çalışmalarının yapılarak hayvancılıktan yöre halkının faydalandırılması
- Tarım arazisinin sahiplerinin/kullanıcılarının ilgili kurumlarınca bu alanda bilinçlendirilmesi ve arazi toplulaştırılması yapılarak arazilerde bilinçli tarım ile ekonomik girdinin arttırılması
- Çay fındık fiyatlarının artması

TURİZM

- Yöresel ürünlere tam destek verilmeli
- Yöresel ürünler pazarlanmalı
- Sağlık turizmi
- Tarihi turizm köyü yapılabilir.
- Turizme önem verilsin. Gelenler var konaklama için imkan sağlansın.

SANAYİ

- Sürmene bıçak sanayi
- İlçedeki sanayi tesislerinin arttırılması

İSTİHDAM

- Geçim sıkıntısının giderilmesi için alternatif gelir kaynağı oluşturulmalı

TİCARET

- El sanatları için toplu bir yerde daha geniş bir ticari mekan oluşturulmalı.
- Sürmene ismiyle kaçak ürün satışı yapanlar engellenmeli

SOSYO- KÜLTÜREL

GÖÇ

- Göçün geri çevrilmesi

SOSYAL ALTYAPI YAŞAM KALİTESİ

- Sosyal tesis alanlarının arttırılması

KÜLTÜREL

- Tarihi doku bozulmadan canlandırılmalı

ALTYAPI

ULAŞIM

- Yollar hep beton olmalı

KİRLİ TEMİZ SU

- Su sorununun çözümlenmesi

İDARİ- YASAL- YÖNETSEL

- Kamu ve özel sektör olarak desteklenmesi beklenilmektedir.

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

YAPILAŞMIŞ ÇEVRE BENLENTİLERİ

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

EKONOMİK BEKLENTİLER

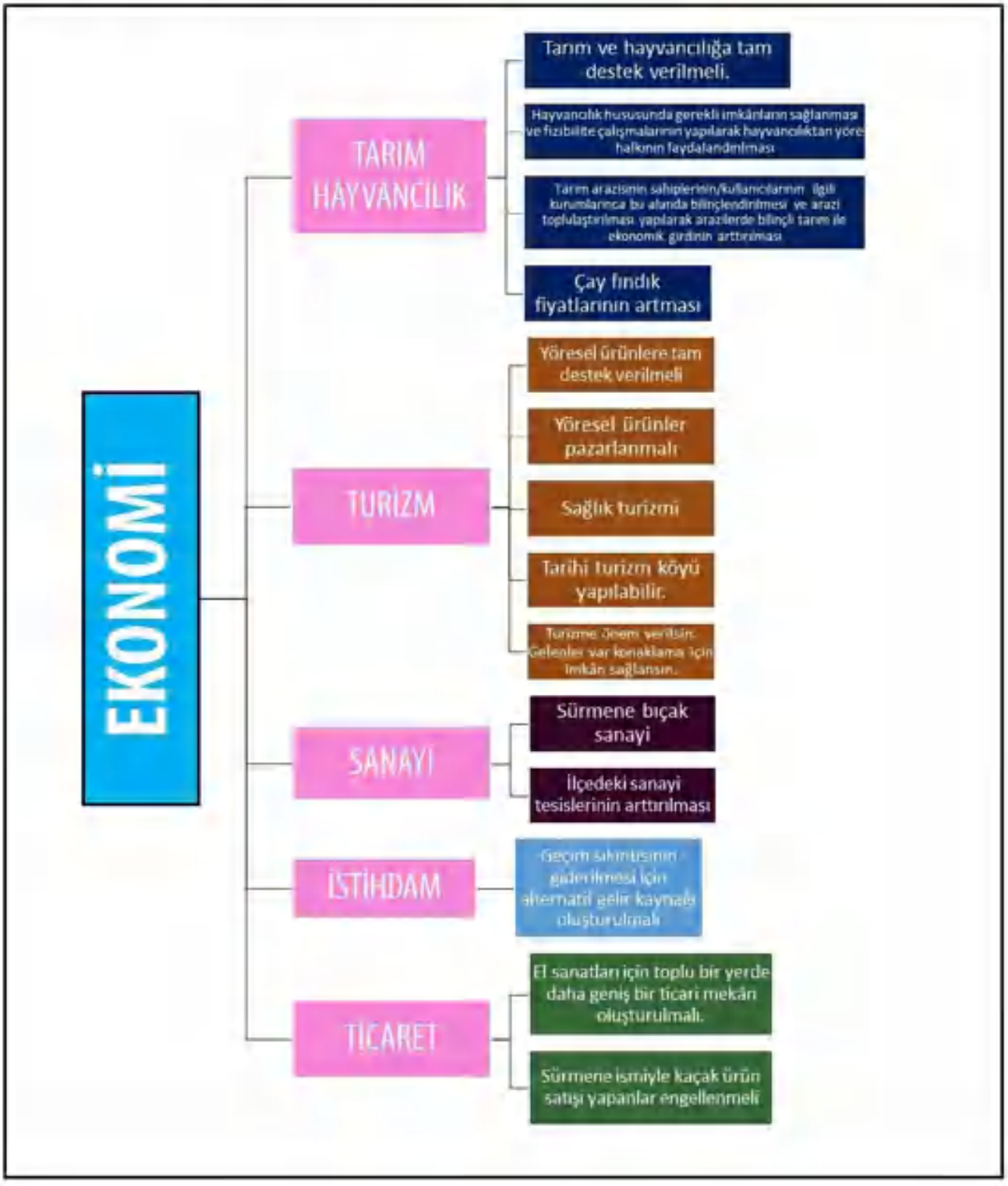

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

SOSYO KÜLTÜREL BEKLENTİLER

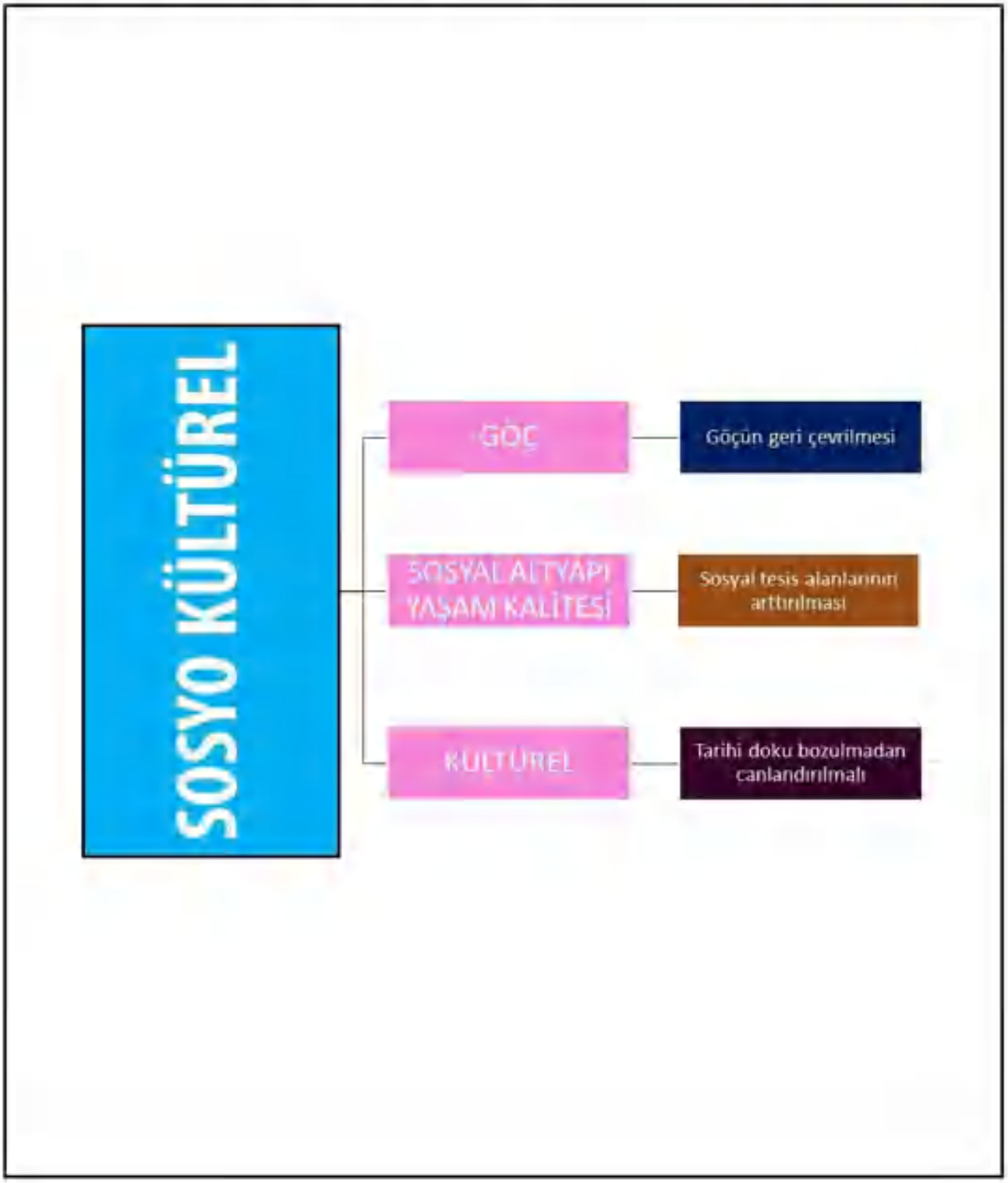

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

ALTYAPI BEKLENTİLERİ

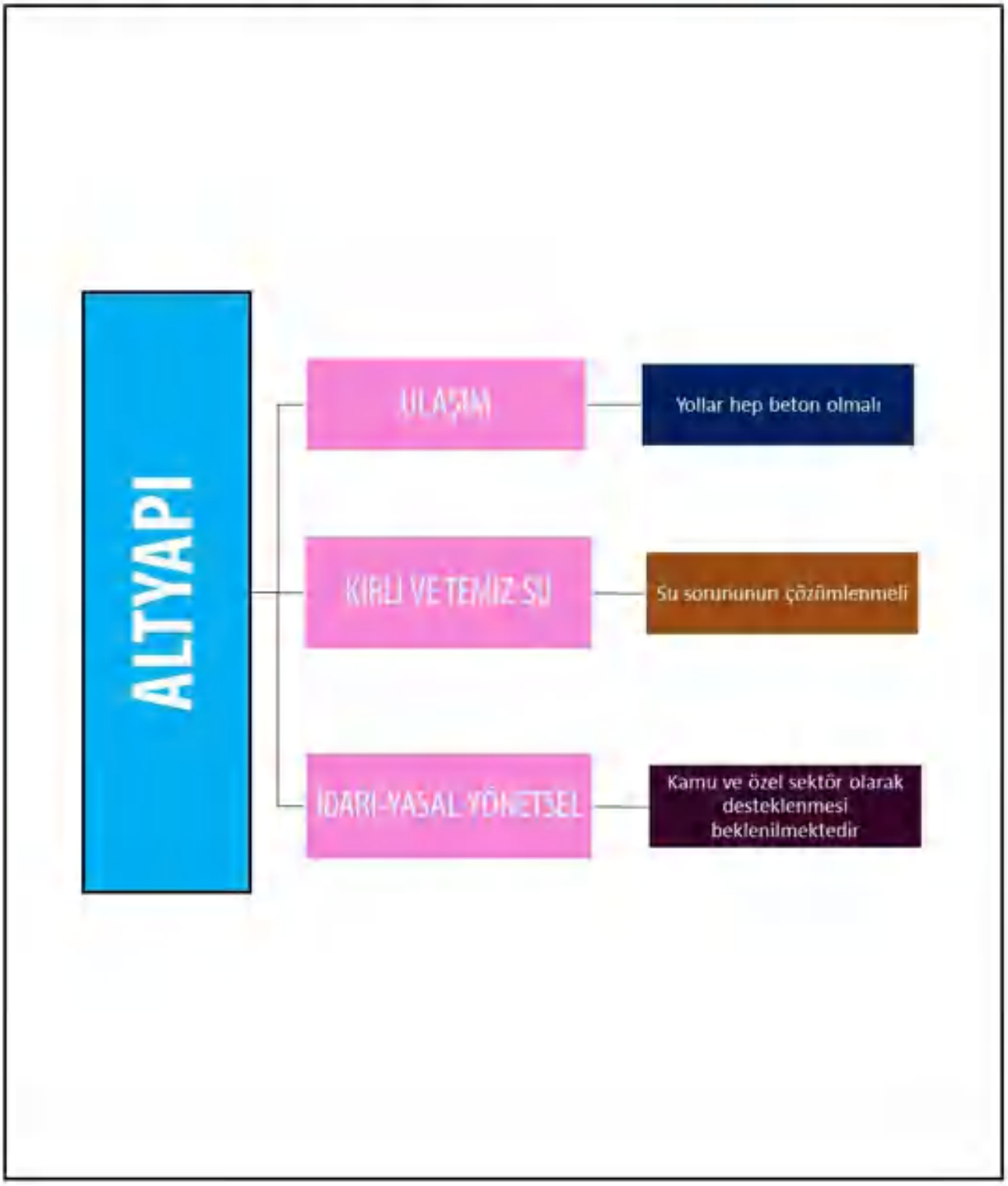

VARLIKLAR

- Tarihi kültürel özellik gösteren konaklar ve tescilli eski yapılar kültürel varlıklar/tarihi sivil mimari
- Tarihi camiler
- Tarihi kilise
- Çay
- Fındık
- 'Sürmene Bıçağı' ülke çapında tanınmış bir üründür. Tanıtımı için yerel yönetimlerce kültür evleri ve stantlar yapılmıştır
- 'Sürmene Pidesi' patent ve coğrafi işaret alınabilecek kadar önemli yöresel tat
- Taka yapımından başlanarak gemi yapımına kadar 'Tersanecilik' gelişmiştir
- Havası, suyu, yeşili; manzarası
- Çay fabrikası
- Alabalık/ Mersin balığı çiftliği
- İncir
- 90-100 yaşında bulunan 3-4 kişi
- Fındık otu (yurt dışında satılıyor)

SÜRMENE İLÇESİ
YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

VARLIKLAR

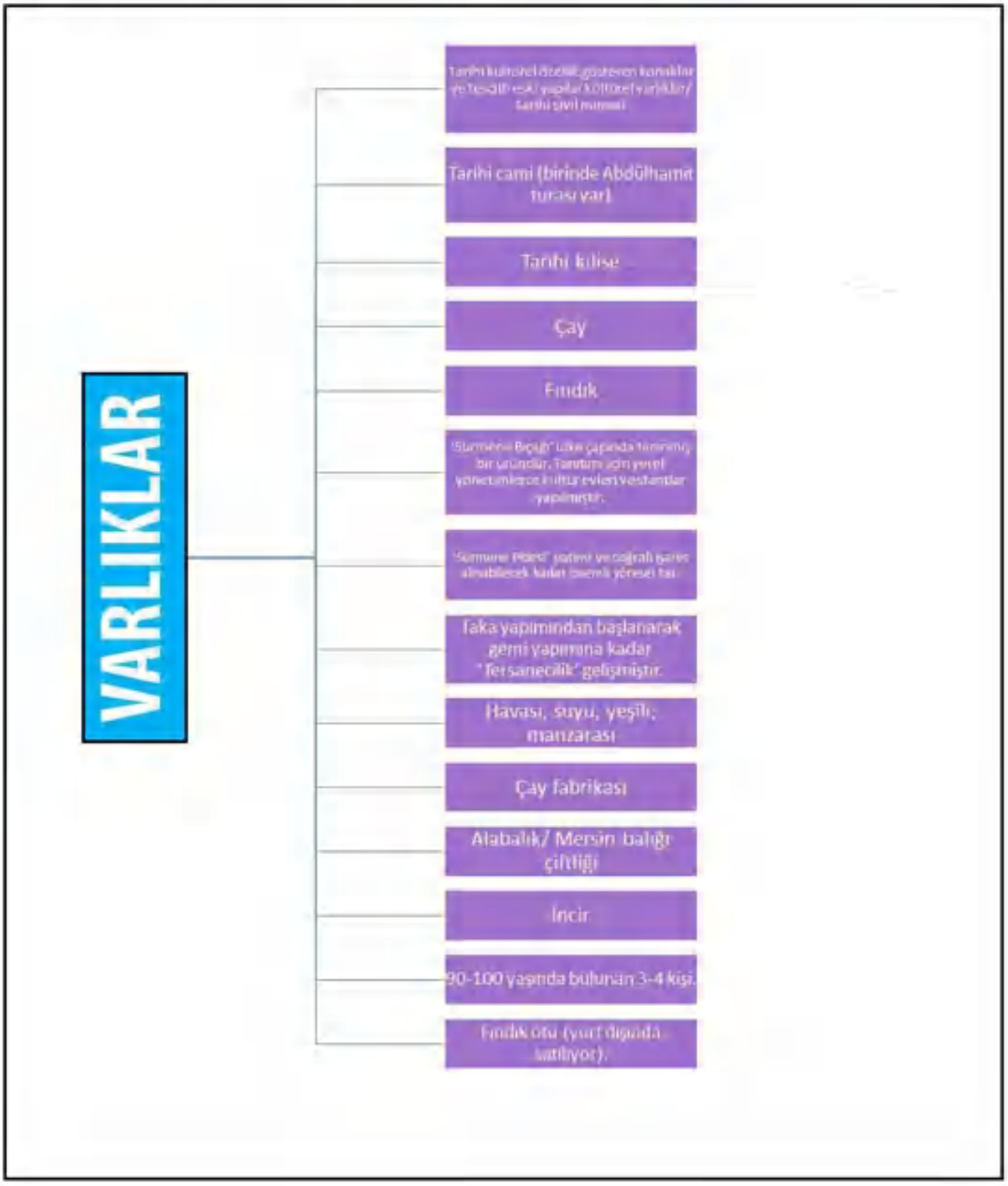

D

SÜRMENE BELEDİYESİ

YEREL KATILIM ATÖLYE ÇALIŞMASI

ANKET ÇALIŞMASI

Mahalle Adı: .....

Size göre yaşadığınız yerde;

1. Eğitim imkanları yeterli mi?

   Evet ☐ Hayır ☐

2. Altyapı sorununuz var mı? (ulaşım, enerji, kanalizasyon, temiz su)

   Ulaşım Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

   Enerji Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

   Kanalizasyon Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

   Temiz Su Sorunu: Evet ☐ Hayır ☐

3. Alışveriş için nereye gidiliyor?

   Mahalle İçinde ☐ Başka Bir Mahalle ☐ Başka Bir İlçe ☐

4. Bölgedeki ağırlıklı ekonomik faaliyetler nelerdir?

   Tarım ☐ Hayvancılık ☐ Turizm ☐ Sanayi ☐ Memuriyet ☐ Diğer ☐

5. Sizin ekonomik gelir kaynağınız nedir?

   Tarım ☐ Hayvancılık ☐ Turizm ☐ Sanayi ☐ Memuriyet ☐ İşsiz ☐

   Emekli ☐ Diğer ☐

6. Tarımda çalışanlar nerden geliyor?

   .....

7. Göç alıyor mu? Alıyorsa nereden?

   Evet ..... ☐ Hayır ☐

8. Göç veriyor mu? Veriyorsa nereye?

   Evet ..... ☐ Hayır ☐

9. İşsizlik sorunu var mı?

   Evet ☐ Hayır ☐

10. Sağlık hizmetlerine erişiminiz yeterli mi?

    Evet ☐ Hayır ☐

11. Güvenlik problemi yaşıyor musunuz?

    Evet ☐ Hayır ☐

12. Yaz nüfusu ne kadar? .....

13. Kış nüfusu ne kadar? .....

14. Mahallenizdeki yaşam kalitesi ile ilgili düşünceniz nedir?

    İyi ☐ Orta ☐ Kötü ☐

ANKET SONUÇLARI

Soru 1: Eğitim imkanları yeterli mi?

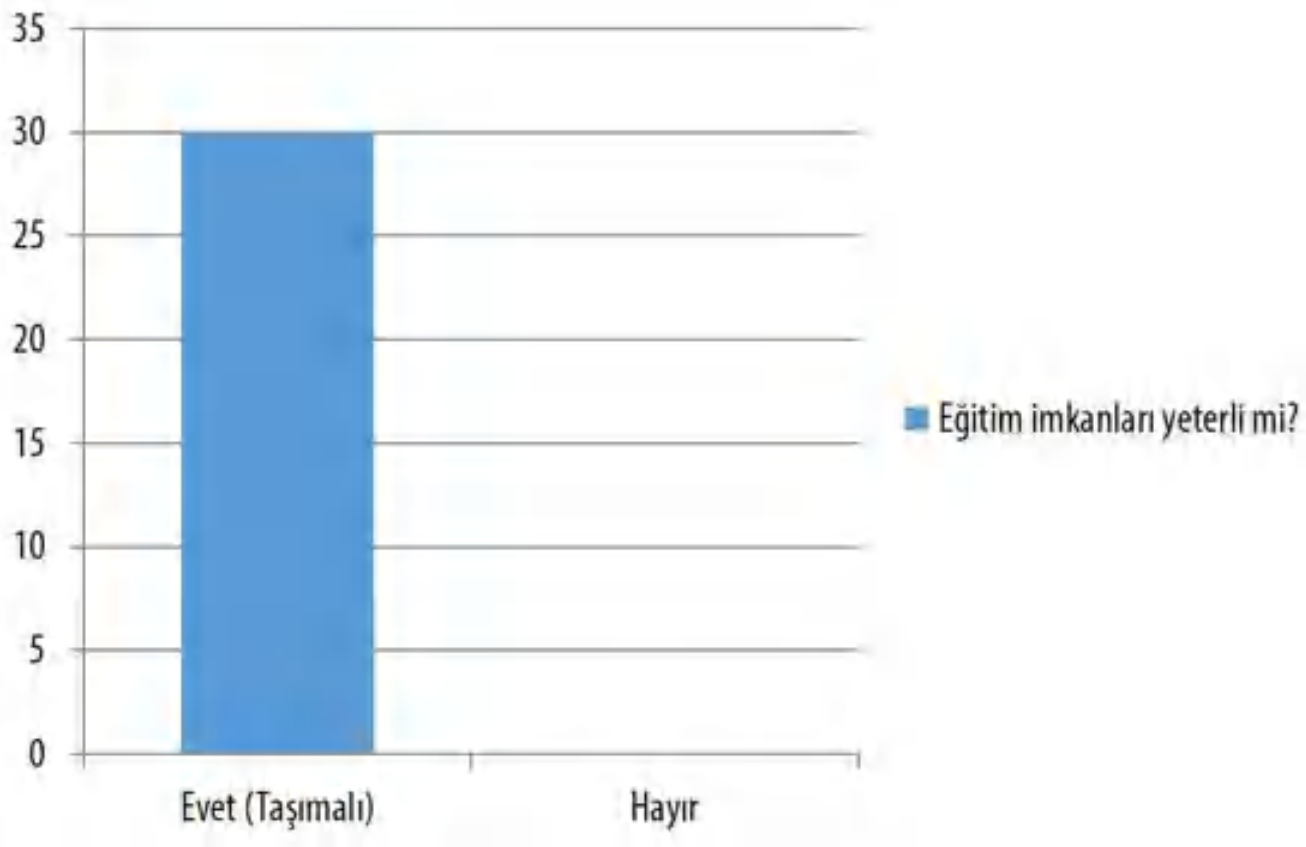

Grafik 5: Eğitim İmkanları

Eğitim imkanları çıkan sonuçlarda yeterli olarak belirtilmiştir. Üst kısımlarda yaşayan öğrenciler taşımalı sistem ile kent merkezindeki okullara gitmektedirler. Ancak, belirtilmeyen sorunlardan bir tanesi azalan genç nüfustan dolayı yukarı mahallelerde yer alan okulların kapanmasıdır.

Taşımalı sistem hizmetleri yeterli seviyede sağlanırken, diğer yandan karşımıza daha büyük bir sorun olarak genç nüfus kaybı ve mevcut okulların kapanıp çürümeye terk edilmiş olmasıdır.

Soru 2: Altyapı sorununuz var mı? (Ulaşım sorunu, enerji sorunu, kanalizasyon sorunu ve temiz su sorunu)

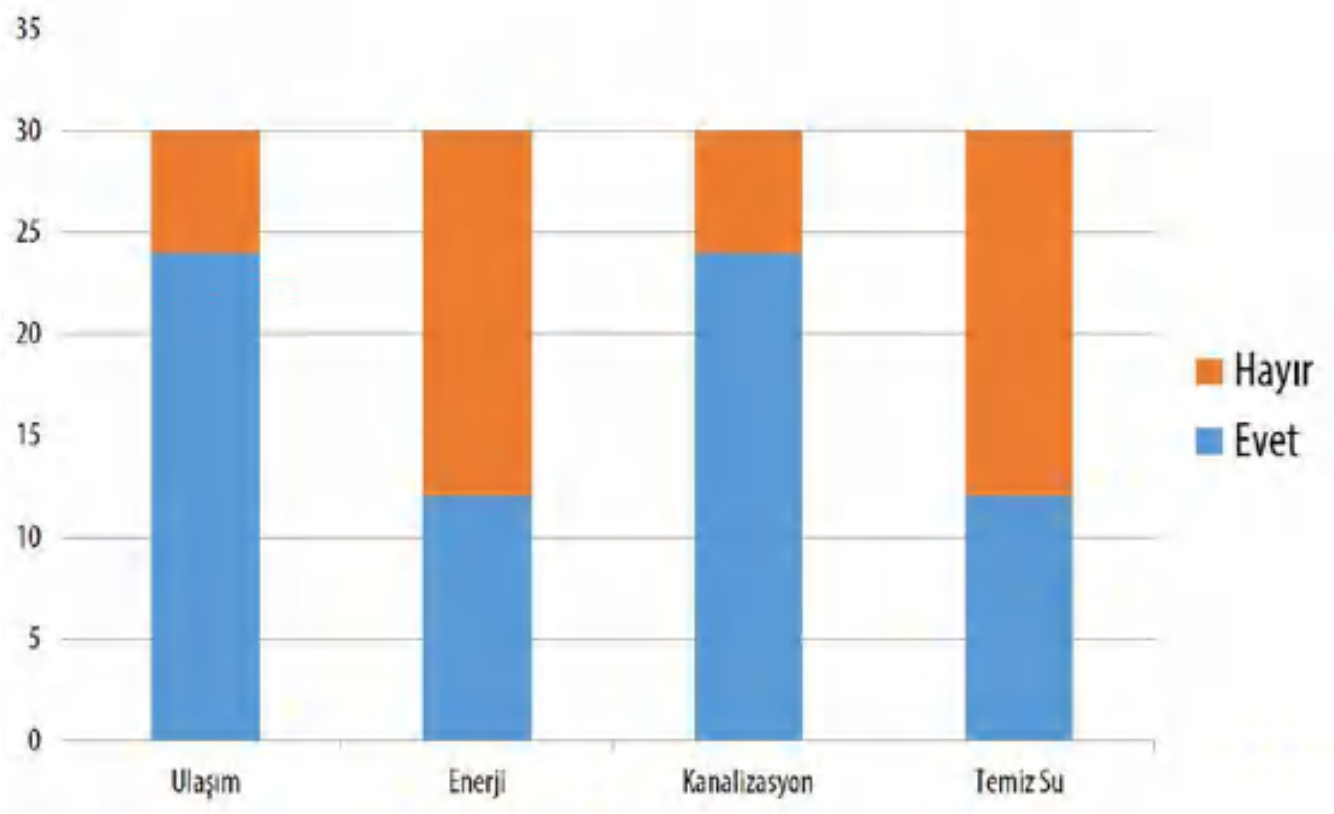

Grafik 6: Altyapı Sorunları

Çalışma alanında ulaşım ve kanalizasyon sorun teşkil etmektedir. Arazinin eğimli olmasından dolayı yollar her yerde asfalt ya da stabilize değil. Bazı kesimlerde toprak yollarken bulunmaktadır ve özellikle yağışlı dönemlerde bu yolların kullanılması mümkün olmamaktadır.

Bununla birlikte ana bağlantı yolları dışında kullanılan ara bağlantı yolları yeterli hizmet kapsitesine sahip değildir.

Kent merkezinde kanalizasyon çözülmüş durumdadır. Fakat yukarı mahallelerde hala foseptik sistemler kullanılmaktadır. Eğimli ve engebeli araziden ve yatırım yetersizliğinden dolayı tamamlanamamış kanalizasyon sistemleri yukarı mahallede yaşayan halk için problem teşkil etmektedir.

Enerji ve temiz su yaklaşık %60 oranında yeterli olarak belirtilmiştir. Yağmurlu zamanlarda temiz suda yaşanan sıkıntılar dışında başka bir problemi olmadığı tespit edilmiştir.

Soru 3: Alışveriş için nereye gidiliyor?

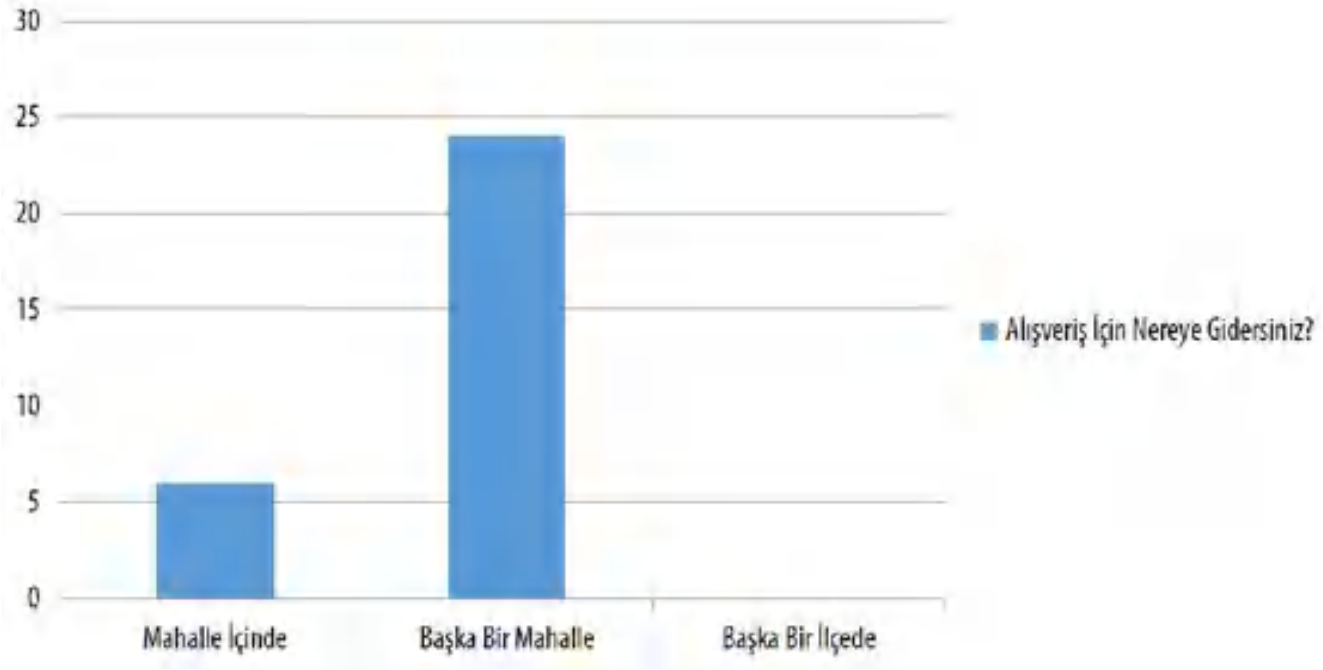

Grafik 7: Alışveriş İçin Gidilen Yerler

Yaşanan nüfus kaybı nedeniyle yukarı mahallelerde bulunan küçük esnaflar dükkanlarını kapatmışlar ve kent merkezine gitmişlerdir. Mahalle içinde seçeneğini seçen grup kent merkezinde yaşayan kişilerden oluştuğu için bu seçenek sonucu aslında ilçe alışverişinin tamamının kent merkezinde yapıldığıdır.

Soru 4: Bölgedeki ağırlıklı ekonomik faaliyetler nelerdir?

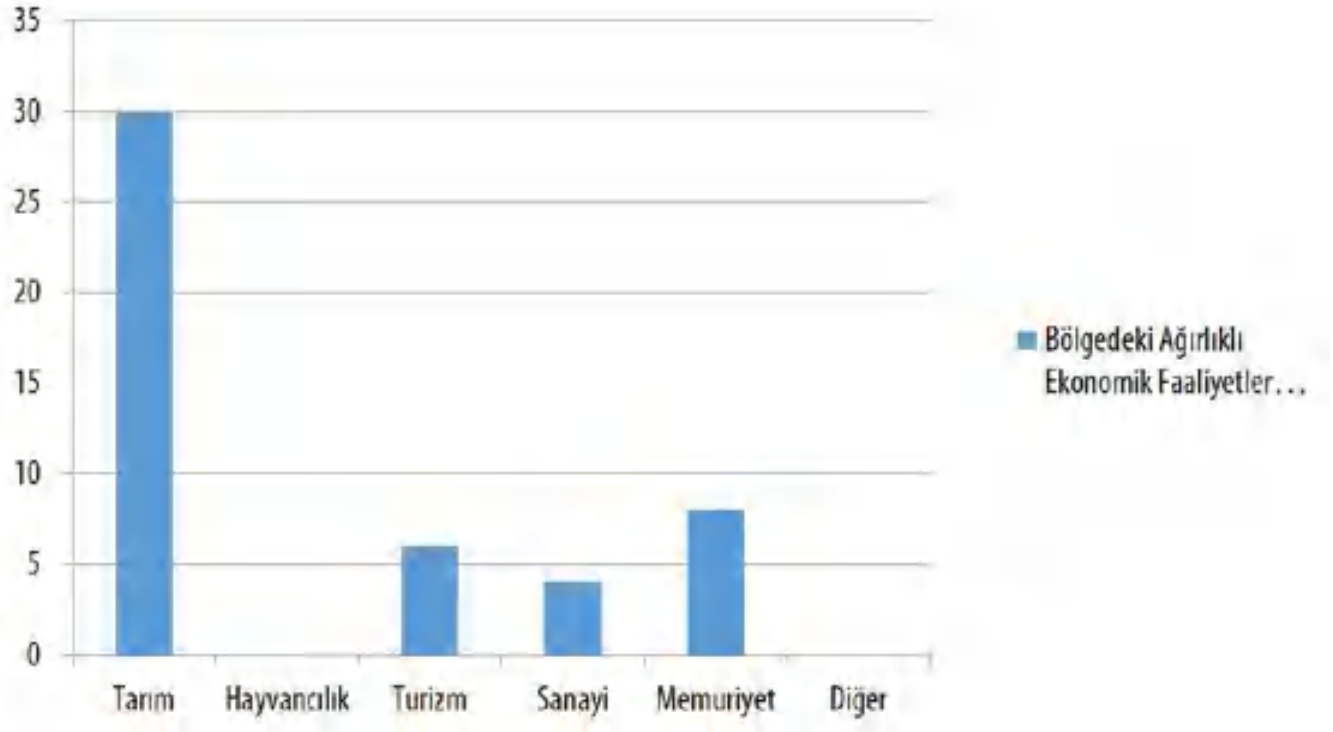

Grafik 8: Bölgedeki Ekonomik Faaliyetler

Çalışma alanında anket yapılan kişilerin büyük bir çoğunluğu tarım ile uğraşmaktadırlar. Hayvancılığın tamamen bittiği bölgede, yeterli teşvik ve kazancın olmamasından dolayı hayvancılığı bırakıp başka sektörlere kaydıkları tespit edilmiştir.

İmalathanelerin de kapanmaya yüz tuttuğu çalışma alanında yerel özellikli ürün üreten ve hayatta kalmaya çalışan bazı küçük imalat hanelerin bulunduğu görülmüştür.

Soru 5: Sizin ekonomik gelir kaynağınız nedir?

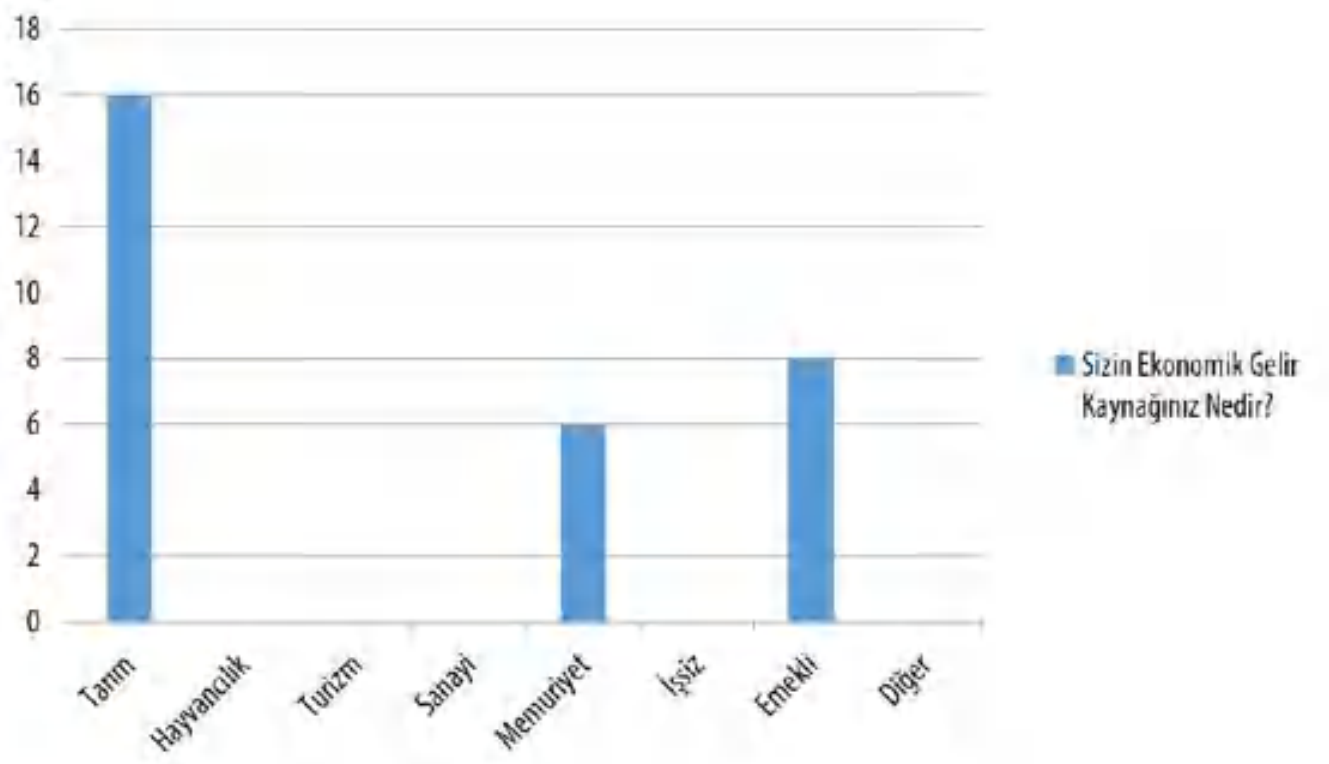

Grafik 9: Anket yapılan kişi ekonomik kaynağı

Görüşme yapılan kişilerin ağırlıklı olarak çay ve yer yer fındık ürettikleri belirlenmiştir. Arazi gezisi yapılan alanın büyük bir kısmında bahçelerde çay ekildiği görülmüştür. Ancak, fındık üretiminin özellikle bölgede her geçen gün daha da azaldığı belirtilmiştir.

Yukarı mahallelerde genç nüfus azalırken emekli olan kişilerin geri döndükleri ve aile evlerinde yaşamlarını devam ettikleri tespit edilmiştir.

Soru 6: Tarımda çalışanlar nereden geliyorlar?

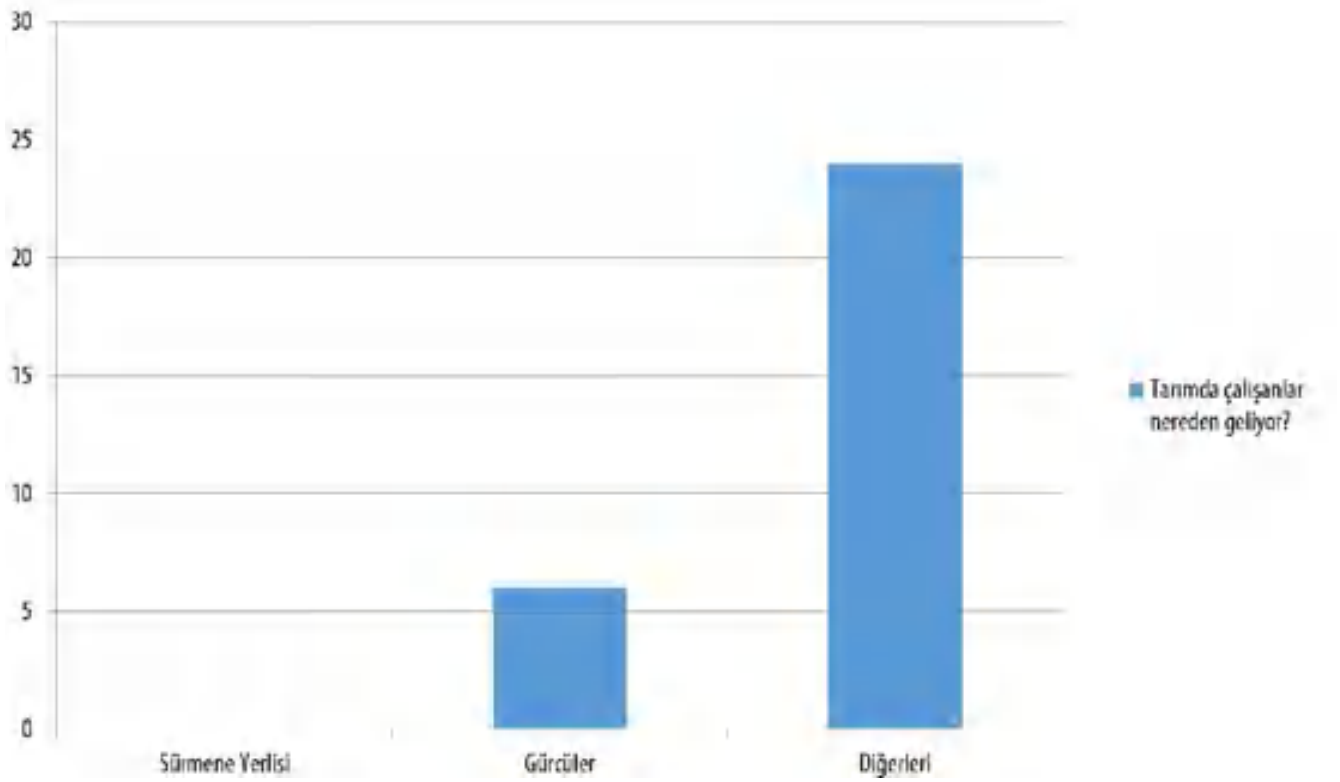

Grafik 10: Tarım Çalışanları Nereden Geliyor?

Bölgenin en önemli sorunlarından birisi olan nüfus kaybı, özellikle genç ve çalışan nüfusun gitmesiyle tarım çalışanlarını da büyük ölçüde etkilemiştir. Kendi tarlaları olmak üzere bölgedeki tarım alanlarında yerli çalışan sayısı oldukça düşük bir oranda yer almaktadır.

Bu durumda çay üreticileri dışarıdan gelen yerli ve yabancı çay toplayıcıları ile çalışmak durumunda kalıyorlar. Bu durumdan memnun olmadıklarını ve talep edilen ücretlerin çok yüksek olduğunu belirten üreticiler başka seçenekleri olmadığı için ya bu seçeneği kabu ettiklerini ya da hasat toplamadıklarını belirtmişlerdir.

Özellikle Gürcistan'dan gelen çalışanlar bölgede yer alırken, İç Anadolu'dan gelen çalışanlarda değerlendirilmektedirler.

Soru 7: Göç alıyor mu?

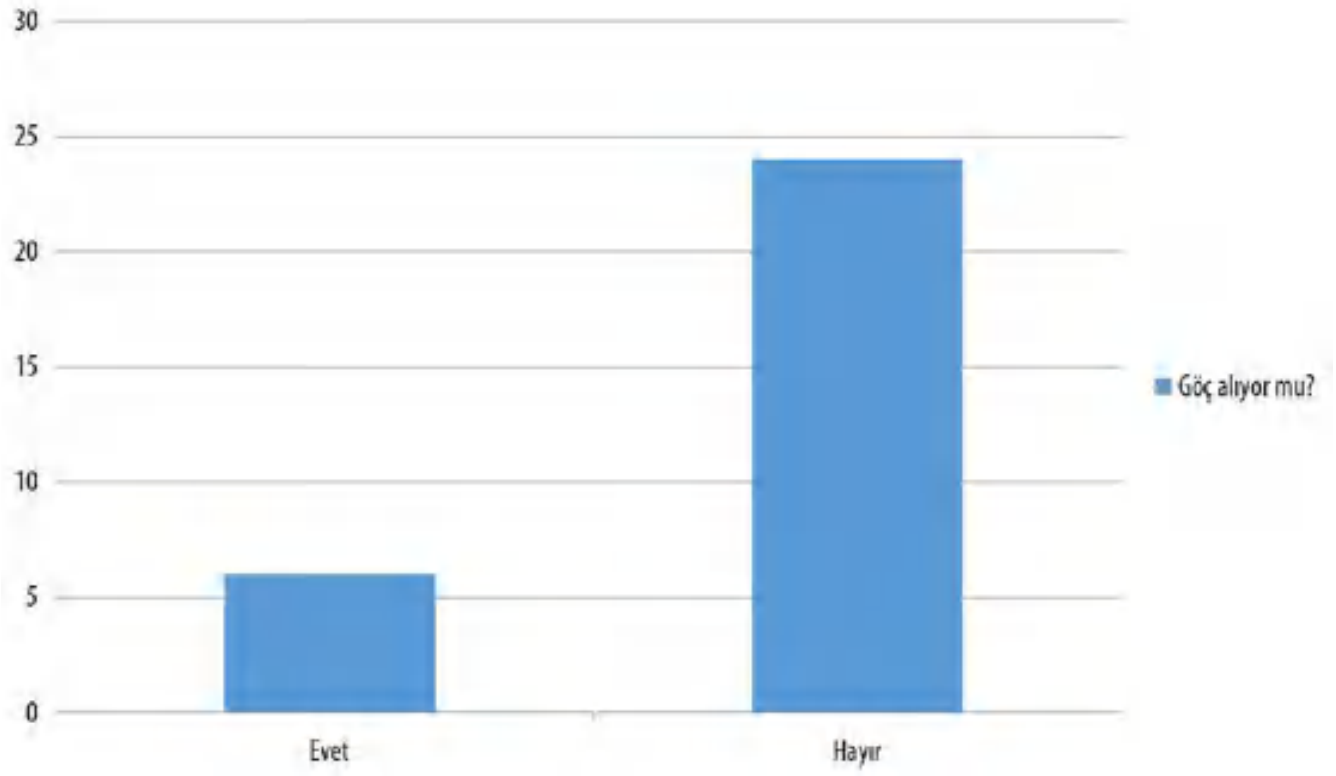

Grafik 11: Göç Alma-Verme Durumu

Çalışma alanı büyük bir oranda göç vermektedir ve anket sonuçlarında bu değerler net bir şekilde görülmektedir. Göç alma diye nitelendirilen durum, kent dışında yaşamış ve emekliliği gelen kişilerin tekrar eski yaşadıkları yere gelip yerleşmelerinden ibarettir.

Soru 8: Göç veriyor mu? Veriyorsa nereye?

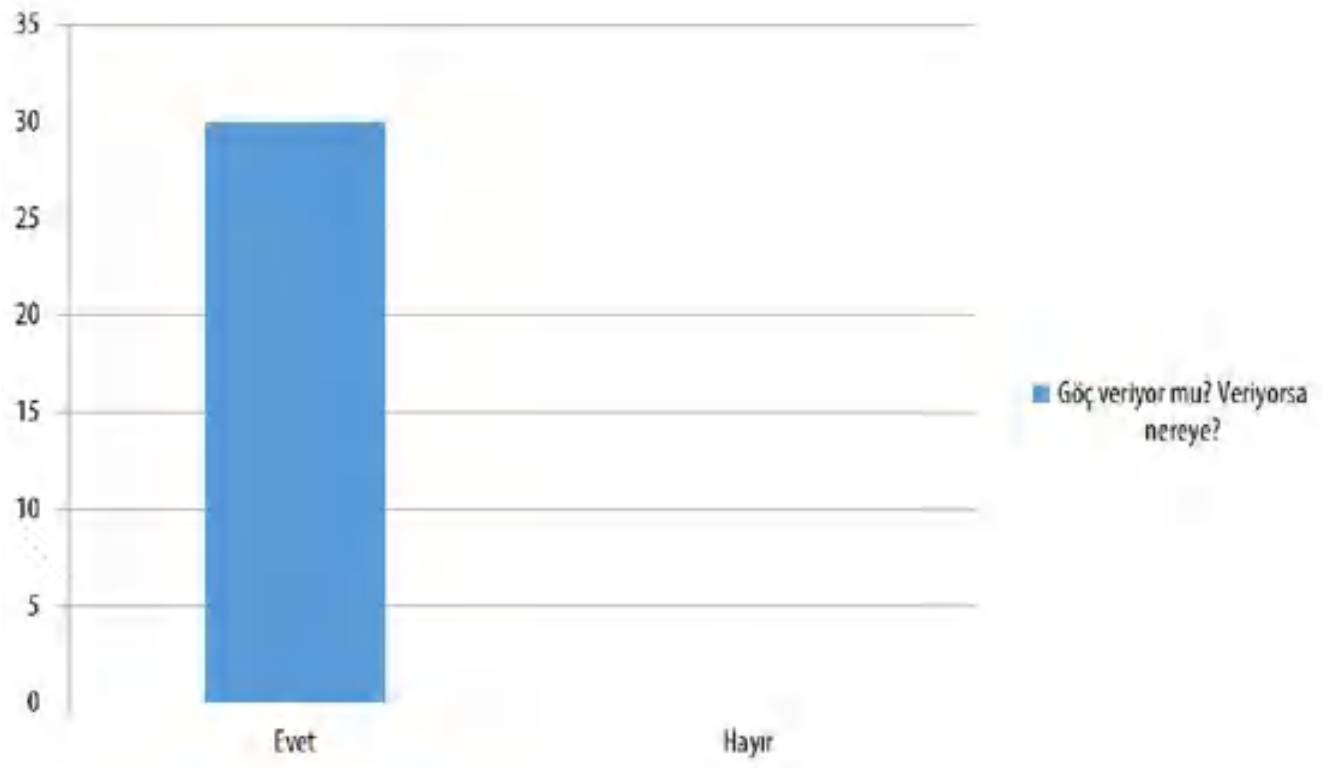

Grafik 12: Göç Verme Durumu

Çalışma alanı da dahil olmak üzere bölgede nüfus kaybı yaşanmaktadır. Özellikle genç nüfusun iş bulmak ve okumak için başka şehirlere gitmeleri bunun ana kaynağını oluşturmaktadır. Göç verilen şehirlerin başında İstanbul yer alırken, üretim ve sanayi tesislerinin bulunduğu Samsun ve Zonguldak İlleri de göç verilen iller arasında yer almaktadır.

Soru 9: İşsizlik sorunu var mı?

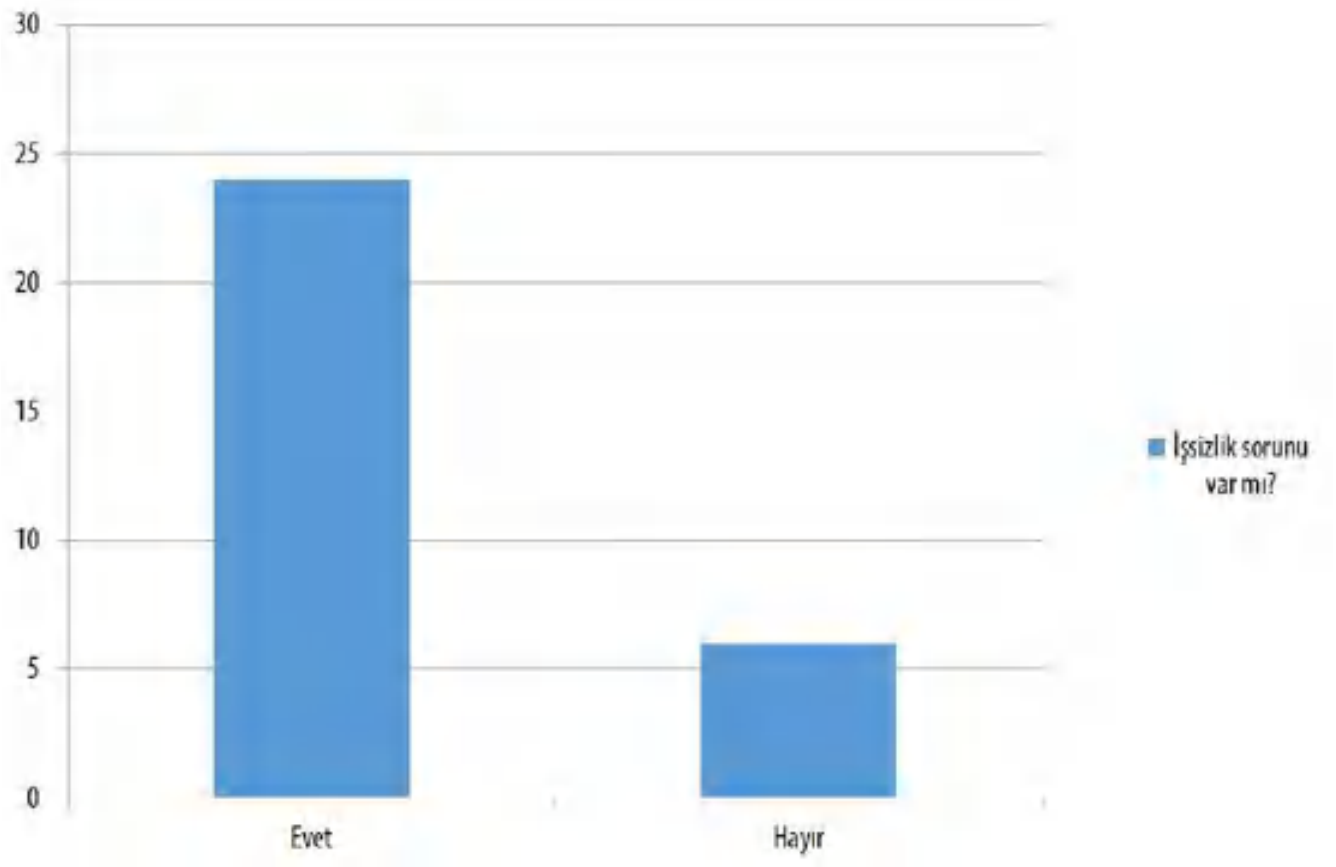

Grafik 13: İşsizlik

Türkiye genelinde 10,8 olan işsizlik oranı Trabzon ilinde 3,6 gibi düşük bir orana sahiptir. Ancak yaşanan ekonomik gelişmelerle birlikte çalışma alanındaki işsizlik oranında artış olduğu belirtilmektedir.

Soru 10: Sağlık hizmetlerine erişiminiz yeterli mi?

Grafik 14: Sağlık Hizmetlerine Erişim

Sağlık hizmetlerine erişim oranlarında memnuniyetin düşük olduğu belirlenmiştir. Kent merkezinde devlet hastanesi bulunmasına rağmen yukarı mahallede yaşayan vatandaşlar erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Soru 11: Güvenlik problemi yaşıyor musunuz?

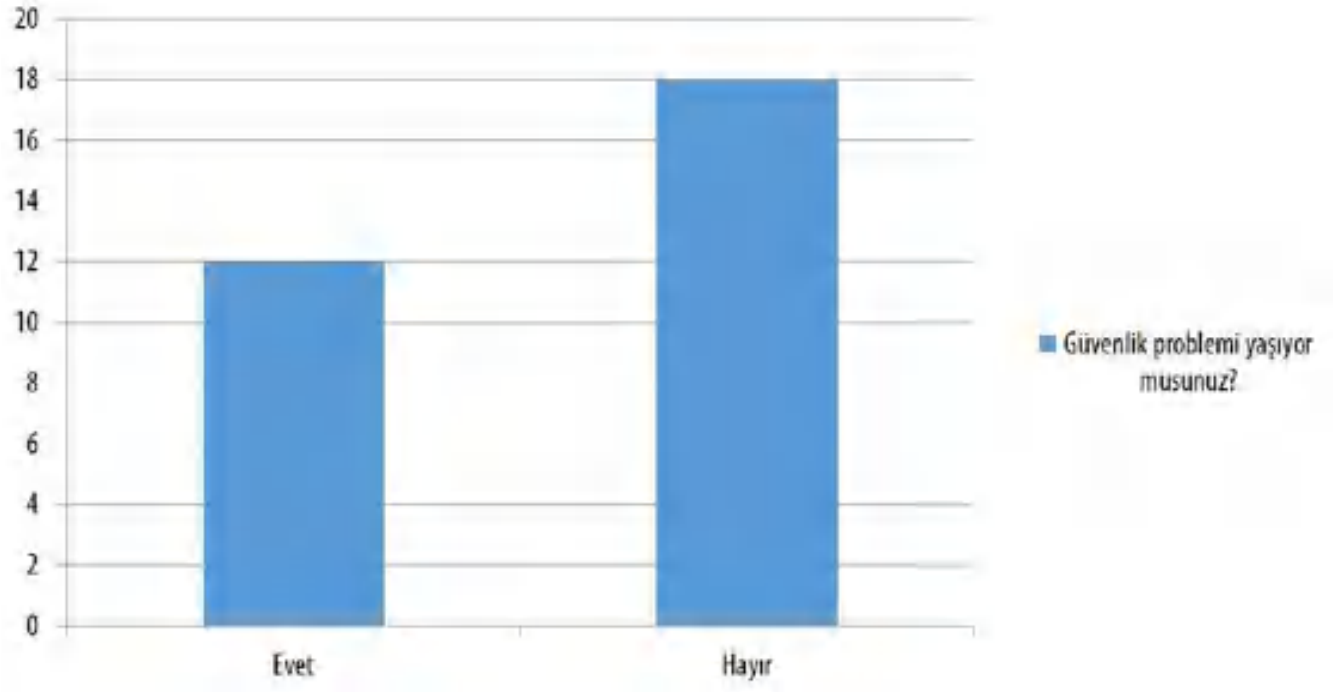

Grafik 15: Güvenlik Problemi

Çalışma alanı ve çevresinin güvenlik açısından sıkıntı yaşamadığı belirtilmiştir. Dış etkenlerden kaynaklanan bir sorunun yaşanmadığı bölgede, sorunların genelde halkın kendi aralarında olduğu görüşmüştür.

Soru 12: Yaz nüfusu ne kadar?

Yaz mevsiminde çalışma alanını kapsayan mahallelerde nüfusun 6000'i aştığı belirtilmiştir. Bölgede bulunan evlerin tamamı dolmaktadır.

Soru 13: Kış nüfusu ne kadar?

Kışın oldukça fazla nüfus kaybeden bölgede nüfusun 100'ün altına düştüğü, sadece 5-6 evin açık olduğu belirtilmiştir.

Soru 14: Mahallenizdeki yaşam kalitesi ile ilgili düşünceniz nedir?

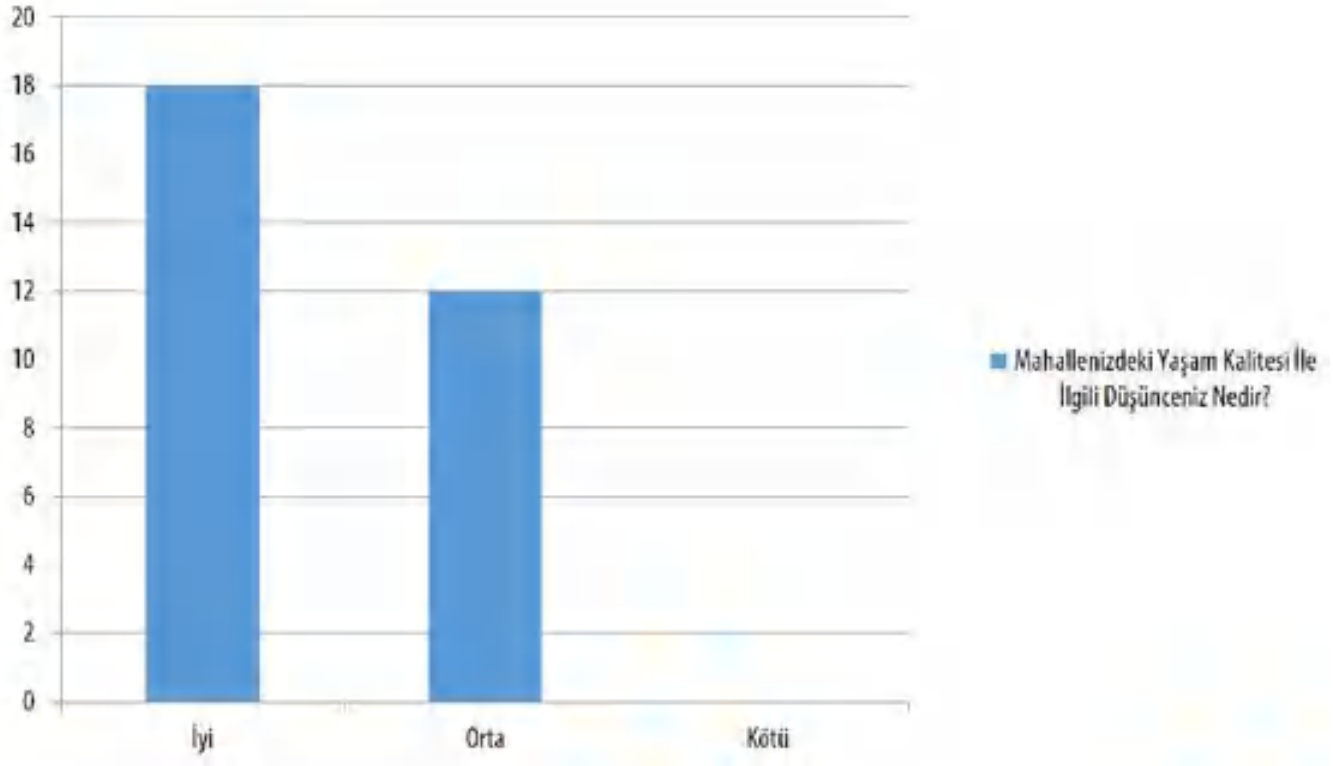

Grafik 16: Mahalledeki Yaşam Kalitesi

Yaşayanlar genel olarak yaşam kalitelerinden memnun olduklarını belirttiler. Anket yapılanların %60'ı yaşam kalitesinin iyi olduğunu söylerken %40'ı ise orta derece olduğunu söyledi.

Resim 4: Tarihi Kiliseden Turizm Aksı

SÜRMENE İLÇESİ KENT KIRSALI TURİZM GELİŞİM PLANLAMASI

TURİZME AÇILAN KAPI

Sürmene İlçesi proje güzergah, bölgenin sosyal, kültürel, tarihi, doğal ve ekonomik değerlerini canlandırıp ön plana çıkartacak ve bölgenin marka değerini arttıracak özellikler taşımaktadır.

Bölge; restore edilecek, düzenlenecek ve yeniden oluşturulacak alanlarla turistik değerleri ön plana çıkartacaktır. Çalışmanı alanında gerçekleştirilen olan çalışma, istihdam yaratarak genç nüfusun göç etmesini engellemeyi amaçlaktadır. İş olanaklarının artacağı bölge ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan da pozitif olarak etkilenecektir.

Resim 5: Turizm Aksından Görüntüler

Turizm açısından önemli noktalardan bir tanesi haline gelen Doğu Karadeniz Bölgesi, bu potansiyelin değerlendirilmesi açısından büyük bir fırsata sahiptir. Mevcut olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerlerin hem korunması, hem de geliştirilmesi ile birlikte bölgenin de kalkınmasında avantaj sağlanacaktır.

PROJE ALANI ANALİZLERİ

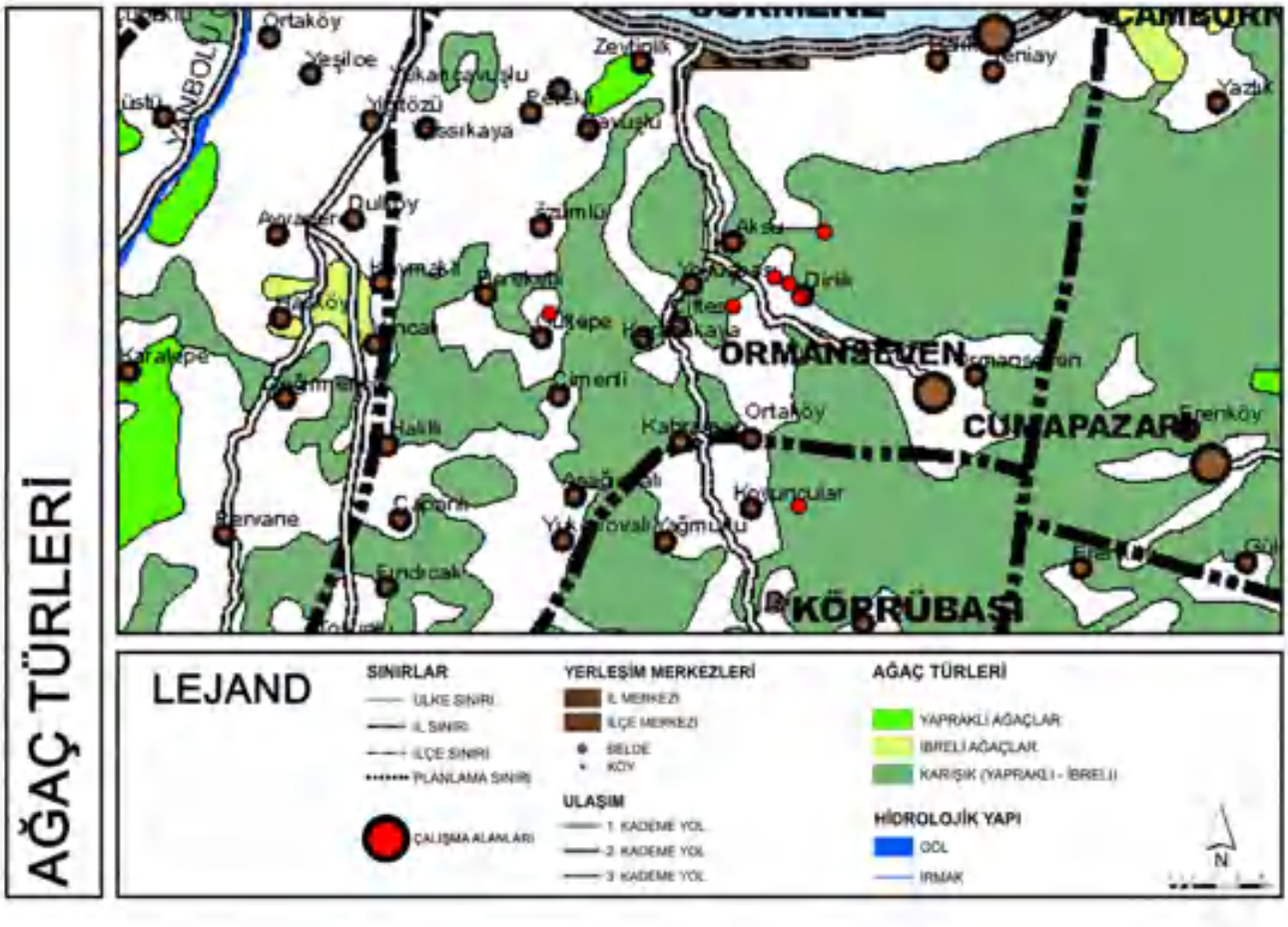

Harita 19: Ağaç Türleri Analizi

Yoğun orman alanlarına sahip olan çalışma alanı güzergahı üzerinde yapılan ağaç türleri analizinde bölgedeki yapının ağırlıklı olarak karışık ağaç türlerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu karışık ağaç türleri arasında yapraklı ve ibreli ağaç türlerinin bir arada bulunduğu görülmektedir.

İbre yapraklı ağaçlar daha çok çalışma alanının batısında ve Rize İli'ne doğru giderken görülmektedir. Araklı - Kavaklıdere Yolu'nun özellikle giriş kesimlerinde ise yapraklı ağaçların daha yoğun olduğu görülmektedir.

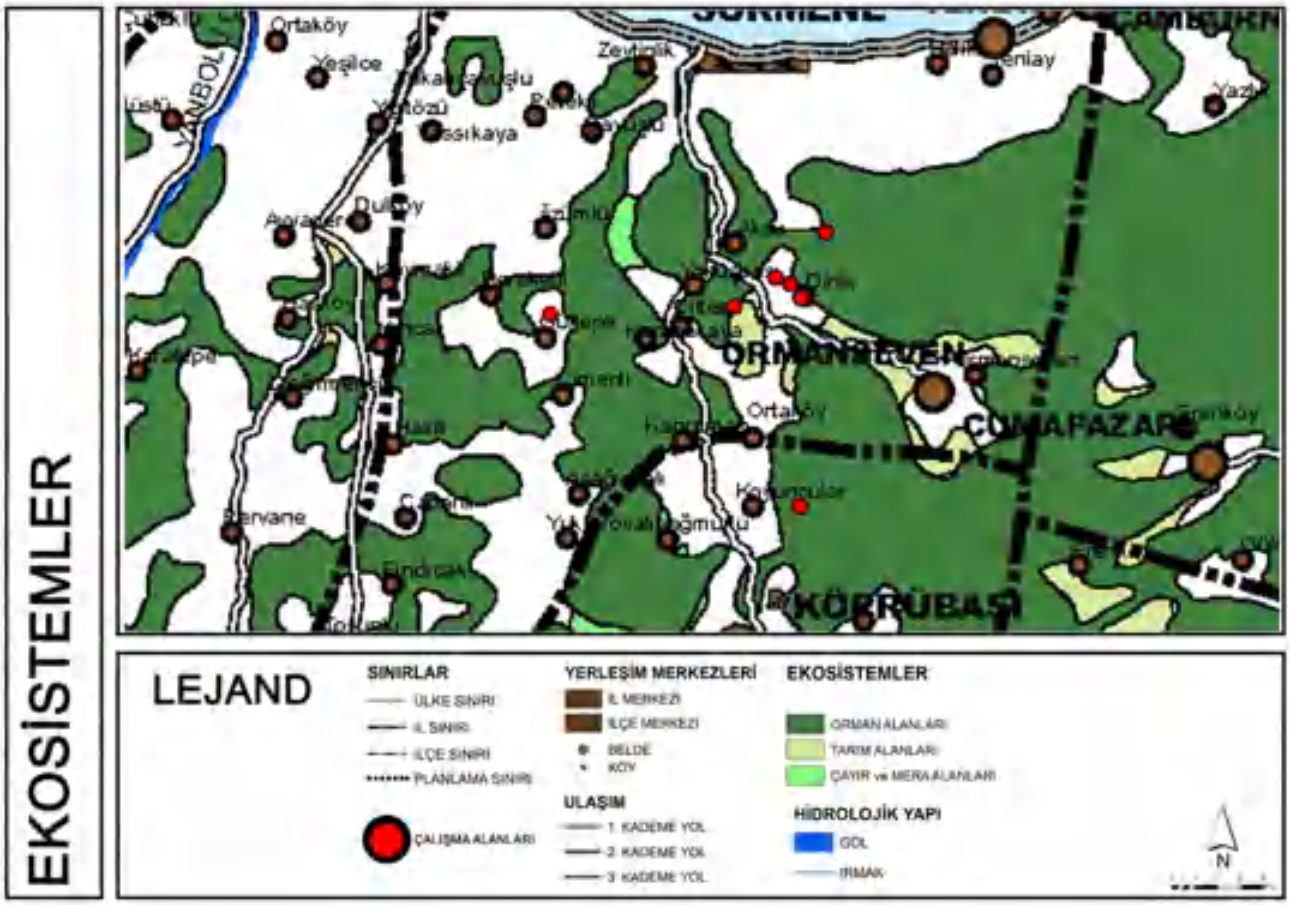

Harita 20: Ekosistemleri Analizi

Çalışma alanı ekosistemler analizinde orman alanları, tarım alanları ve çayır mera alanları gibi önemli alanların dağılımı belirtilmiştir. Buna göre alanın büyü bir kısmı orman alanlarından oluşurken yer yer tarım alanları ile mera alanlarına da rastlanmaktadır.

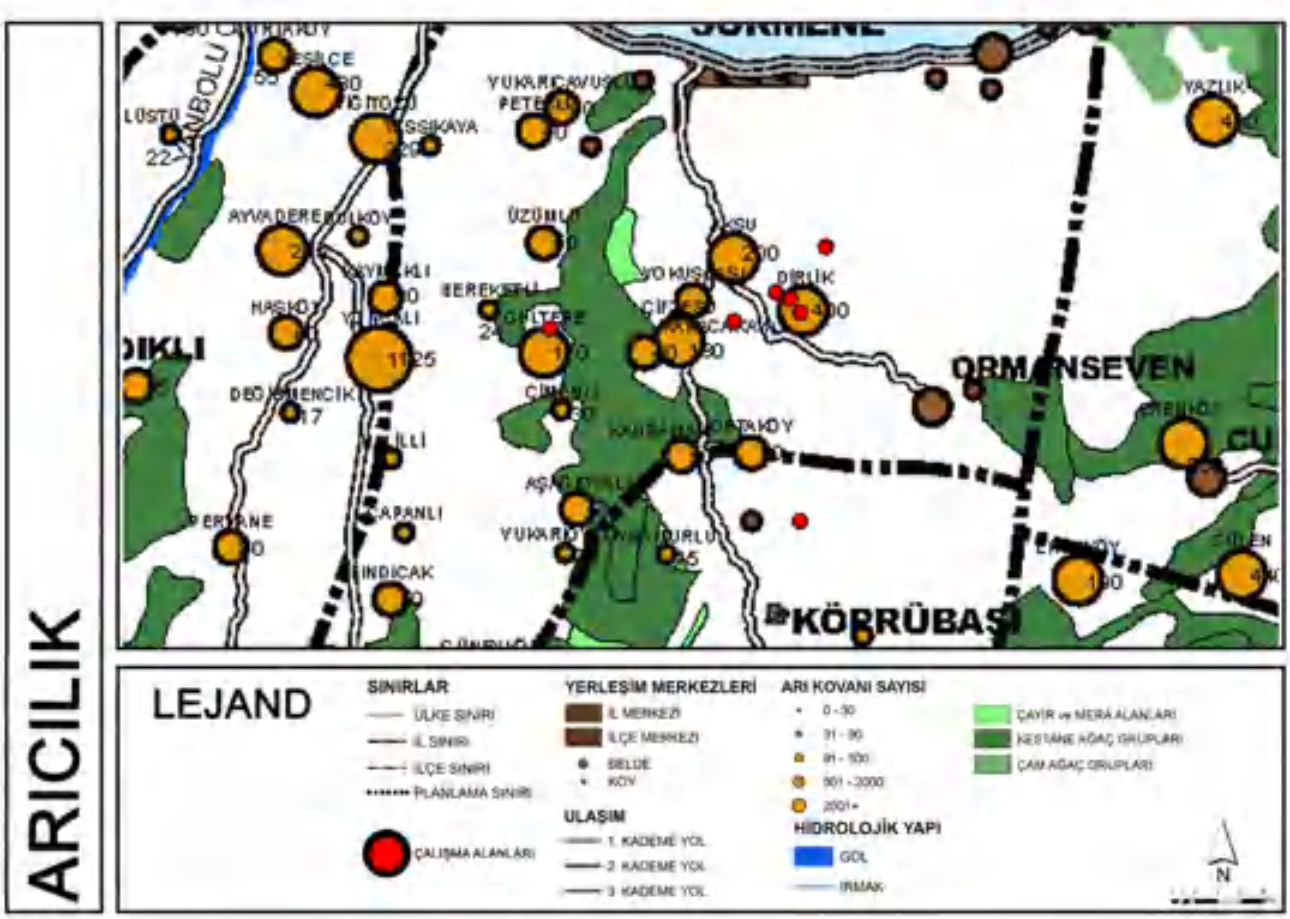

Resim 6: Arıcılık Analizi

Arıcılık analizi, tespit edilen arıcılık faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı yerleri göstermektedir. Özellikle Dirlik Mahallesi'nde yoğun olarak görülen arıcılık faaliyetleri yerel halk tarafından yapılmaktadır. Aksu Okul Alanı ve Dirlik Cami Alanında yoğun olarak görülen arıcılık faaliyetleri ticari faaliyetlerin gelişimi açısından da önemlidir.

Resim 7: Aksu Okul Alanında Bulunan Petekler

Resim 8: Arı Kovanları

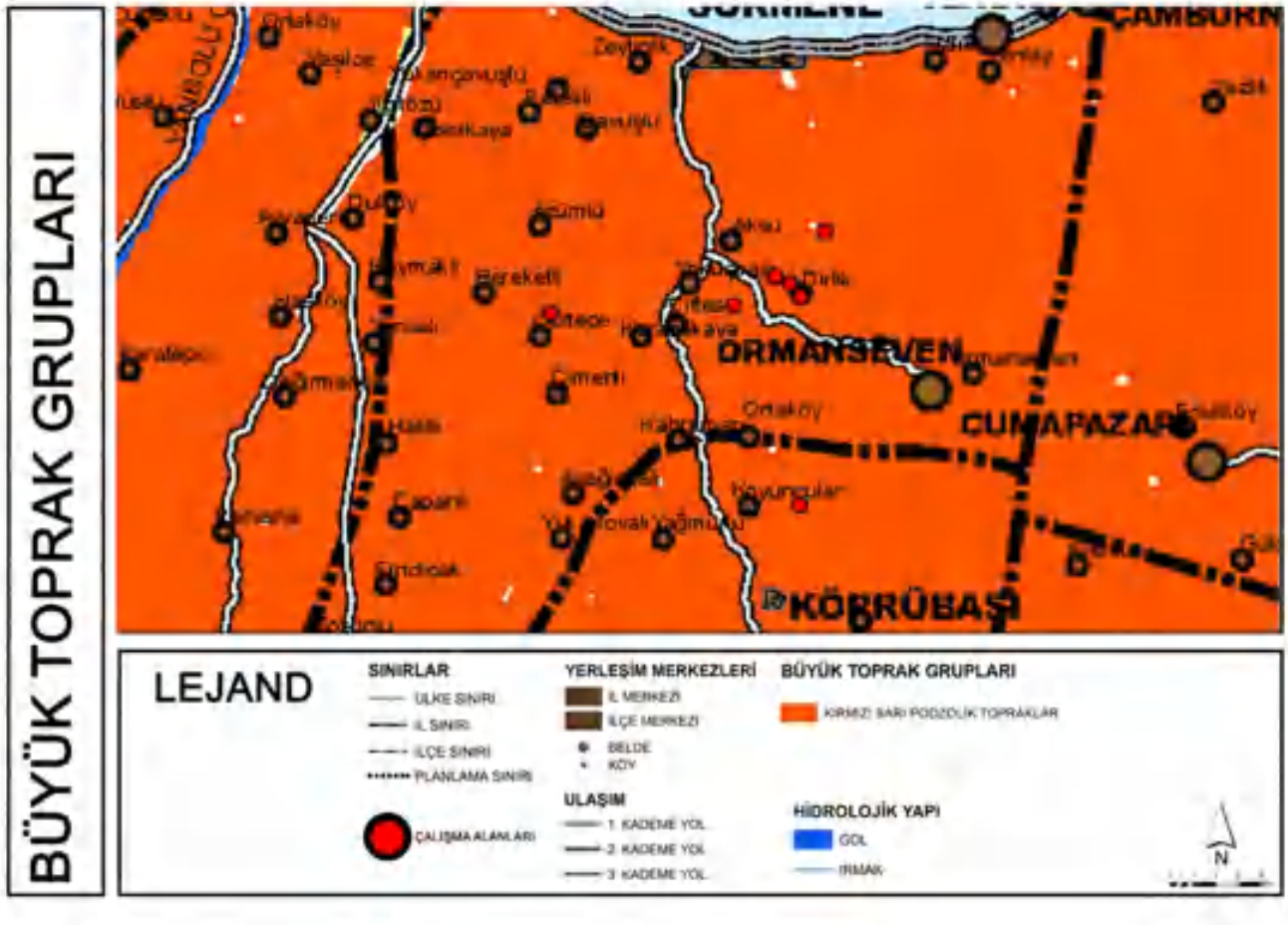

Harita 21: Büyük Toprak Grupları Analizi

Çalışma alanının neredeyse tamamı kırmızı sarı podzolik topraklardan oluşmaktadır. Bu toprak türünün özelliği şöyle açıklanabilir: "iyi gelişmiş ve iyi drene olan bu topraklar asit reaksiyonludur. Doğal bitki örtüsü ormandır. Üstte ince bir organik kat bulunur. Alt toprakta kil daha fazladır ve aynı zamanda demir, alüminyum ve mangan oksitler birikmiştir. Çeşitli ürünler yetiştirilen bu topraklar çaydan başka ürünler için kireçleme gerektirir".

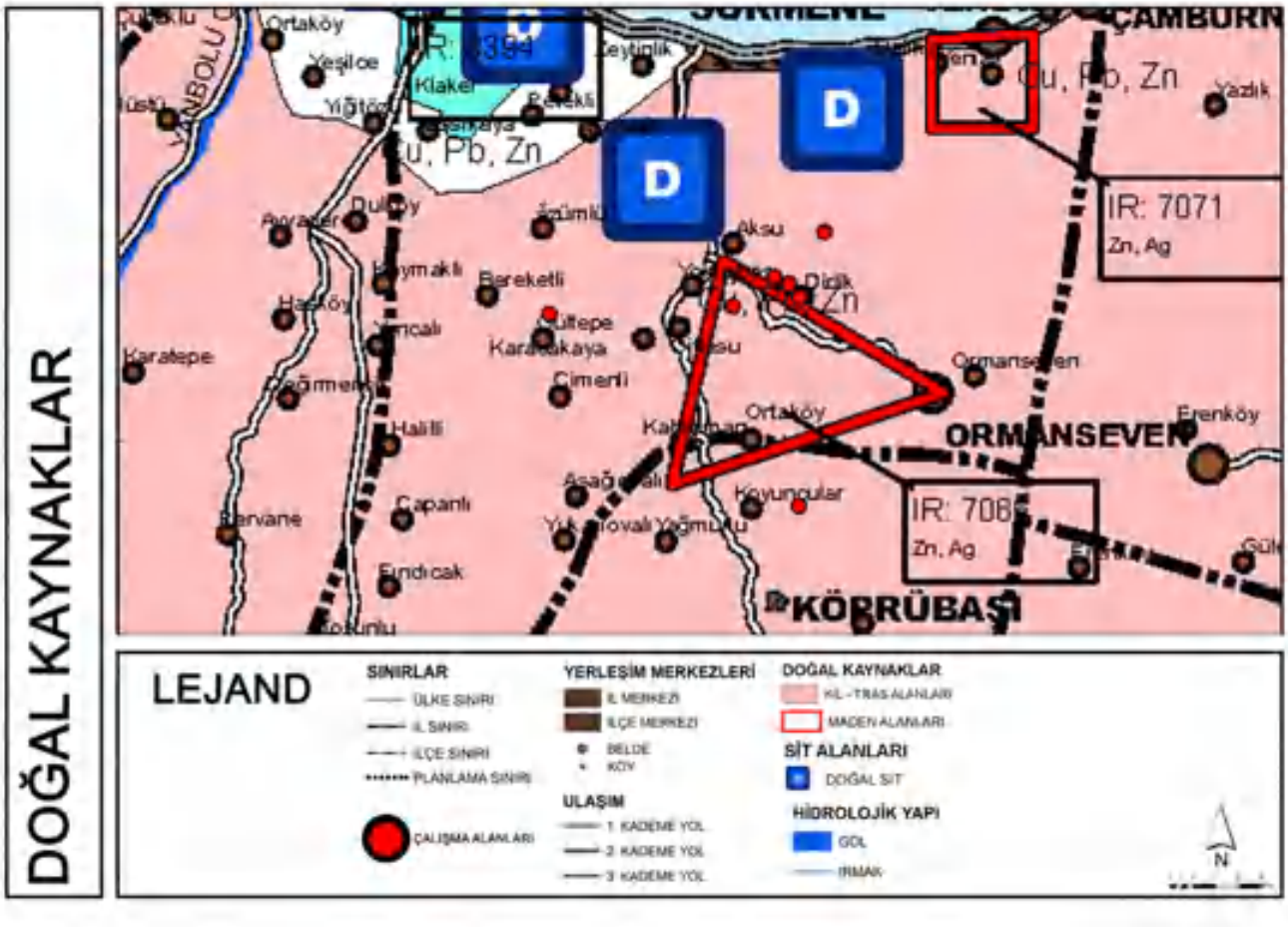

Harita 22: Doğal Kaynaklar Analizi

Çalışma alanının büyük bir kısmı kil - tras alanlarından oluşmaktadır. Ayrıca bölgede bulunan maden alanı da günümüzde hala aktiftir. Buradan çıkarılan madenler yine Sürmene İlçesi'nde işlenerek dağıtılmaktadır.

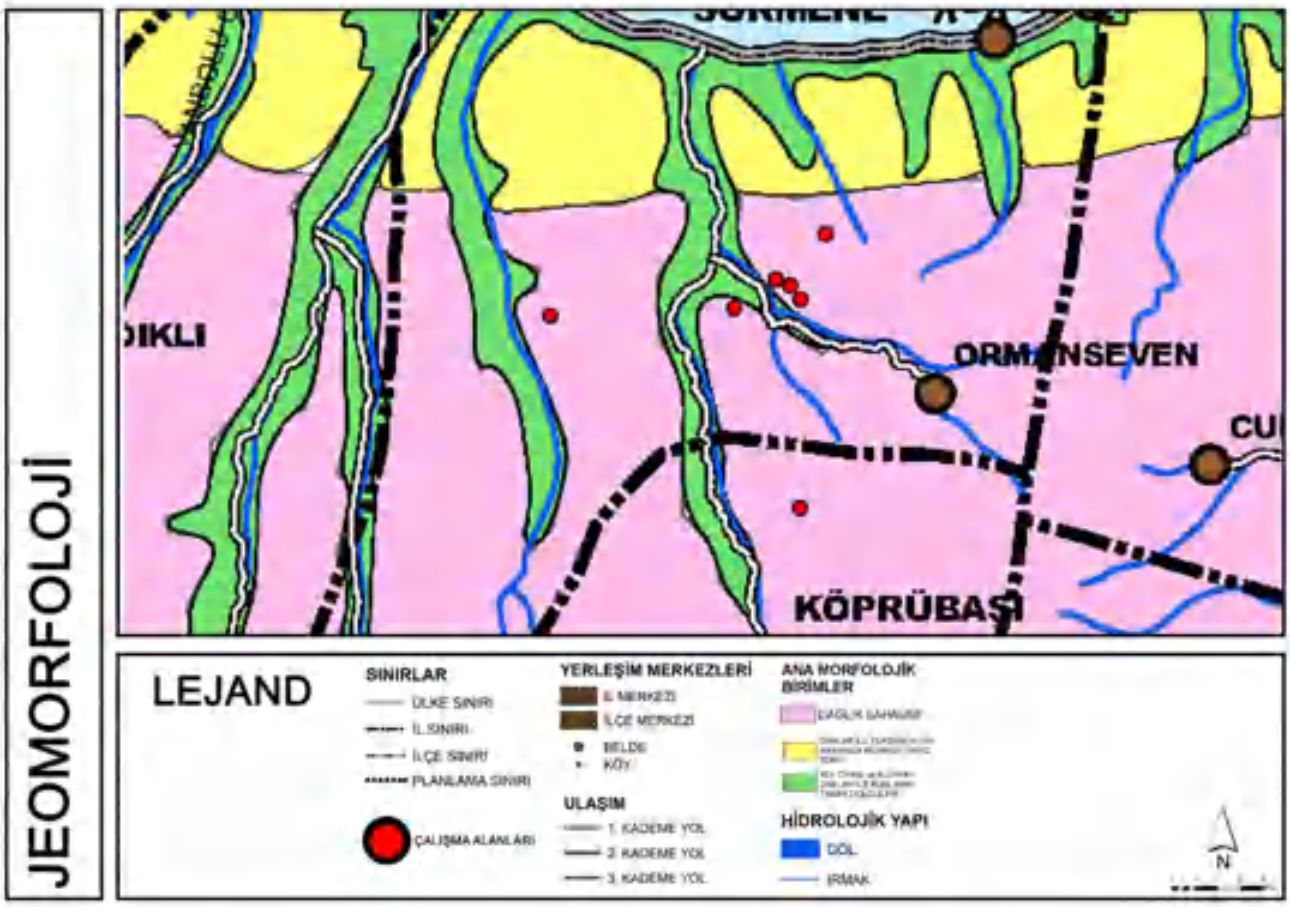

Harita 23: Jeomorfoloji Analizi

Çalışma alanında yer alan pilot bölgelerin tamamı, önemli destinasyon odaklarının da büyük bir kısmı dağlık sahalarda yer almaktadır. Kıyı kesimleri ile vadiler alüvyal ovalardan oluşmaktadırlar. Özellikle bağlantı yolları bu alanların içinde yer almaktadırlar. Dağlık sahalar ile Alüvyal ovalar arasında kalan alanlar ise bilimsel geçiz zonu olarak belirtilmiştir.

Resim 9: Alüvyal Ovalar

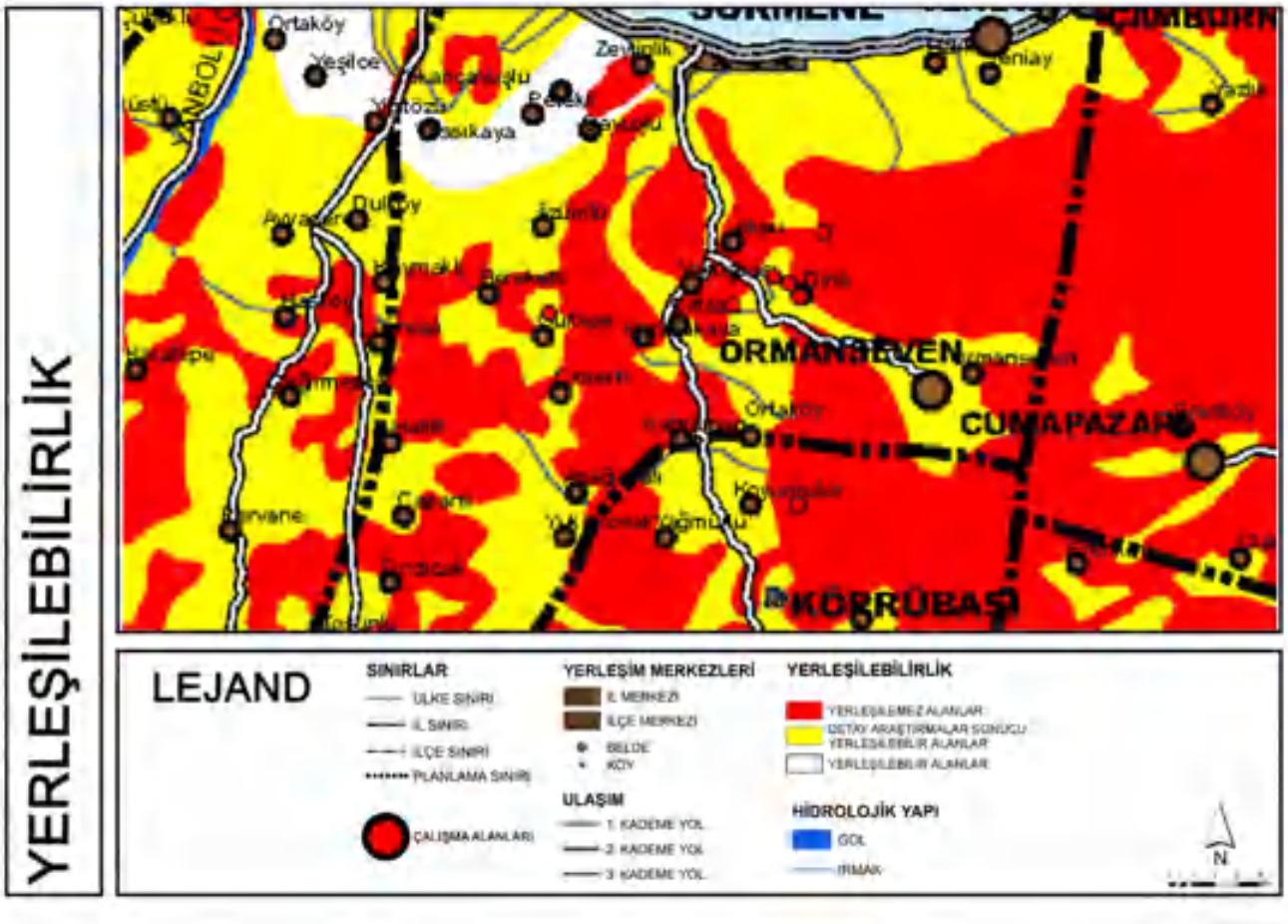

Harita 24: Yerleşilebilirlik Analizi

Risk teşkil eden alanlar, doğal özelliklerinden ötürü korunması gereken alanlar ve yüksek eğimli araziler yerleşilemez alanlar olarak belirtilmiştir. Bunun dışında jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerden dolayı yerleşilmeden önce detaylı araştırma yapılması gereken alanlar ise özellikle pilot bölgelerin olduğu yerlerde görülmektedirler. Bundan yararlanılarak, proje önerileri getirilen alanların yapılaşma ve benzeri konularda gerekli araştırmaların yapılması ve önlemlerin alınmasının ardından çalışılabilecek alanlar olarak gözükmektedir.

Bu alanlar içinde yer alan tarihi alanların restorasyon çalışmaları için ise herhangi bir engel bulunmamaktadır.

SÜRMENE İLÇESİ KENT KIRSALI TURİZM MASTER PLANI

Harita 25: Çalışma Alanı Konumu ve Merkezlere Uzaklığı

Proje alanı Trabzon Havalimanı'ndan 33 km uzaklıkta yer almaktadır. Araç ile yaklaşık 32 dakika süren bir yolculuktan sonra Sürmene merkeze ulaşılabilmektedir. Rize merkezinden ise 40 km uzaklıkta olan ilçe merkezi çalışmanın başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

Ayrıca bölgede bulunan limanlar değerlendirilerek şehir merkezleri dahil olmak üzere Çevre Düzeni Planı'nda da belirtilen güzergahlar ile deniz taşımacılığı da kullanılarak Sürmene'ye ulaşım sağlanabilmektedir.

Sürmene Belediye binasının yakınlarda oluşturulması planlanan "El Sanatları Sergi ve Tanıtım Merkezi" turizm destinasyonunun başlangıç ve bitiş noktası olarak belirlenmiştir. Günübirlik geizler için bir ring, yatılı seyahatlar için ise bir odak noktası olarak planlanmıştır.

Çalışma kapsamında Sürmene Belediyesi tarafından 5 ana pilot bölge, toplamda 7 adet nokta belirlendi. Bunlar;

- Gültepe Mahallesi, cami ve okul alanı,
- Aksu okul alanı,
- Orta Mahalle, 257 ada, 32 parsel,
- Dirlik Mahallesi;
  - ◊ Tarihi Kilise
  - ◊ Cami (Kiliseden dönüştürülmüş)
  - ◊ Taş okul
- Koyuncular Mahallesi, anıt ağaç

Harita 26: Pilot Bölgeler

Turizm Aksı ile birlikte canlandırılması planlanan pilot bölgeler arasında oluşturulan Turizm Kuşağı pilot bölgeleri birbirine bağlarken arada kalan önemli odak noktalarının da canlandırılması ve değerlendirilmesini hedeflemektedir.

Harita 27: Önemli ve Bağlantılı Alanlar

Turizm Kuşağı üzerinde mevcutta bir çok önemli ve birbiriyle bağlantı alanlar bulunmaktadır. Turizm Master Planı kapsamında ilçe belediyesi tarafından belirlenen pilot bölgelerin yanı sıra, bu önemli alanların dikkate alınması ve değerlendirilmesi hem tarihi dokunun korunması ve değerlendirilmesi, hem de ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması açısından Sürmene İlçesi'ne has özelliklerin tanıtılmasını açısından önemlidir.

Günümüze kadar yapılan çalışmalarla birlikte film platosu olarak değerlendirilmesi planlanan Gültepe Mahallesi önemli bir odak ve destinasyon noktasıdır. Turizm Kuşağı üzerinde bulunan tarihi çeşme, Osmanlı dönemine ait kaybolmaya yüz tutmuş değerlerden bir tanesidir.

Dirlik Mahallesinde yer alan önemli noktalar oldukça önemli tarihi, doğal ve kültürel bir destinasyon noktası oluşturmaktadır. Ancak, şu anda terk edilmiş ve atıl durumda olan bu özellikli alanlara gerekli müdahaleler yapılmaz ise yok olmak ile yüz yüze kalacaklardır.

Köprübaşı Sürmene Yolu üzerinde bulunan atölyeler Sürmene'ye has ürünlerin üretildiği, fakat yeterli rağbetin olmamasından ötürü kapanmaya yüz tutmaktadırlar. Yeni düzenlemeler ve çalışmalar ile gelecek turistlere yine bölgeye has ürünlerin üretildiği atölyelerin canlandırılması

hedeflenmektedir. Böylece ekonomik kalkınma ve istihdamın artması bir nebze sağlanmış olacaktır. Ayrıca, burada üretilen ürünlerin bir kısmının Sürmene merkezinde oluşturulması hedeflenen El Sanatları Sergi ve Tanıtım Merkezi'nde de sergilenecektir.

Harita 28: Çalışma Alanı Mesafe ve Güzergahları

Araklı - Kavaklıdere Yolu ve Köprübaşı - Sürmene Yolu arasında bir ring oluşturan proje alanında son odak noktası olan Koyuncular Köyü Anıt Ağaç Alanı ile Kent merkezi arasında yaklaşık 13 km'lik bir mesafe bulunmaktadır. Yine iki ana arterin birbiriyle bağlantı noktaları arası ise yaklaşık olarak 5 km'lik bir mesafeye sahiptir. Arazinin eğimli olmasından ötürü ulaşım mesafe ve sürelerinin değiştiği proje alanında bu güzergahlar arasında yol düzenleme çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Özellikle bazı yolların 3 m'ye kadar düşmesi sadece bölgedeki turizm taşımacılığı için değil yerel halk için de önem arz etmektedir.

Köprübaşı - Sürmene Yolu üzerindeki ilk güzergahlarından birisi olan Zarha ve 257 ada, 32 parsel yükseklik ve konum itibariyle çok önemli bir vista ve seyir alanı özelliğine sahiptir. Kent merkezinden yaklaşık 4,57 m'lik bir mesafede bulunan bu alandan kent merkezi ve Karadeniz rahatlıkla izlenebilmektedir.

Resim 10: Orta Mahalle, 257 ada, 32 parselden Karadeniz ve Sürmene

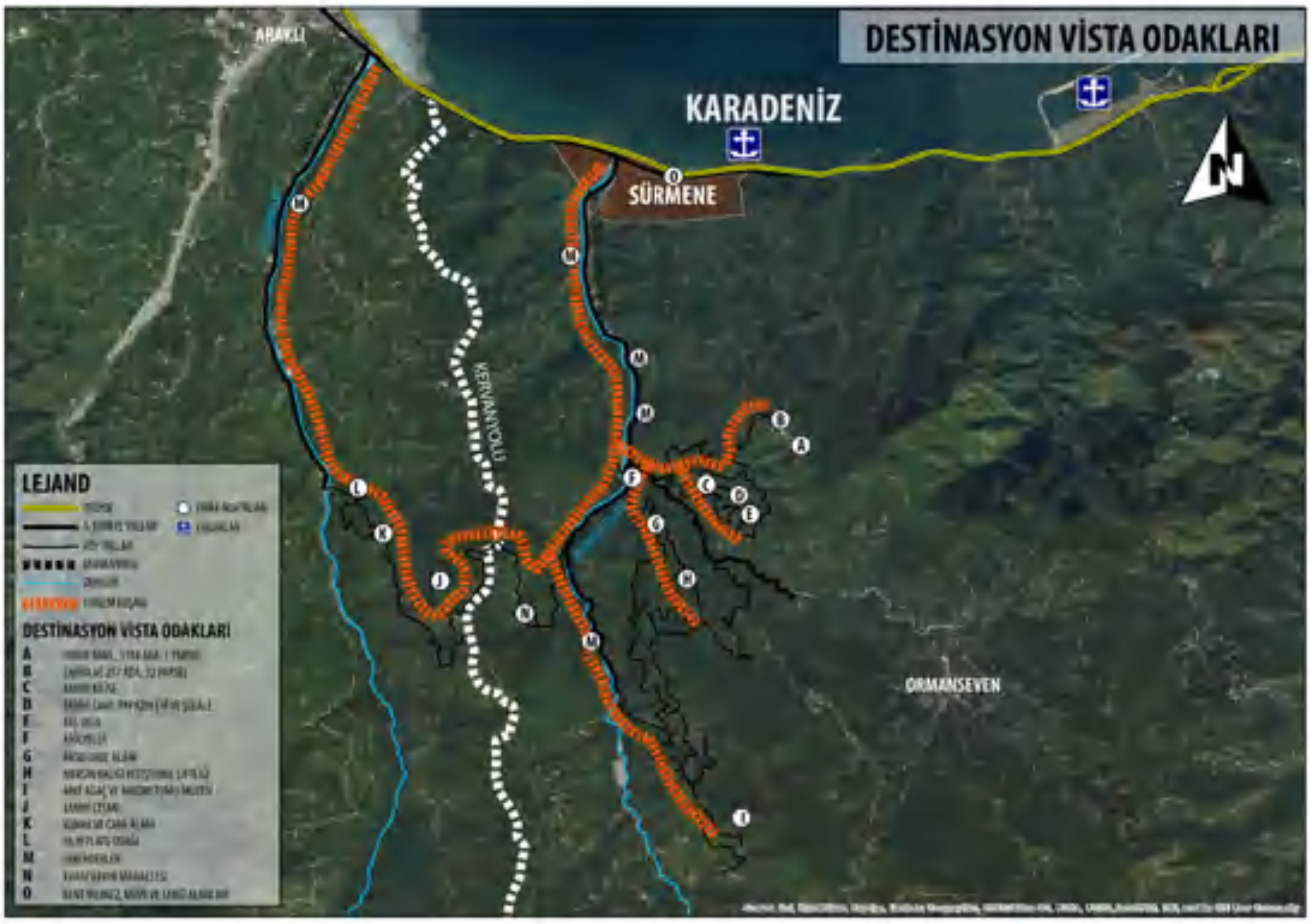

Harita 29: Destinasyon Vista Odakları

Destinasyon Vista Odakları, Turizm Kuşağı üzerinde bulunan ve proje kapsamında inceleme ve önerilerin geliştirileceği alanlar olarak belirlenmiştir. Hepsi birlikte bir bütün oluştururken, tek başlarına da ayrı özelliklere sahip olan bu alanlar projenin tarihi, doğal, kültürel ve ekonomik değerlerini oluşturmaktadırlar.

Bu alanlar;

A. Dirlik Mah., 1184 Ada, 1 Parsel

B. Zarha ve 257 Ada, 32 Parsel

C. Tarihi Kilise

D. Tarihi Cami, Papazın Evi ve Şelale

E. Taş Okul

F. Atölyeler

G. Aksu Okul Alanı

H. Mersin Balığı Yetiştirme Çiftliği

I. Anıt Ağaç ve Arboretumu Müzesi

J. Tarihi Çeşme

K. Konak ve Cami Alanı

L. Film Plato Odağı

M. Serenderler

N. Karacakaya Mahallesi

O. Kent Merkezi, Müze ve Sergi Alanları

Harita 30: Destinasyon Vista Odakları

Çalışma alanları Turizm Kuşağı üzerinde bir bütünlük oluştururken kendi aralarında da farklı özelliklere sahip alanlar olarak nitelik sahibi olmuşlardır. **Film Platosu** olarak tasarlanan alan günümüzde de dizi ve filmlerde kullanılan önemli alanlardan birisi olarak yer almaktadır. Bu alan konak ve cami alanın değerlendirilmesi ve diğer nirengi noktalarının da korunup restore edilerek farklı cazibe odaklarına dönüştürülmesi olarak düşünülmüştür.

Gastronomi ve Dinlenme Odakları, Manahoz Deresi ve Küçükdere Çayı üzerinde yer alan özellikli noktaların serender ve nitelikli yapılar ile değerlendirilip dinlenme ve yeme-içme alanları olarak

oluşturulmasını kapsamaktadır. Bu alanlarda özellikle Sürmene İlçesi'ne ait **Sürmene Mutfağı** başlığı altında belirtilen lezzetlerin gelen ziyaretilere sunulduğu alanlar olarak düşünülmüştür. Bu bölgelerde aynı zamanda **Mersin Balığı Yetiştirme Çiftliğinin** ürünlerinin de değerlendirilmesi sağlanacaktır.

Tarihi ve Doğal Destinasyonlar restorasyona ihtiyacı olan tarihi niteliği oldukça yüksek yapıları barındıran alanlardan oluşmaktadır. Bu alanların restorasyonu ile koruma kullanma dengesi sağlacanak ve gelen ziyaretçilere tarihin, doğanın ve kültürün bir arada olduğu bir deneyim yaşatacaktır.

Sağlık Köyü Organik Çiftlik Evleri, Karacakaya Mahallesi'nin bulunduğu ve öncelikli projelerin hazırlanmasının hedeflendiği alandır.

Kent merkezinde **El Sanatları Sergi ve Tanıtım Merkezi** oluşturulması düşünülmektedir. Burada, **Yerel Ürün Üretim Merkezleri**'nde üretilen ürünlerin sergi ve tanıtımları yapılacaktır. Gerekli revizyonlarla tekrar ekonomiye kazandırılan Y**erel Ürün Üretim Merkezleri** Sürmene'ye ait **Sürmene'ye Özgü Üretimler** başlığı altında incelenen ürünlerin üretilip pazarlanmasını amaçlamaktadır.

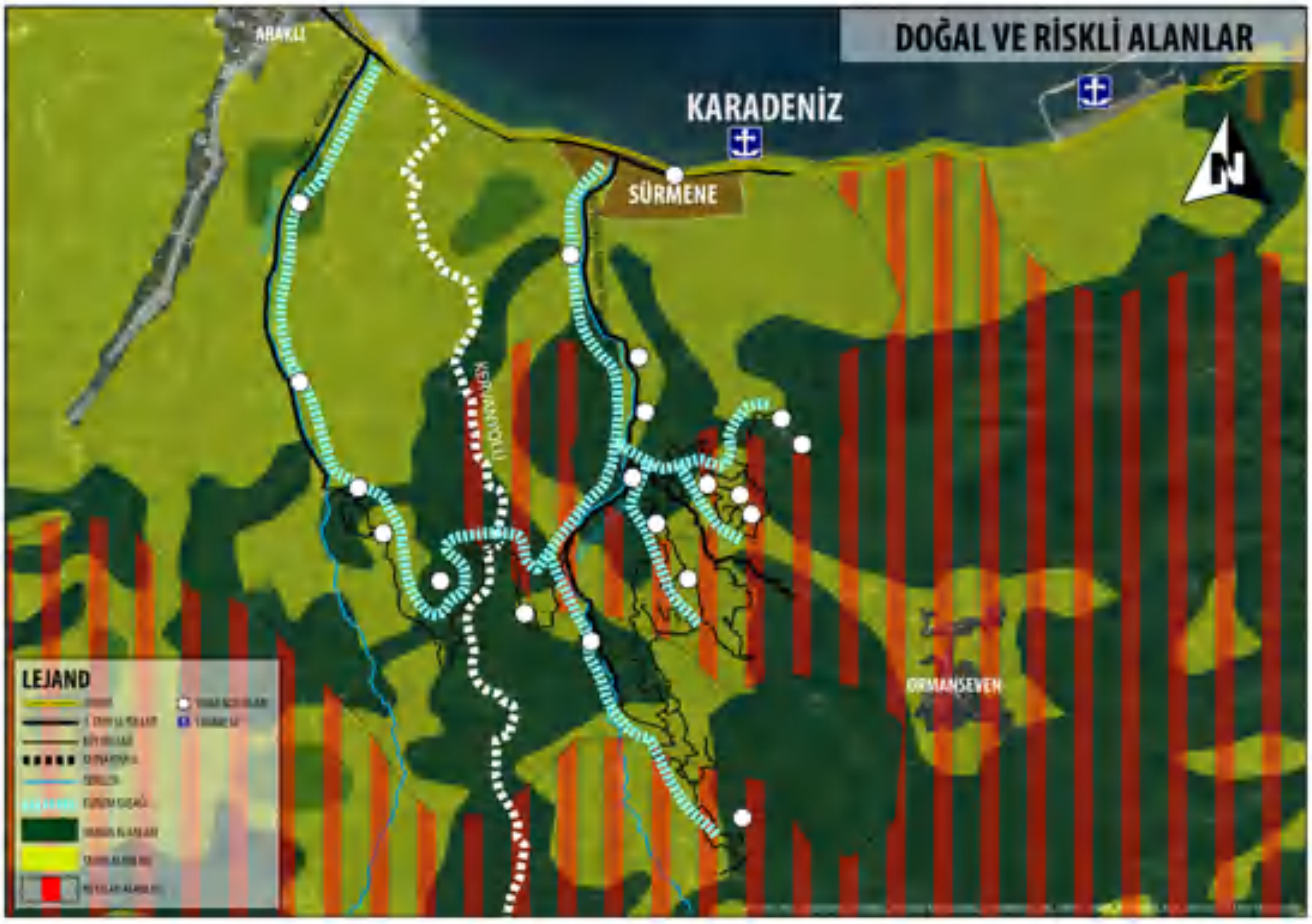

Harita 31: Doğal ve Riskli Alanlar

Çalışma alanlarının Çevre Düzeni Planı'ndan gelen veriler ışığında orman ve tarım alanlarından etkilenen bir coğrafya üzerinde kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca heyelan riski taşıyan alanlardan da etkilenen bazı bölgeler, bu alanlarda gerçekleştirilecek projelerin bu riskleri göz önünde bulundurulup da hazırlanmasını gerektirmektedir.

Harita 32: Yükseklik Haritası

Çalışma alanı 0 rakımdan başlayarak 1250 rakıma kadar yükselen bir aralıkda gerçekleşmektedir. Özellikle Kervan Yolu'nun geçtiği güzergah tamamen tepeleri kapsamaktadır. Manahoz Deresi ve Küçükdere Çayı'nın üzerinden geçen aks vadilerden başlayarak yükselme eğilimi göstermektedir.

Oldukça eğimli bir arazi yapısına sahip olan çalışma alanının büyük bir çoğunluğu %25-45 arası bir eğe sahiptir. Destinasyon Odakları'nın seçildiği alanlar genelde %15-25 eğime sahip alanlardan seçilmiştir. Bu alanlar arasında yer yer %1-5 ve 5-15 eğime sahip alanlarda bulunmaktadır.

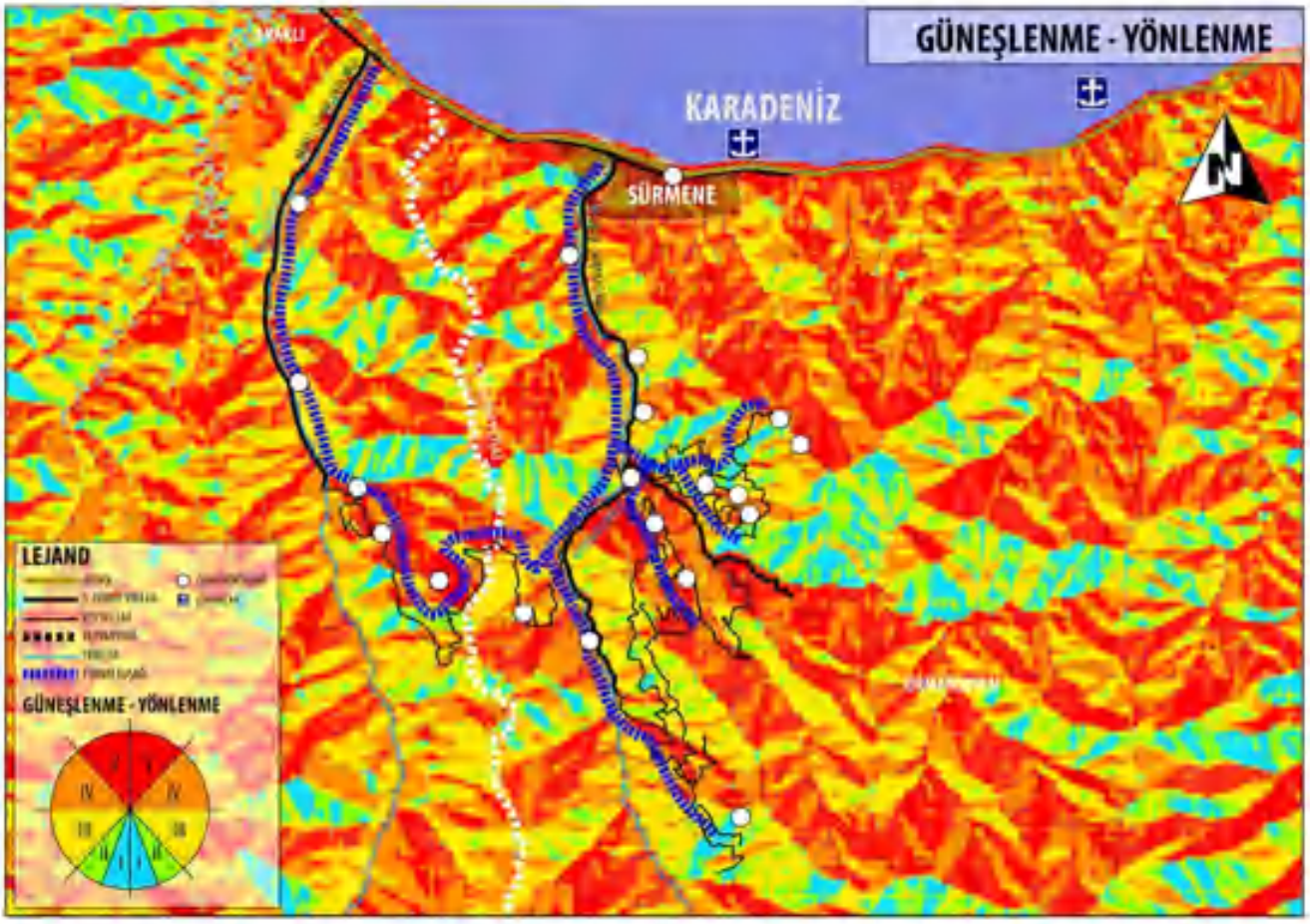

Harita 33: Eğim Haritası

SÜRMENE KENT KIRSALI TURİZM GELİŞİM ANA PLAN

Sürmene Kent Kırsalı Ana Planı'nın amacı her birisinin farklı özelliği olan birbiriyle bağlantılı destinasyon odaklarının ulaşılabilir hale getirilip birer cazibe merkezleri haline gelmesini sağlamaktır. Gelen ziyaretçiler günübirlik ya da konaklayarak buranın özelliklerinden faydalanabilmektedirler. Güzergah üzerinde ring şeklinde çalışan shuttle servisleri kullanılırken, ziyaretçiler kendi araçları ya da özel servislerle de burala ulaşabilmektedirler.

Harita 34: Kent Kırsalı Turizm Aksı Ana Plan Çalışmaları

Ring özelliklerine sahip olan çalışma alanında giriş güzergahına göre farklı sıralı seyir özellikleri vardır. Merkezden başlayan seyahat büyün büyüleyici özelliklerinin ardından tekrar merkezde bitmektedir.

Şekil 3: Seyahat Düzeni - A

Araklı - Kavaklıdere Yolu kullanılarak başlamaktadır. Küçükdere Çayı'nın yanından devam eden güzergah tasarlanan serenderlerde güzel bir seyir ve manzara eşliğinde başlayan ziyaret kültür ve sanat vadisiyle devam etmektedir.

Şekil 4: Seyahat Düzeni - B

Diğer bir güzergah ise Köprübaşı - Sürmene Yolu üzerinde olandır. Mahandoz Deresi yanından geçen güzergah yine oluşturulan serederlerde dinlenlenme ve yeme içmenin ardından yerel ürün merkezini ziyaret ile başlamaktadır.

Shuttle ve özel servis hizmetlerinin sunulacağı Turizm Aksı Güzergahında her birisi birbirinden özellikle noktalar bulunmaktadır. Bu hizmetler tercihe göre güzergah belirlemektedirler.

AKSU MAHALLESİOKUL ALANI

İçinde tarihi ve terk edilmiş okulunda bulunduğu alan göç kaybının ve genç nüfusun azalmasından dolayı terk edilmiş ve çürümeye terk edilmiştir. Yapılan çalışma ile hem fiziksel, hem kültürel, hem de ekonomik açıdan bir gelişme önerilmiştir.

Resim 11: Aksu Okul Alanı Mevcut Durumu

Resim 12: Aksu Okul Alanı Bahçesi Mevcut Durumu

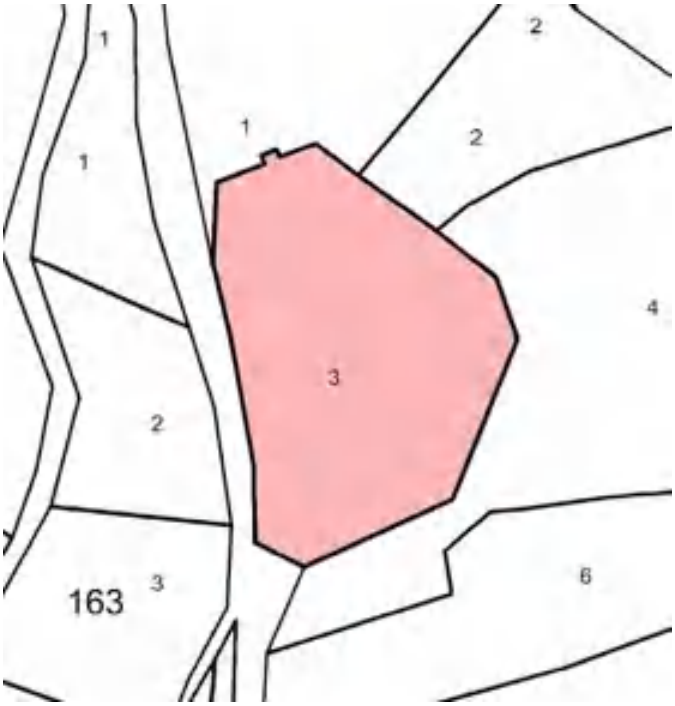

Harita 35: Aksu Okul Alanı Kadastro Durumu

Aksu Okul Alanı 134 ada, 3 parselde yer almaktadır. Parsel alanı toplam 1.973,48 m²'dir.

Harita 37: Aksu Okul Alanı Kadastro ve Uydu Görüntüsü

Harita 36: Aksu Okul Alanı Vaziyet Planı

Resim 13: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 14: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 15: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 16: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 17: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 18: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 19: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 20: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Resim 21: Aksu Okul Alanı / Gastronomi ve Dinlenme Merkezi

Aşağıdaki tablo çalışma geneli için standart değerler kullanılarak hazırlanmıştır.

İÇERİK (NESNELER VE ALANLAR)	YÜZEY (m^2)	ÖZELLİK	BİRİM FİYAT (m^2/TL)	TOPLAM (TL)
Seyir Terası	59,67	Üstü Kapalı Yanları Açık Dinlenme ve Seyir Alanı	1.560,00	93.078,96
Konaklama Üniteleri (386, 4)	Zemin Kat: 125,10 Birinci Kat: 175,95 İkinci Kat: 85,35	Ziyaretçilerin Konaklama Alanları	2.500,00	966.000,00
Serenderler (Restoran)	20,40 x 2	Serender İçi Yemek Yeme Birimleri	2.000,00	81.600,00
Açık Teras	63,70	Restoranlar Arası Bağlantı-Geçiş Alanı	-	-
Yönetim Binası	277,481 x 2	Restore Edilerek Atölye, Tohum Deposu Ve Personel Odalarının Bulunduğu Yönetim Binası	Dış Cephe: 300,00 Çatı: 75.000,00 Pencere: 30.000,00	400.000,00
GENEL TOPLAM				**1.540.678,96**

Tablo 8: Aksu Okul Alanı Yaklaşık Maliyet Tablosu

TAŞOKUL

Terkedilmiş başka bir okul olan Dirlik Mahallesi'ndeki taşokul öğrenci yetersizliğinden dolayı terk edilmiştir. Tarihi doku özelliği taşıyan okul önerilen restorasyon çalışması ile tekrar hayata döndürülecektir.

Resim 22: Taşokul

Resim 23: Taşokul İçi

Harita 38: Taşokul Vaziyet Planı

Harita 40: Dirlik Taşokul Kadastrosu

Dirlik Mahallesi Taşokul Alanı 1336 ada, 1 parselde yer almaktadır. Parsel alanı toplamda 1.973,38 m²'dir.

Harita 39: Dirlik Taşokul Kadastro ve Uydu Görüntüsü

Resim 24: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 25: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 26: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 27: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 28: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 29: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 30: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 31: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 32: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 33: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 34: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Resim 35: Taşokul / Tarihi ve Doğal Destinasyonlar

Aşağıdaki tablo çalışma geneli için standart değerler kullanılarak hazırlanmıştır.

İÇERİK (NESNELER VE ALANLAR)	YÜZEY (m^2)	ÖZELLİK	BİRİM FİYAT (m^2/ TL)	TOPLAM (TL)
Butik Otel	323,62 x 2	Restore Edilmiş Konaklama Birimi	Çatı: 75.000,00 İç Duvar: 70.000,00 Dış Duvar: 30.000,00 1 Pencere: 3.000,00	500.000,00
Odalar	14,07 x 8	Yeni Planlanmış Konaklama Birimleri	1.530,00	127.216,80
Serenderler (Kafe)	6,20 x 4	Serender İçi Yemek Yeme Birimleri	1.560,00	38.688,00
Açık Teras	154,40	Restoranlar Arası Bağlantı-Geçiş Alanı	-	-
Restoran (Zemin Kat)	61,57	Yemek Yeme Birimi	2.000,00	123.140,00
Açık Teras	126,25	Restoranlar Arası Bağlantı-Geçiş Alanı	-	-
GENEL TOPLAM				**834.044,80**

Tablo 9: Dirlik Taşokul Alanı Yaklaşık Maliyet Tablosu

DİRLİK MAHALLESİ 1184 ADA, 1 PARSEL

Dirlik Mahallesi'nde bulunan 1184 ada, 1 parsel Sürmene Belediyesi tarafından değerlendirilmesi istenen alanlardan bir tanesi olarak belirtilmiştir. Zarha Tesislerinin hemen üstünde yer alan parsel aynı zamanda önemli vista ve destinasyon odaklarından da bir tanesidir. Parsel mülkiyeti ilçe belediyesine aittir.

Resim 36: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü

Resim 37: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü

Resim 38: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü

Resim 39: Dirlik Mah., 1184 ada, 1 Parsel Görüntüsü

Dirlik Mahallesi'nde yer alan 1184 ada, 1 parselin toplam alanı 8.102,91 m²'dir.

Harita 41: Parsel Durumu

Harita 42: Dirlik Mah., 1184 Ada, 1 Parsel Uydu Görüntüsü

Harita 43: Dirlik Mah., 1184 Ada 1 Parsel Vaziyet Planı

Her bir konaklama ünitesinde 4 adet oda bulunmaktadır. Toplamda 20 araçlık 2 adet otoparkı bulunan alanda özel ürün yetiştirme bahçesi de yer almaktadır.

Resim 40: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Resim 41: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Resim 42: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Resim 43: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Resim 44: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Resim 45: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Resim 46: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Resim 47: Dirlik Mahallesi, 1184 Ada 1 Parsel Görüntüleri

Aşağıdaki tablo çalışma geneli için standart değerler kullanılarak hazırlanmıştır.

İÇERİK (NESNELER VE ALANLAR)	YÜZEY (m^2)	ÖZELLİK	BİRİM FİYAT (m^2/TL)	TOPLAM (TL)
Konaklama Üniteleri (6 Adet)	Zemin Kat: 154,00 Birinci Kat: 120,00	Ziyaretçilerin Konaklama Alanları	2.500,00	4.110.000,00
Konaklama ve Restoran Birimi	Zemin Kat: 198,00 Birinci Kat: 27 x 3	Yemek Yeme Birimleri Konaklama Alanları	1.560,00	435.240,00
GENEL TOPLAM				**4.545.240,00**

Tablo 10: Aksu Okul Alanı Yaklaşık Maliyet Tablosu

ORTA MAHALLE 257 ADA, 32 PARSEL

Orta Mahalle'de bulunan 257 ada, 32 parsel Sürmene Belediyesi tarafından değerlendirilmesi istenen alanlardan bir tanesi olarak belirtilmiştir. Zarha Tesislerinin hemen altında yer alan parsel aynı zamanda önemli vista ve destinasyon odaklarından da bir tanesidir.

Resim 48: Orta Mahalle 257 ada, 32 parsel ve Manzarası

Orta Mahalle 257 ada, 32 parsel 767,86 m² büyüklüğündedir ve yine ilçe belediyesine ait alanlardan bir tanesidir.

Harita 45: Orta Mahalle Parsel Durumu

Harita 44: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel ve Uydu Görüntüsü

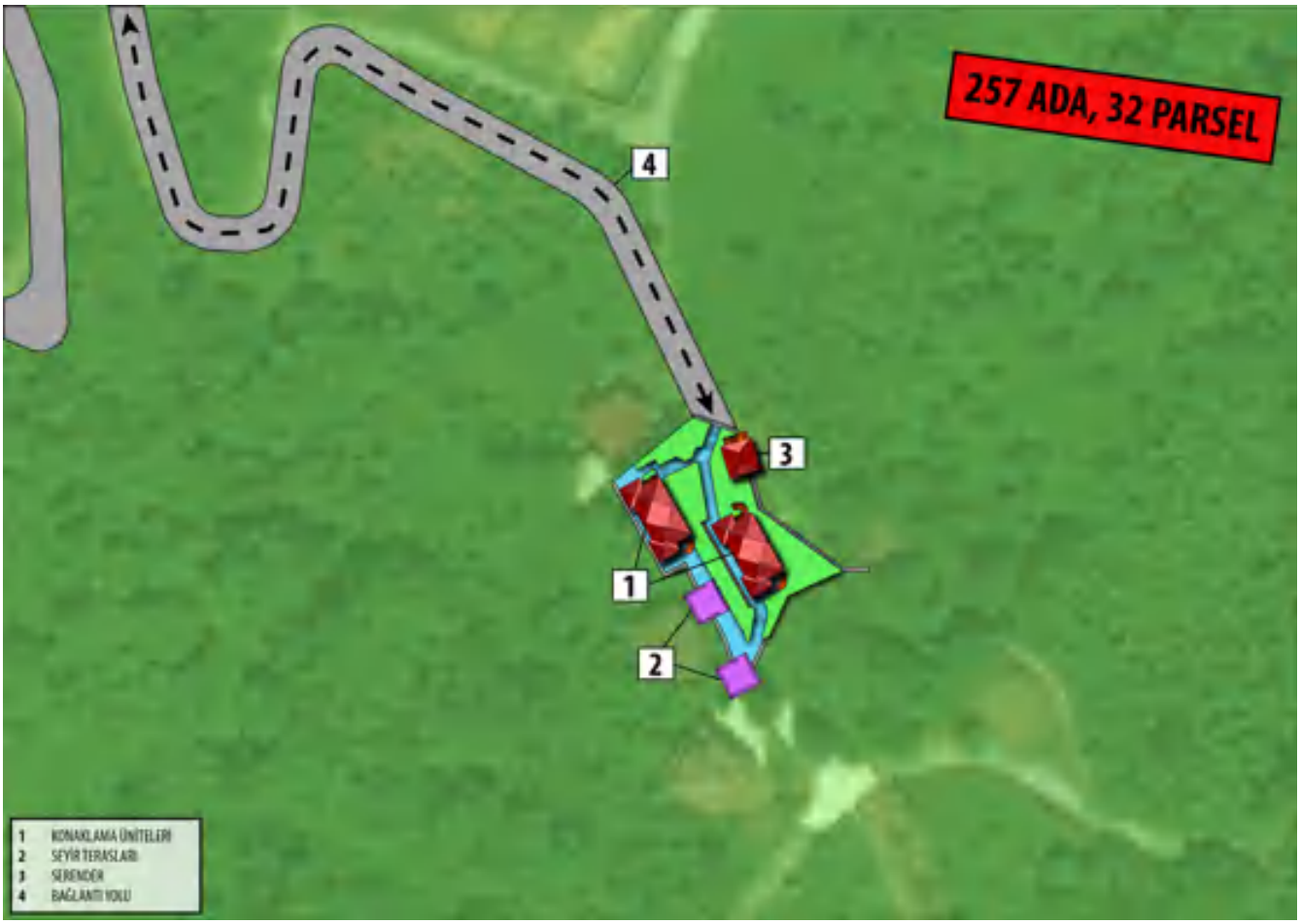

Harita 46: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Vaziyet Planı

Resim 49: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri

Resim 50: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri

Resim 51: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri

Resim 52: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri

Resim 53: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Görüntüleri

İÇERİK (NESNELER VE ALANLAR)	YÜZEY (m^2)	ÖZELLİK	BİRİM FİYAT (m^2/TL)	TOPLAM (TL)
Konaklama Üniteleri	62,26 x 4	Ziyaretçilerin Konaklama Alanları	2.500,00	622.600,00
Seyir Terası	36,00 x 2	Üstü Ve Yanları Açık Dinlenme Ve Seyir Alanı	1.000,00	72.000,00
Serender	37,01	Serender İçi Yemek Yeme Birimleri	1.560,00	57.741,84
GENEL TOPLAM				**752.341,84**

Tablo 11: Orta Mahalle 257 Ada, 32 Parsel Yaklaşık Maliyet Tablosu

SERENDERLER

Çalışma alanı başlangıç aksları olan Araklı - Kavaklıdere Yolu ile Köprübaşı - Sürmene Yolu'nun kenarında bulunan Küçükdere Çayı ve Manahoz Deresi kenarlarında "Gastronomi ve Dinlenme Odakları" tasarlanmıştır.

Resim 54: Serender Güzergahları - A

Resim 55: Serender Güzergahları - B

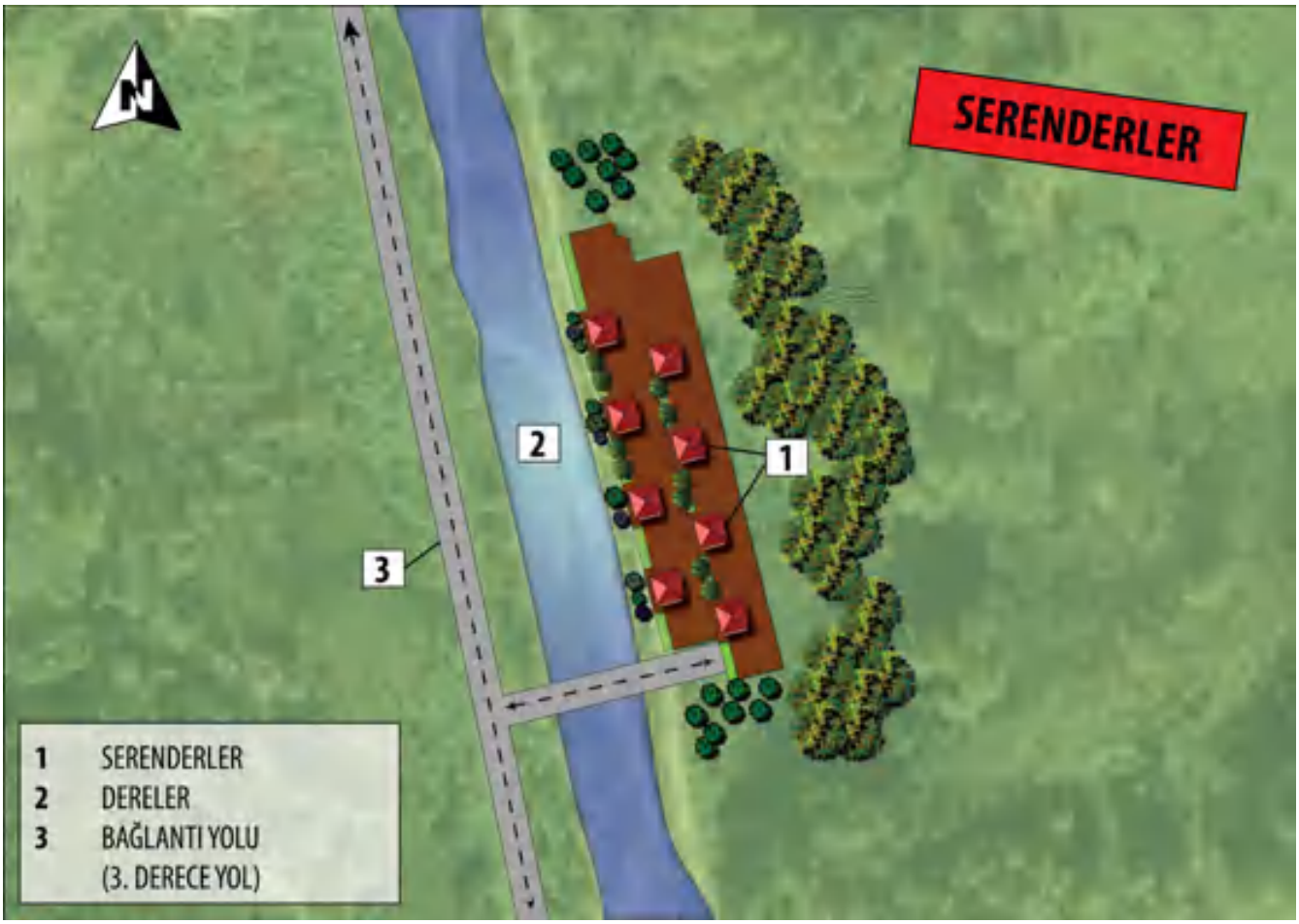

Harita 47: Serender Vaziyet Planı

Resim 56: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 57: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 58: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 59: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 60: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 61: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 62: Dere Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 63: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 64: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

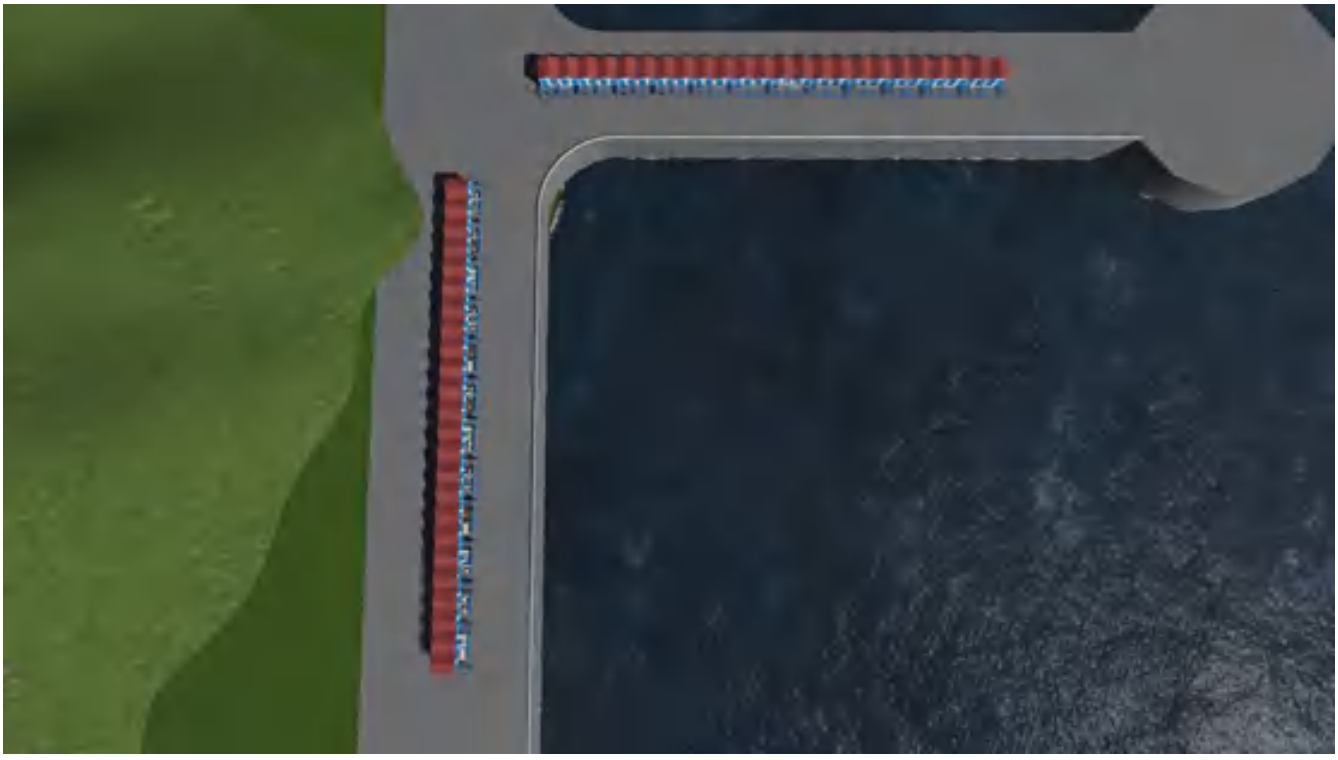

Resim 65: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 66: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 67: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 68: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 69: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

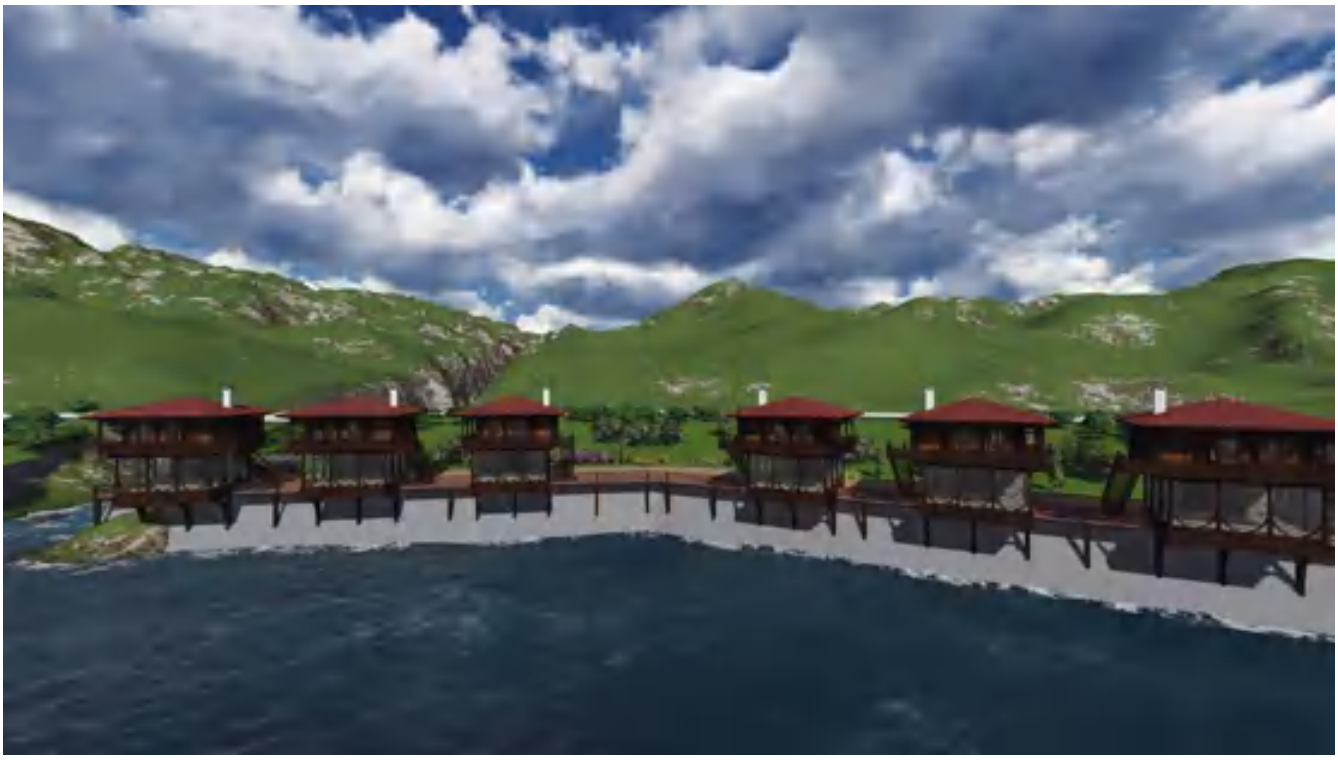

Resim 70: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 71: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 72: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

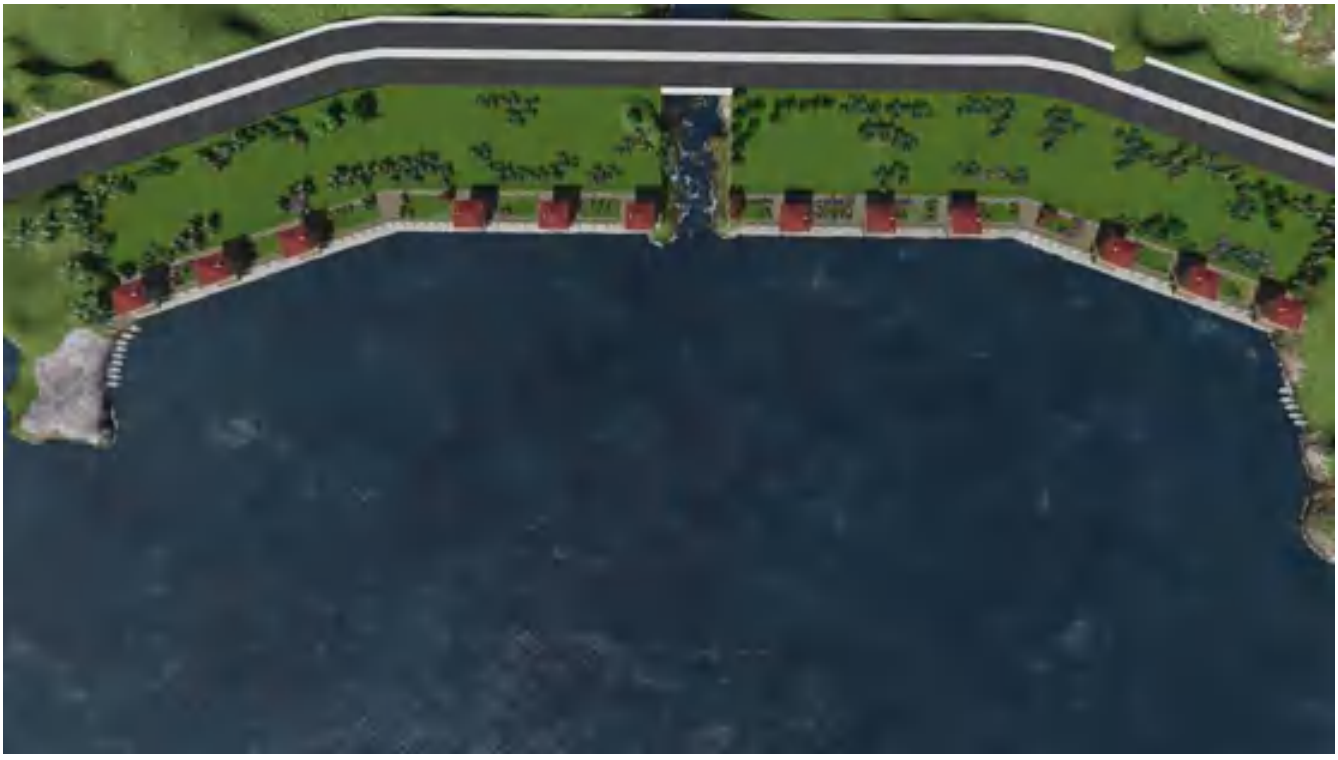

Resim 73: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 74: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Resim 75: Deniz Kenarı Serenderleri / Gastronomi ve Dinlenme Odakları

Aşağıdaki tablo çalışma geneli için standart değerler kullanılarak hazırlanmıştır.

İÇERİK (NESNELER VE ALANLAR)	YÜZEY (m^2)	ÖZELLİK	BİRİM FİYAT (m^2/TL)	TOPLAM (TL)
Serender (Kafeler)	101,24 x 8	Serender İçi Yemek Yeme Birimleri	2.000,00	1.619.792,00

Tablo 12: Serenderler Maliyet Tablosu

Bir adet serenderin maliyeti yaklaşık olarak 202.480,00 TL olarak belirtilmiştir. Dere kenarlarında seçilen uygun alanlarda istenilen ölçüde serender kurulumu yapılabilmektedir.

Resim 76: Serender Uygulama Örneği

TARİHİ KİLİSE

Çalışma alanında terkedilmiş, köhneleşmeye yüz tutmuş, gözlerden uzak bir yerde olan tarihi kilise bölge için önemli odak ve tarihi değerlerden bir tanesidir. Bu alanın restorasyonu ile birlikte canlandırılması, muhteşem manzarası ile birlikte ziyaretçilerin ilgi odağı olacaktır Aynı zamanda bir altta bulunan yapı ise bölgeye ait hediyelik eşya dükkanı olarak değerlendirilecektir.

Resim 77: Kaybolmuş Değer Tarihi Kilise

Resim 78: Tarihi Kilise Çıkış Yolu

Resim 79: Tarihi Kilise Giriş Kapısı

Resim 80: Tarihi Kilise Tavanı

Resim 81: Tarihi Kilise Kapısıdan Karşı Tepe

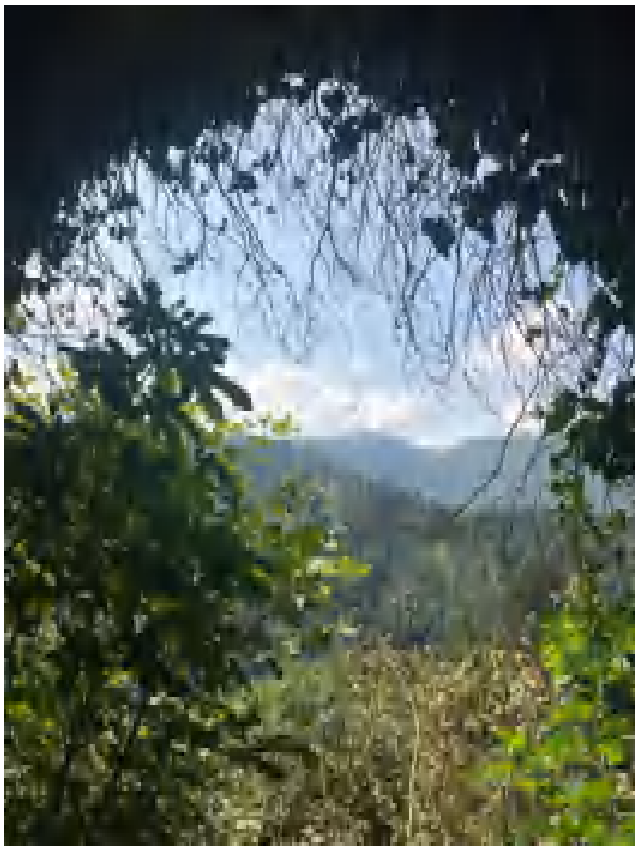

Resim 82: Tarihi Kilise Arka Duvarı

Resim 83: Kilise Manzarası ve Diğer Odaklar

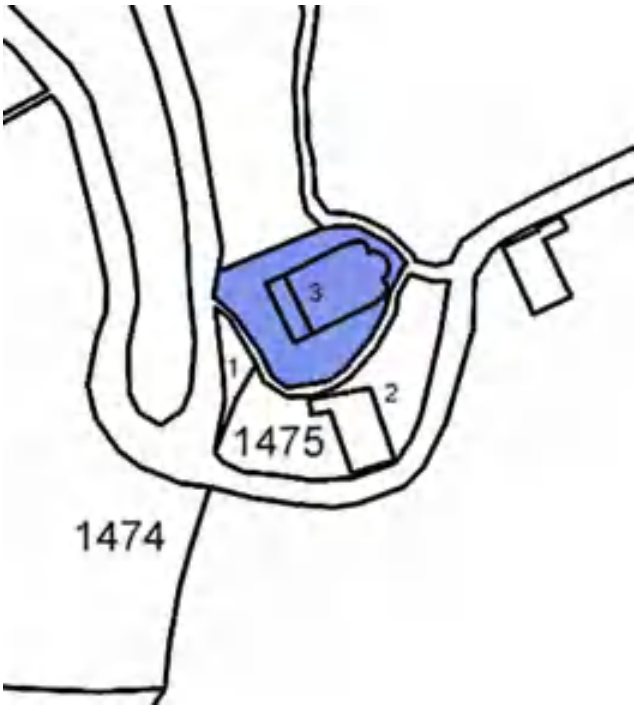

Tarihi Kilise, Dirlik Mahallesi 1475 ada, 3 parselde yer almaktadır. Parsel alanı toplam 482.58 m² olan kilise ile yan parseller arasında oldukça fazla kot farkı vardır.

Harita 48: Tarihi Kilise Kadastrosu

Harita 49: Tarihi Kilise Kadastro ve Uydu Görüntüsü

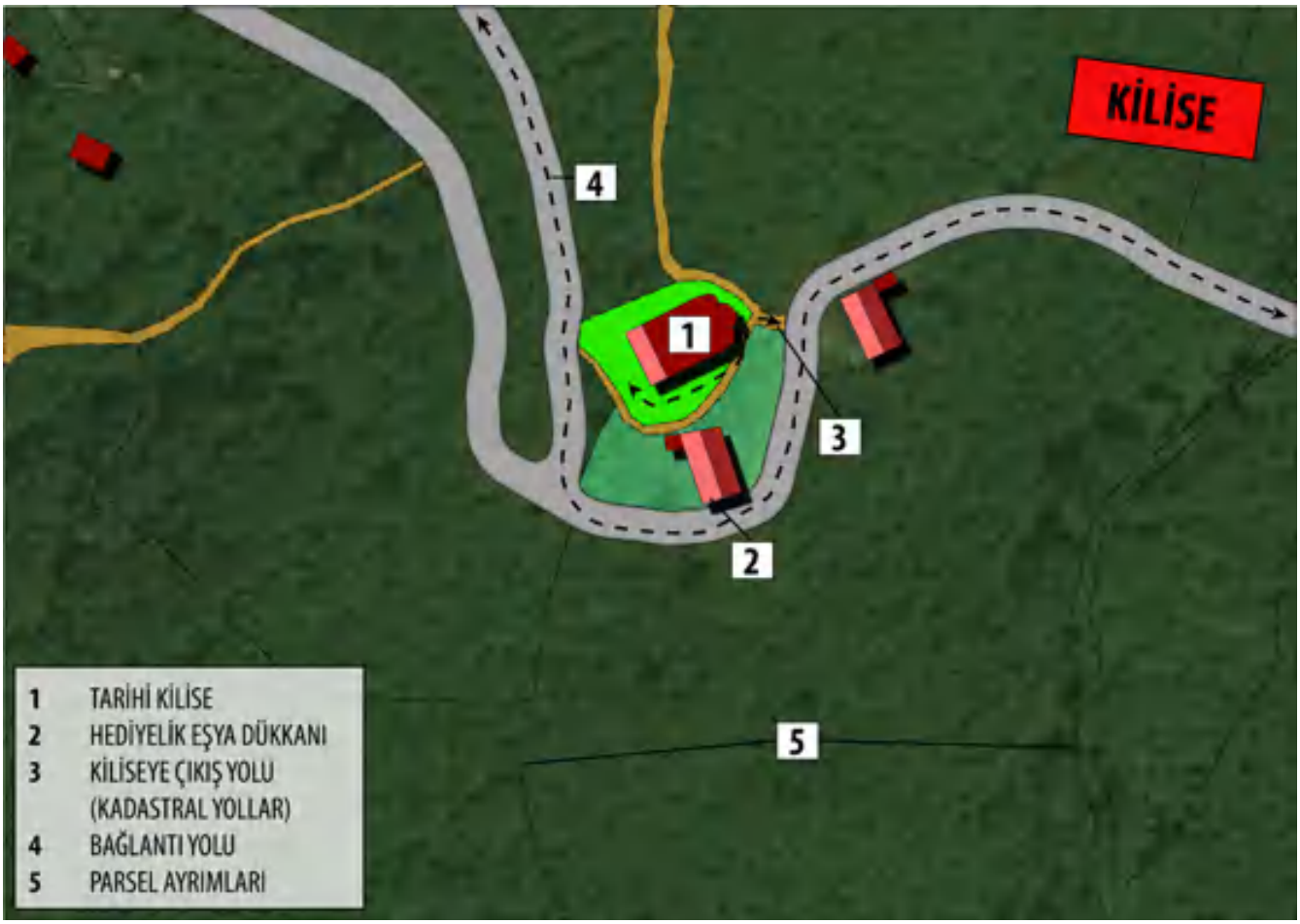

Harita 50: Tarihi Kilise Vaziyet Planı

Yaklaşık 2 milyon TL'lik bir restorasyon maliyeti olan bu odak noktası bulunduğu konum ve özellikleri açısından önemli tarihi odak noktalarından bir tanesidir. Restorasyon çalışmasının ivedilikle başlaması gereken alanlarıdan bir tanesidir.

Resim 84: Restorasyon Örneği

Resim 85: Restorasyon Örneği

CAMİ (ESKİ KİLİSE)

Dirlik Mahallesi'nde yer alan Cami Alanı kiliseden dönüştürülmüştür. Mimari doku ve kütle özellikleri olarak kilise niteliklerini taşıyan yapı mevcut durumunda sıkıntılar yaşamaktadır. Yoğun yağışlar nedeniyle çatısında sıkıntılar yaşayan yapı, aynı zamanda akrep yuvaları ile de mücadele etmektedir.

Şadırvan ve tuvaletin bulunduğu alan aynı zamanda eski papazın mezarına da ev sahipliği yapmaktadır. Günümüzdeki define avcıları yüzünden mezarlık tahrip edilmiş olsa da tekrar koruma altına alınmıştır.

Cami Alanı'nın hemen üstünde yer alan eski papazın evi olarak adlandırılan yapı da yine terk edilmiş ve çürümeye yüz tutmuştur. Ayrıca cami yaya yolu ile ulaşılan şelale doğal bir güzellik olarak bu alanın önemli değerlerindendir. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin hepsini barındıran bu alan çalışma alanının önemli destinasyon noktalarından birisini oluşturmaktadır. Alanda ağırlıklı olarak restorasyon çalışmaları ve şelalenin ulaşılabilirliğinin daha sağlıklı sağlanması için yaya yollarının düzenlenmesi yeterli olacaktır.

Resim 86: Dirlik Cami Alanı (Eski Kilise)

Resim 87: Camiye Çıkan Merdivenler

Resim 88: Papazın Mezarı

Resim 89: Cami Girişi

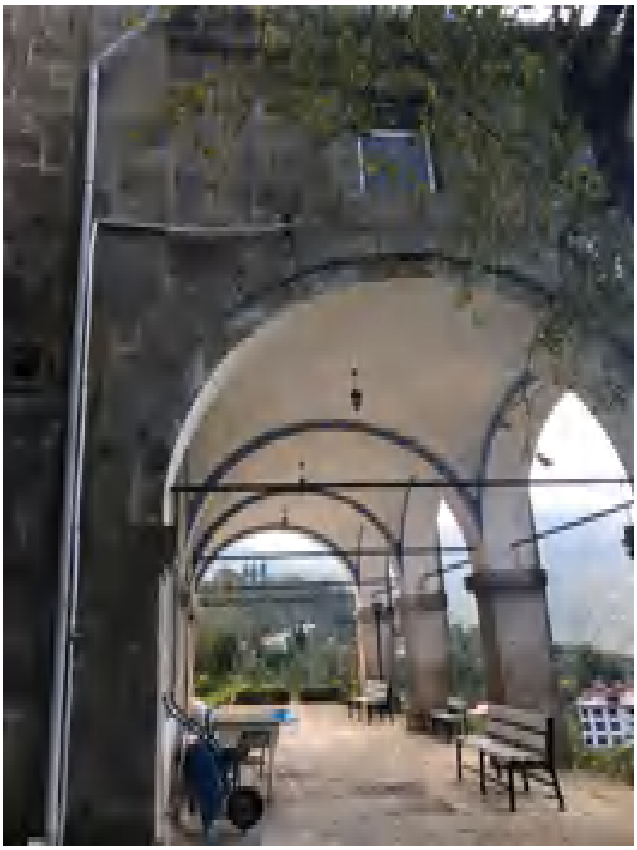

Resim 90: Cami Girişi

Resim 91: Cami Yan Cephesi

Resim 92: Cami Bahçesi ve Şadırvan

Resim 93: Cami Tavanı

Resim 94: Cami Cephesi

Resim 95: Cami Arka Odası

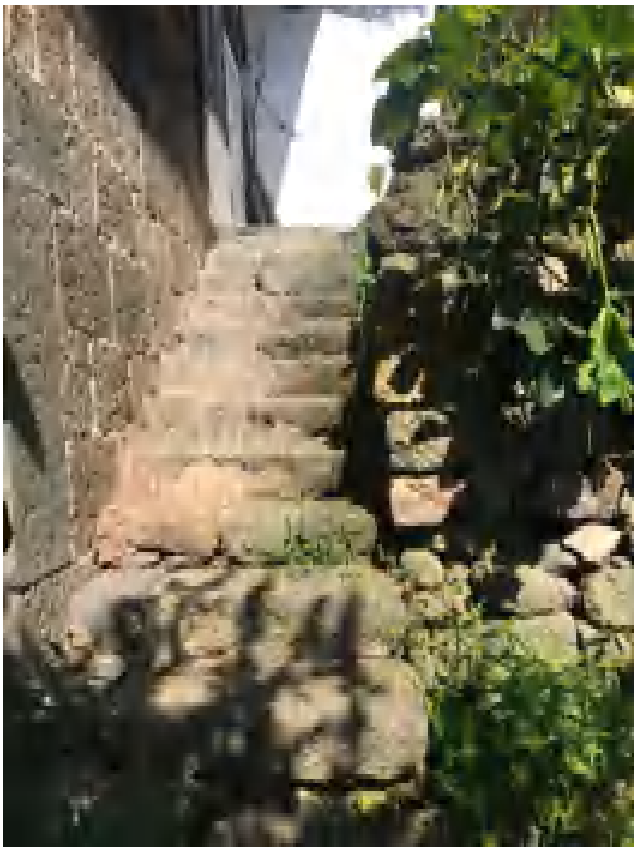

Resim 96: Papazın Evine Çıkış

Resim 97: Papazın Evi

Resim 98: Şelaleye Gidiş

Resim 99: Şelale

Resim 100: Şelale

Resim 101: Şelaleye Çıkış

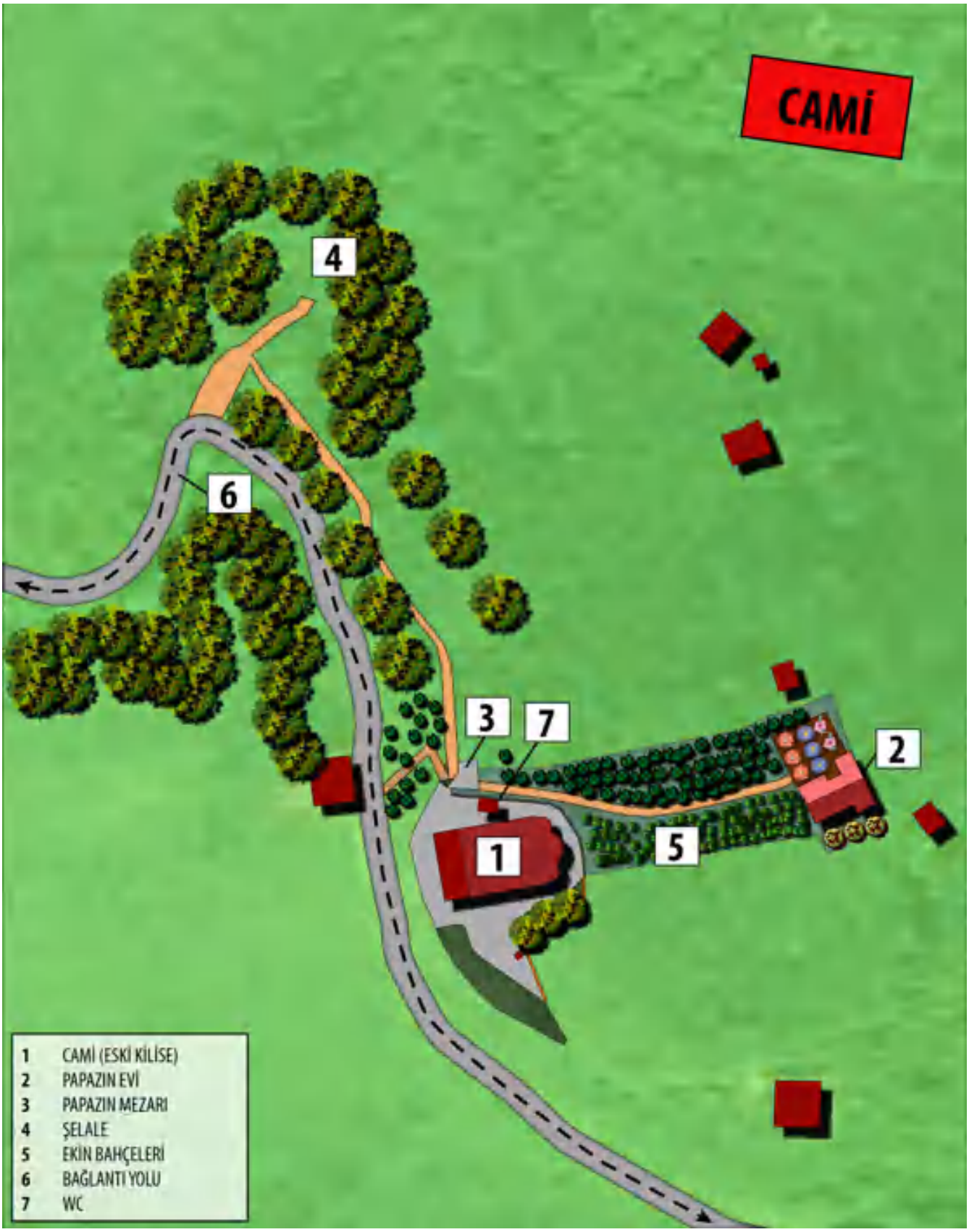

Harita 51: Cami Alanı Vaziyet Planı

ATÖLYELER

Sürmene İlçesi'ne özgü ürünlerin üretildiği Aksu Mahallesi'nde yer al atölyeler günümüzde kapanmaya ve çürümeye yüz tutmuş durumdadır. Ancak gerekli restorasyon ve canlandırmalarla bu sektörler ve yapılar tekrar hayata katılarak gelen ziyaretçiler için hatıra olacak ürünlerin üretimi yapılacaktır. Bu alanların canlanması Sürmene İlçesi için istihdam ve ekonomik gelişim açısından da önem taşımaktadır.

Resim 102: Atölyeler

Resim 103: Atölyeler

Resim 104: Atölyeler

Resim 105: Atölyeler

Resim 106: Atölyeler

Resim 107: Atölyeler

Resim 108: Atölyeler

Resim 109: Atölyeler

Resim 110: Atölyeler

Resim 111: Atölyeler

Harita 52: Atölyeler Alanı Vaziyet Planı

DİĞER DESTİNASYON ODAKLARI

FİLM PLATOSU

Gültepe Mahallesi'nde yer alan "Film Platosu" çalışma alanının önemli destinasyon odaklarından bir tanesidir. Alan ziyaretçilerin uğrak yerlerinden birisi olarak düşünülmüştür. Günümüzde sinema sektöründe de kullanılan alan için herhangi bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmamaktadır.

Resim 112: Film Platosu ve Odaklara Gidiş Güzergahı

Resim 113: Film Platosu Girişi / Karşılama Yamacı

Resim 114: Cami Alanı

Resim 115: Tarihi Çeşme

Resim 116: Konak Alanı Arka Bahçesi

Resim 117: Konak Alanı Arka Bahçesi

Resim 118: Konak Alanı

Resim 119: Konak Alanı

Resim 121: Cami ve Konak Arası Yürüyüş Yolu

Resim 120: Konak Alanı

KARACAKAYA MAHALLESİ (SAĞLIK KÖYÜ)

Sit alanı ilan edilmiş ve koruma altında olan Karacakaya Mahallesi yerleşim alanı bölgenin önemli destinasyon odakları arasında gösterilmektedir. "Sağlık Köyü ve Organik Çiftlik Evleri olarak hayata kazandırılmak istenen Karacakaya Mahallesi için kapsamlı bir çalışma yapılması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında restorasyon, restitüsyon, rölöve projeleri, zemin etütleri, imar planı çalışmalar ile altyapı projelerinin hazırlanıp uygulanılması büyük bir önem arz etmektedir. yakşalık 2.000.000,00 TL'lik bir bütçeye ihtiyacı olan ziyaretçilerin odağı haline gelecektir.

Resim 122: Karacakaya Mahallesi

Resim 123: Karacakaya Mahallesi

Dağ ve kır evleri ile birlikte yeni yerleşkelerin oluşturulacağı Karacakaya Mahallesi'nde insanlar sağlık turizmi için gelip hazırlanan Organiz Çiftlik Evleri'nde konaklayabilecekler. Ayrıca doğal güzelliklerin arasında yer alan alanda trekking gruplarının oluşturulacağı etkinlikler ile doğa yürüyüşleri, doğa ile başbaşa geçirilen kaliteli zamanlar da bu alanın sunduğu özelliklerden bir tanesi olacaktır.

Resim 124: Karacakaya Mahallesi

Resim 125: Karacakaya Mahallesi

Yaklaşık 30 ha'lık alanı Kentsel Sit alanı olan toplamda 57 ha'lık Kentsel Sit Alanı ve Kentsel Sit Alanına İlişkin Etkileşim Geçiş Sahası Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 25.01.2017 tarih ve 681 sayılı ilke kararı doğrultusunda tescil edilmiştir.

Resim 126: Karacakaya Mahallesi'nde Bir Tescilli Yapı

Resim 127: Karacakaya Mahallesi'nde Bir Tescilli Yapı

Resim 128: Karacakaya Mahallesi'nde Bir Tescilli Yapı

Resim 129: Karacakaya Camii

Resim 130: Karacakaya Mimari Dokusu

Resim 131: Karacakaya Mimari Dokusu

Resim 132: Karacakaya Mahallesi

Resim 133: Karacakaya Mahallesi

Resim 134: Karacakaya Mahallesi

Resim 135: Karacakaya Mahallesi

Resim 136: Karacakaya Mahallesi

ANIT AĞAÇ VE ARBORETUMU MÜZESİ

Tarihi anıt ağaçlara ev sahipliği yapan bu alan bölgenin flora ve fauna özelliklerini içine barındıran doğal özellikli bir alandır. Farklı bitki ve hayvan türlerini içinde barındıran alan ziyaretçilerin doğayla iç içe olmaları için tasarlanmıştır. Patika ve oturma alanları düzenlemesiyle ziyaretçiler için daha rahat bir ortamın oluşacağı alan, aynı zamanda doğa yürüyüşü yapan ziyaretçiler için de ideal bir alan olacaktır.

Resim 137: Arboretumu Müzesi

Resim 138: Arboretumu Müzesi

Resim 139: Arboretumu Müzesi

Resim 140: Arboretumu Müzesi

Resim 141: Arboretum Müzesi

Resim 142: Arboretum Müzesi

Resim 143: 400 Yıllık Anıt Ağaçtan Geriye Kalanlar

KENT MERKEZİ

Proje alanının başlangıç ve bitiş noktası olan kent merkezi "El Sanatları Sergi ve Tanıtım Merkezi" olarak ziyaretçileri karşılayan, bilgilendiren ve keyifli vakit geçirmelerini sağlayan bir alan olarak düşünülmüştür. Sürmene Belediyesi tarafından belirlenecek alanlarda yapılacak olan bu etkinlik alanları yerel ürünlerin tanıtımı, sergisi ve satışının yapılacağı alanlar olacaktır.

Resim 144: Sürmene Kent Merkezi Ürün Tanıtım Standı

Kent Merkezinde bu çalışmaların konumlanması ve giriş güzergahlarının daha cazibeli hale gelmesi için ilçe belediyesinin çalışmaları vardır. Belediye ve Kaymakamlık Binalarının bir araya getirilip ortaya çıkacak alanın bu konuda değerlendirilme planlama çalışmaları devam etmektedir. Turizm açısından değerlendirilmek istenen bu yaplar Sergi ve Tanıtım Merkezi olarak değerlendirilecektir.

Merkezde planlanan bu çalışamalar kapsamında Sürmene Belediyesi ve Sürmene Kaymakamlığı'nın ortak olarak hazırlattığı "Belediye ve Kaymakamlık Binası"nın Avan Projesi hazırlanmıştır.

Resim 145: Belediye ve Kaymakamlık Binası Örnek Avan Proje Çalışması

Bu projenin hazırlanması kapsamında aynı zamanda Kent Sergi alanları için Sürmene Mimarisi'ne özgü alanlarda tasarlanmıştır.

Resim 146: Sürmene Merkez Yerel Ürün Sergi Alanları

Şekil 5: Hizmet Binası Örnek Cephe Tasarımı

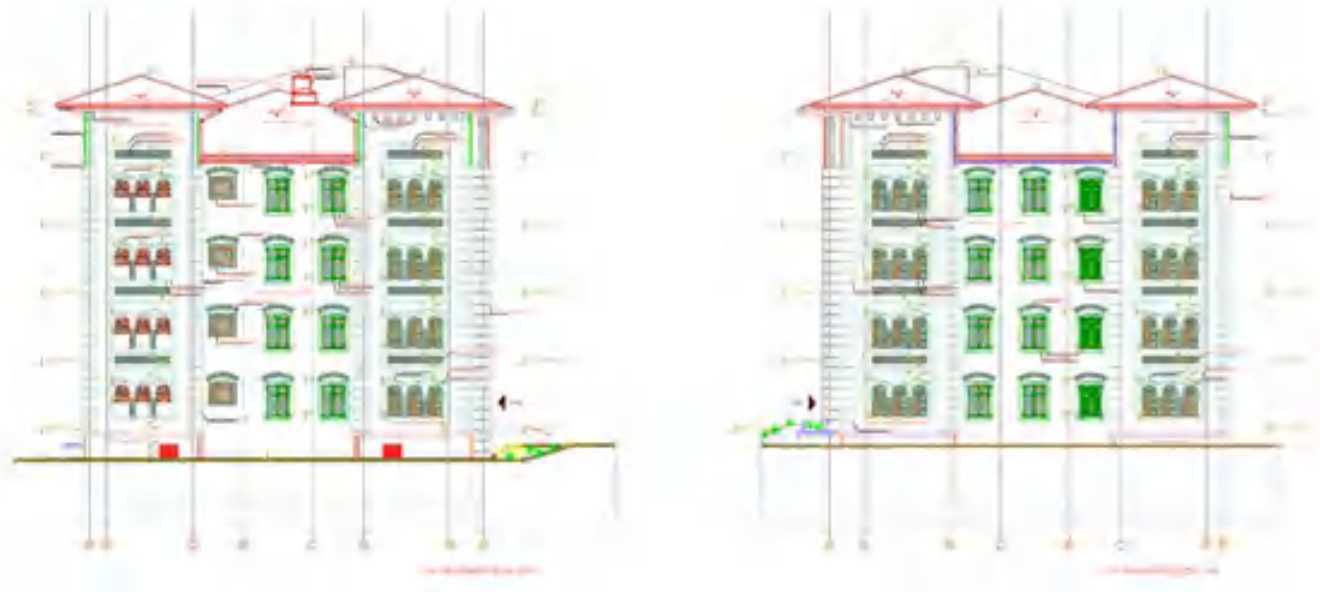

Şekil 6: Hizmet Binası Örnek Kesitleri

MİMARİ TOPOLOJİ

Proje kapsamında mimari literatür çalışmaları yapılmış ve özellikle Sürmene'ye özgü mimari karakteristik özellikler listelenmiştir. Listenen bu örneklerin rölöveleri alınmış, örneklenmiş ve hazırlanan çalışmalarda kullanılmak üzere modellenmiştir. Yukarıda görülen bütün 3D model çalışmalarında bu örneklerden yararlanmılmıştır.

Resim 147: Sürmene Mimari Topolojiler

Ayrıca arazi gezisi sırasında tarihi binalar incelenmiştir. Sürmene'deki tarihi kilise, tarihi cami ve taş okul birbirini gören köye hakim bir manzaraya sahip üçlü yapılardır. Sade bir kütle ve plan organizasyonuna sahip olan kilise, mekansal karakteri ve strüktür yapısıyla dikkat çekmektedir. Yapının kemerlerini oluşturan giriş kısmı, ibadet mekanına girişin ön hazırlık bölümüdür. Kilisenin ana mekanında taş sütunlar üstte birbirine kemerle bağlanmıştır. İbadetin yönünü işaret eden duvarda dışarıya doğru dairesel formlu olarak taşan ortadaki büyük iki yandaki ortadaki den daha küçük boyutlarda 3 tane apış bulunmaktadır. Kilise, zamanın kendini yıpratmasına engel olamamıştır. Taban döşemesi, strüktür duvarları ve çatı bölümü ağır hasar almıştır.

Taş okul, gerek mimari açıdan gerekse taşıdığı değer açısından büyük öneme sahiptir. Yığma taş duvarlardan oluşan tarihi okul binasi yüksek pencereleri ile sade bir mimariye sahiptir. Geniş bahçesiyle yeniden hayat bularak günümüz kullanımına açılması bu değerli binanın zamanda yok olmasına engel olacaktır.

Kullanılan yapıların mimari yapıları gene olarak aşağıdaki örnekler gibidir.

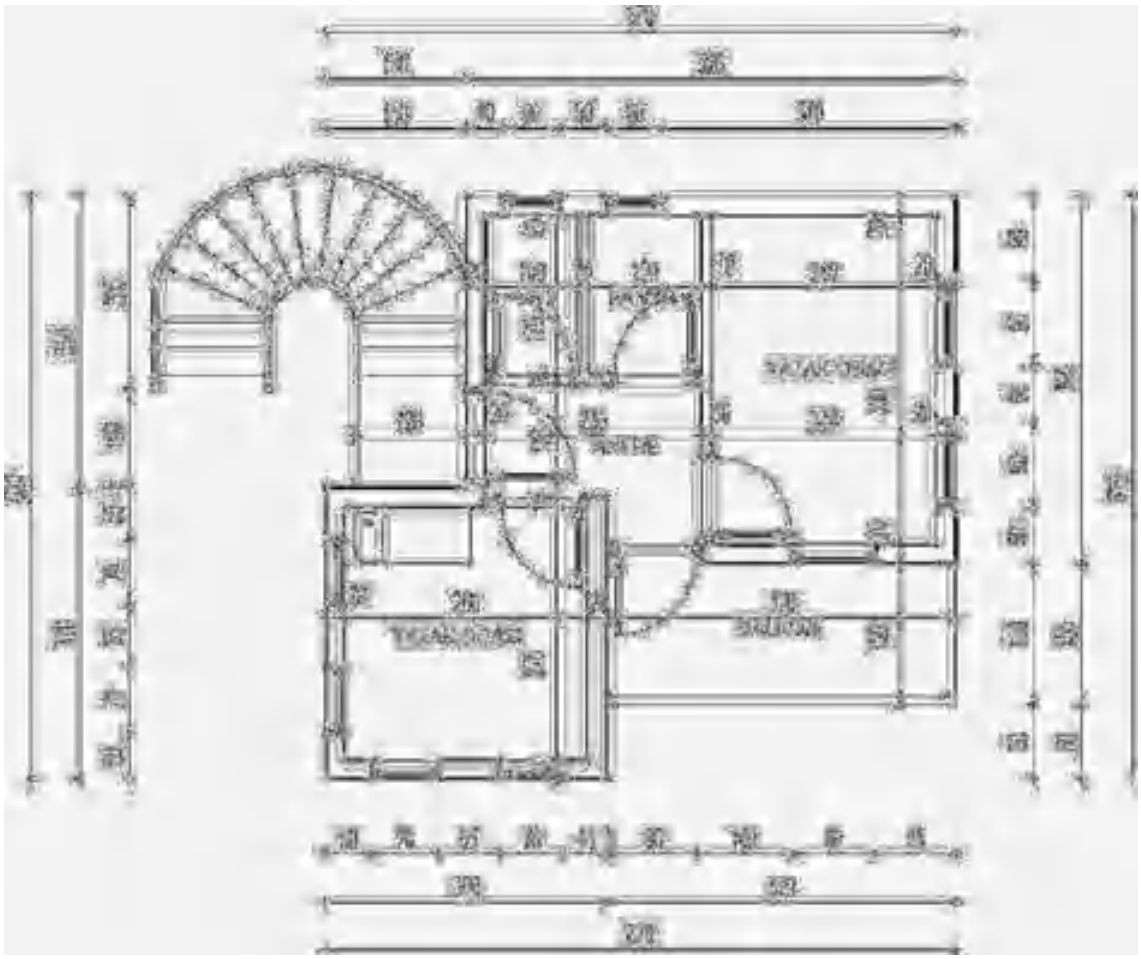

Şekil 7: Mimari Örnekler

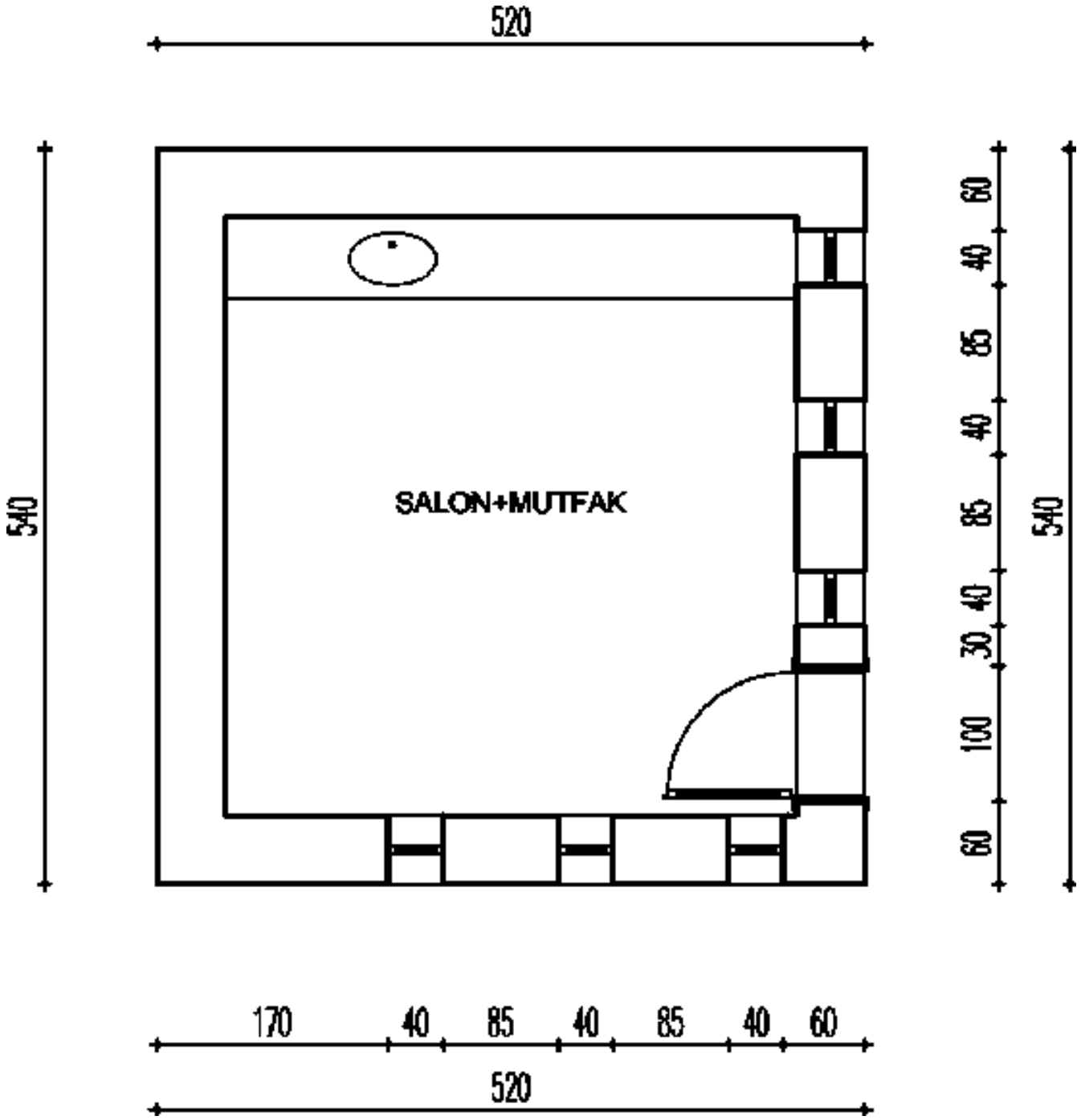

Şekil 8: Mimari Örnekler

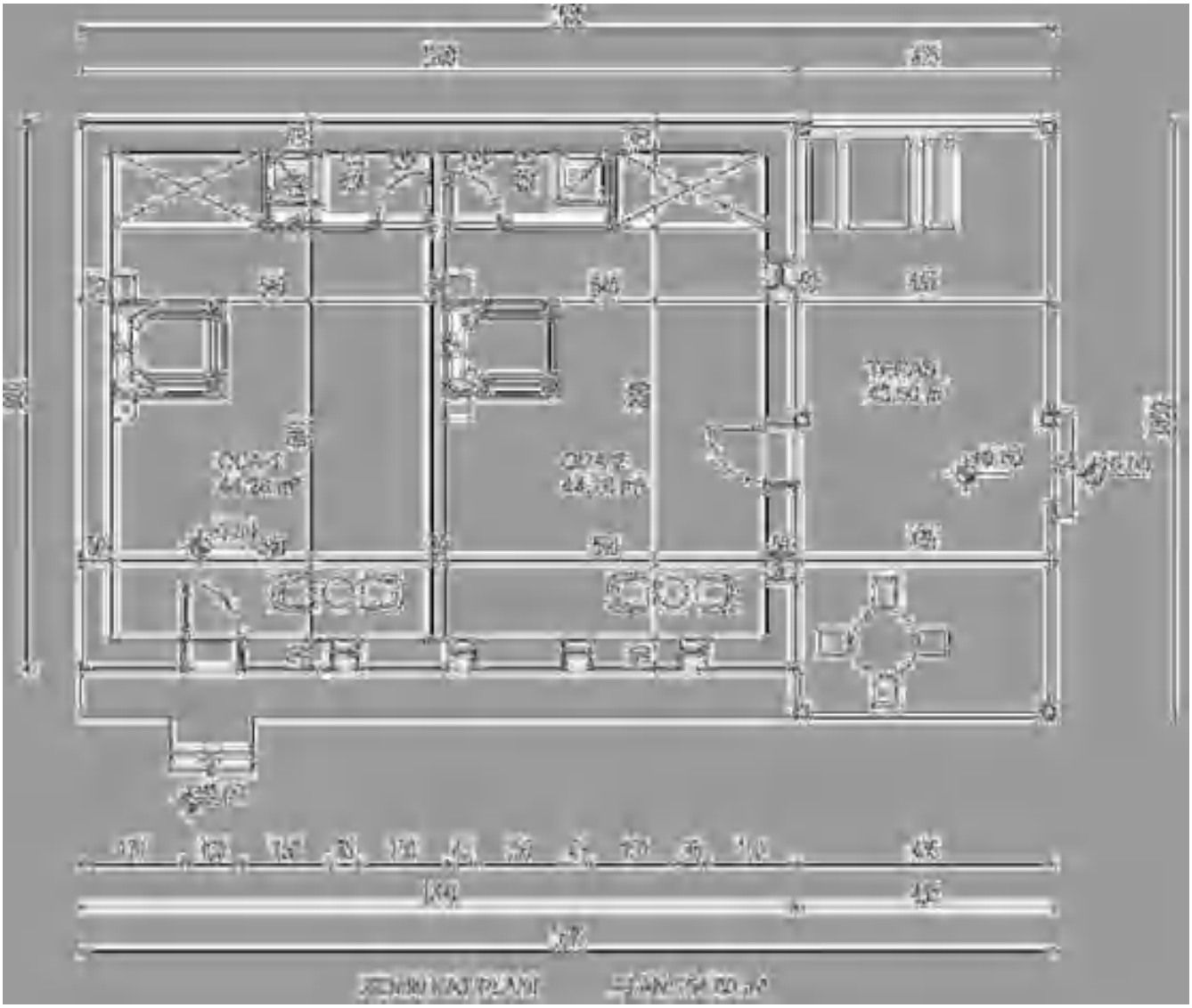

Şekil 9: Konaklama Üniteler Zemin Kat Planı

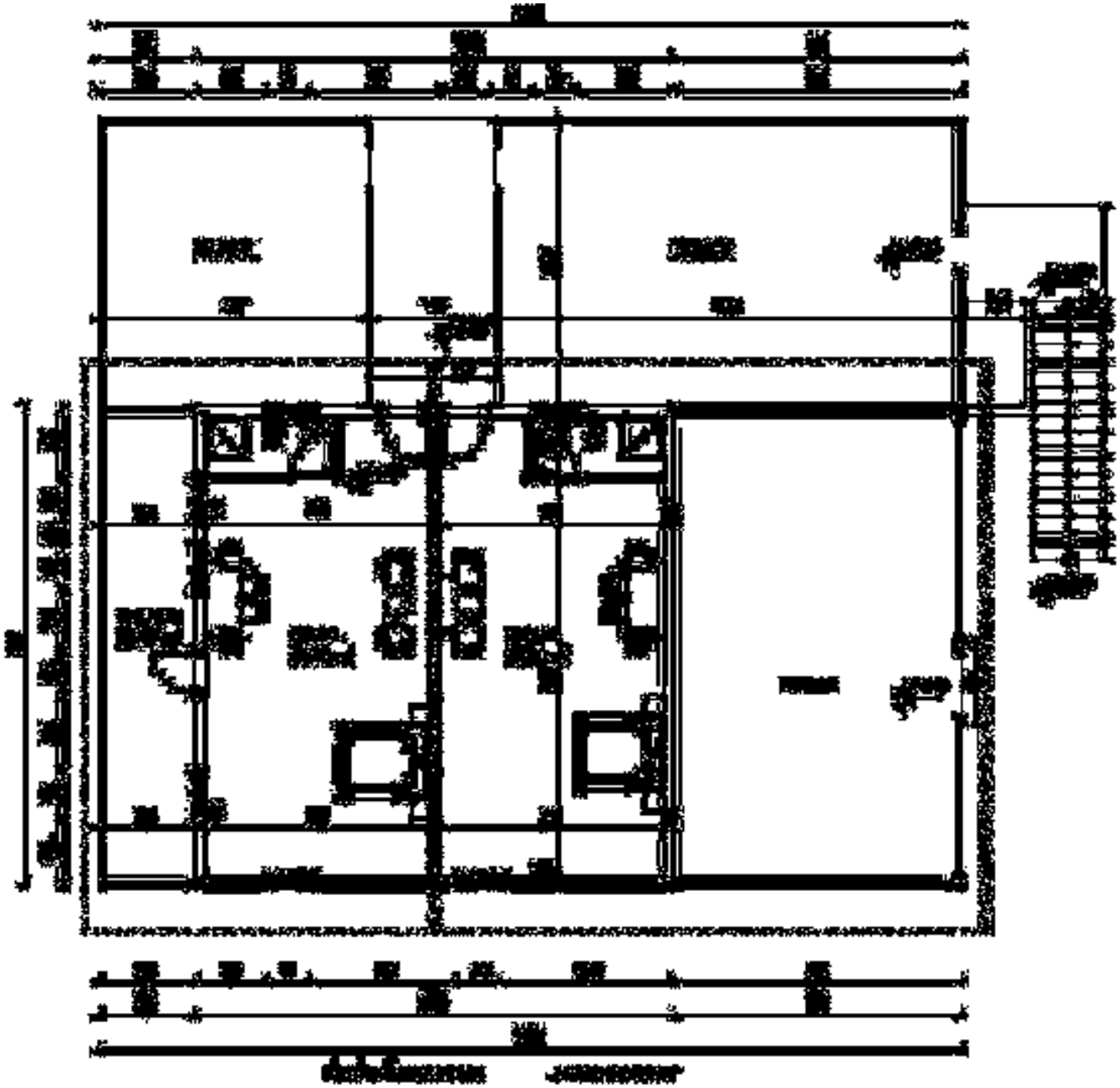

Şekil 10: Konaklama Üniteler Birinci Kat Planı

Bunun yanında, çalışma alanlarında değerlendirilmek üzere Sürmene Mimarisi kullanılarak konsept mimari üniteler hazırlanmıştır.

Resim 149: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler

Resim 148: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler

Resim 150: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler

Resim 151: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler

Resim 152: Sürmene Kent Kırsalı Turizm Gelişimi Konsept Birimler

GENEL DEĞERLENDİRME

Sürmene İlçesi'nin doğal, tarihi ve kültürel değerlerini ortaya çıkarmak ve marka değerini arttırmak, bölgenin sosyal ve ekonomik gücünü arttırmak, istihdam artışı sağlayacak nüfus kaybını önlemek ve genç nüfus için daha cazip bir yer haline getirilmesi hedeflenmiştir. Bölge için üst ölçekte yapılan planların incelenmesinin ardından bölge için düşünülen yatırım programlarının, planlama çalışmalarının, ekonomik eğilimin ve mevcut koşulların değerlendirilmesiyle birlikte bu çalışmalara paralel ve bağlantı oluşturacak bir planlama yaklaşımı düşünülmüştür. Yine Doğu Karadeniz Kalknma Ajansı tarafından hazırlatılmış olan Yeşil Yayla Koridorları kapsamında incelenen diğer alanlarla ilişkili çalışmalar hazırlanılmaya özen gösterilmiştir. Aynı zamanda bölge için hazırlanmış olan 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ve diğer alt ölçek planlar da göz önünde bulundurulmuş, planlama hiyerarşisine uygun öneriler getirilmiştir.

Bölgede yapılan anket ve çalışma sonucunda ortaya çıkan problemlerin çözümü için önerilerin geliştirildiği, varlıkların değerlendirildiği ve beklentilerin karşılandığı çözümler proje detaylarına yansıtılmıştır. Kendi içinde bir ring oluşturan çalışma günübilirlik seyahatler ile değerlendirilirken, konaklama imkanlarıyla bölgenin doğal, tarihi ve kültürel cazibe odaklarından daha iyi bir şekilde de faydalanılabilir. Tasarlanan her bir odak kendi içinde marka değerine sahip olmakla birlikte kendi aralarındaki ilişkilerle hem sosyal hem de ekonomik bağ oluşturmaktadır. Yapılacak restorasyon çalışmaları aslına uygun mimari strüktürde yapılırken, bununla birlikte yeni yapılan yapılar da Sürmene mimari özelliklerini taşımaktadır.

Ziyaretçilerin beklentisine göre farklı bir çok odak taşıyan çalışma alanında dinlenme, eğlenme, rekreasyon, alışveriş, konaklama, gastronomi, kültürel ve doğal aktiviteler yapılabilmektedir. Bunun için hazırlanan yapılar, bu yapıların alanları ve maliyetleri hesaplanarak, projenin uygulamaya dönüştürülmesi için ihtiyaç olan yaklaşık uygulama maliyeti hesaplanmıştır.

Bu hesaplamalar kapsamında yapılan hesaplarda yaklaşık olarak ortaya çıkan hesaplar aşağıdaki gibidir.

ALAN	BÜTÇE (TL)
Karacakaya*	2.000.000,00
Aksu Okul Alanı	1.540.678,96
Taşokul	834.044,80
Dirlik Mah. 1184 Ada 1 Parsel	4.545.240,00
Orta Mah. 257 Ada 32 Parsel	752.341,84
Serenderler (8 Adet)	1.619.792,00
Kent Merkezi Sergi Alanı**	384.000,00
GENEL TOPLAM	**10.289.497,60**

Tablo 13: Proje Genel Maliyet Tablosu

* Proje ve bazı inşaat faaliyetlerini kapsamaktadır.

**Avan Projesi hazırlanmıştır.

Not: Maliyetler için kullanılan değerler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın belirldiği değerler üzerinden hesaplanmıştır.

DOĞU KARADENİZ YATIRIM OFİSİ

Gazipaşa Mahallesi, Nemlioğlu Sokak, Taksim Yokuşu No: 3 TRABZON

Tel: 444 82 90 / Faks: 0 (462) 455 40 88

EYLÜL 2018